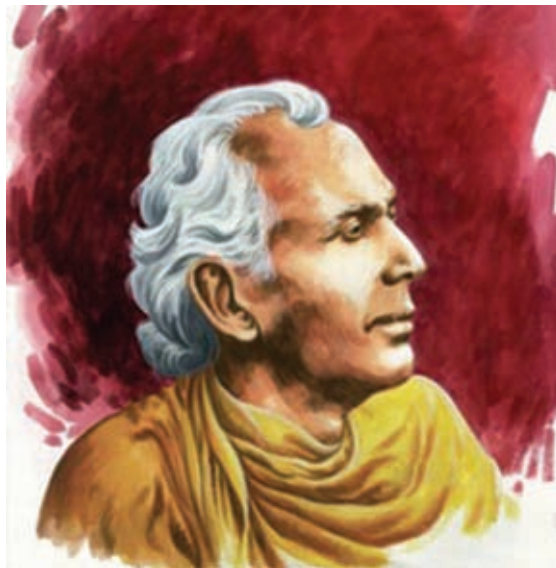

ශ්‍රීමත් අනගාරික ධර්මපාල කුමා

දීර්ඝ කාලයක් ශ්‍රී ලංකාද්වීපය පෘතුගීසි, ලන්දේසි සහ ඉංග්‍රීසි ජාතිකයින්ට යටත් වී තිබීම නිසා 19 සියවසේ මැද භාගය වන විට බොහෝ දෙනා තුළ ජාතිය, ආගම හා රට ගැන තිබූ ආදරයත්, අභිමානයත් යටපත් ව තිබුණි. බෞද්ධාගම ඇදහීම මෙන් ම දේශීය නම් ගම් භාවිත කිරීම පවා විදේශීය පාලනය තුළ සමච්චලයට ලක් වී තිබිණ. එදා ඇතැම් බෞද්ධයෝ තමන් බෞද්ධ යැයි කීමට පවා ලජ්ජා වූහ. ක්‍රිස්තියානි ආගම වැලඳගත් අයට රජයේ උසස් තනතුරු හිමිවිය; ගරු නම්වූ නාම හිමිවිය. මේ නිසා බොහෝ සිංහලයෝ තමන්ගේ ආගම මෙන් ම සිංහල නම් ගම් සිරිත් විරිත් ආදිය පවා බැහැරකර කටයුතු කිරීමට පටන් ගත්හ. බෞද්ධාගම අදහන අය එය රහසේ කිරීමට පුරුදු ව සිටියහ. ඇතැම්විට භික්ෂූන් වහන්සේලාට දානය දුන්නොත් දඩ ගැසීම වැනි නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම නිසා දායකයෝ රහසින් දානය දීම සිදු කළහ.

මෙවන් අභාග්‍ය සම්පන්න යුගයක දේශය, ජාතිය හා බුද්ධ ශාසනය ද යළි නගා සිටුවීමේ අධිෂ්ඨාන ශක්තියත්, අභිත විරත්වයත් ජන්මයෙන් ම උරුම කරගෙන ජාතියේ පිනට 1864 සැප්තැම්බර් මස 17 දින පහළ වූ පුත් රුවනක් විය. ඒ අනගාරික ධර්මපාල කුමායි. අගනුවර ප්‍රසිද්ධ වෙළෙඳ ව්‍යාපාරික දොන් කරෝලිස් හේවාචිතාරණ මහතා එතුමාගේ පියා විය. මල්ලිකා ධර්ම ගුණවර්ධන මැතිනිය එතුමාගේ මව වූවා ය. මොවුන්ට උපන් කුළුණුල් දරුවාට තැබූ නම වූයේ දොන් ඩේවිඩ් හේවාචිතාරණ යන්නයි. එදා සිංහලයන් පවා සිංහල නම් වෙනුවට පරගැති නම් භාවිත කළ බව එයින් ම පැහැදිලි වේ. මෙතුමාට බාල එඩ්මන්, සයිමන්, වාර්ල්ස් යනුවෙන් සහෝදරයෝ තුන්දෙනෙක් හා සොහොයුරියෝ දෙදෙනෙක් වූහ.

දොන් ඩේවිඩ් හේවාචිකාරණ 1872 සිට 1874 දක්වා බැප්ටිස්ට් සිංහල පාසලේත්, 1874 සිට 1876 දක්වා ශාන්ත බෙනඩික් විද්‍යාලයේත්, 1876 සිට 1878 දක්වා කෝට්ටේ ක්‍රිස්තියානි විද්‍යාලයේත්, 1878 සිට 1883 දක්වා ශාන්ත තෝමස් විද්‍යාලයේත් අධ්‍යාපනය ලැබුවේ ය. එම විද්‍යාස්ථානවල උගන්වන ලද්දේ ක්‍රිස්තියානි ධර්මයයි. මෙහි අධ්‍යාපනය ලබන කාලයේ දී එම ධර්මය එතුමාට ද ඉගෙනීමට සිදුවිය; එසේ ම ගීතිකා ගැයුමට ද සිදු විය. මේ අතරතුර මාපියන්ගේ ගුණවත්කම නිසා ම විහාරස්ථානයට ගොස් පොහෝ දිනවල අෂ්ටාංග සීලය සමාදන් වීමට ද හෙතෙම අමතක නොකළේ ය. විහාරස්ථාන ඇසුර ඔහුගේ ජීවිතය වෙනස් කරන්නට ද මූල පිරුවේ ය.

මෙරට උපන් පරගැති සිංහලයන් ලංකාවේ ඉපිද විදේශීය භාෂා හා ක්‍රිස්තියානි ධර්මය ඉගෙනගෙන අපේ හික්ෂුන් වහන්සේලාටත් බෞද්ධාගමටත් වෝදනා කරමින් බුදු දහමේ අඩු පාඩු ඇති බව කියමින් විවේචනය කිරීම මේ කාලයේ දී ප්‍රසිද්ධියේ ම සිදු කෙරිණි. එසේ ම ඒ පිළිබඳ ව ප්‍රසිද්ධියේ වාද විවාද ද සිදු කෙරිණි. මේ නිසා මෙම කාලයේ බෞද්ධ හා අබෞද්ධ වාද විවාද රාශියක් ඇතිවිය. පංච මහා වාද ලෙස අප හඳුන්වන්නේ එම ප්‍රධාන වාද පහයි. මෙම වාද අතර ක්‍රි.ව. 1873 දී ඇතිවූ පානදුරා වාදය විශාල ප්‍රසිද්ධියක් ඉසිලූ වාදයකි. වාද කිරීමෙහි මහා දක්ෂයකු වූ වාදිහසිංහ මීගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ ක්‍රිස්තු භක්තිකයන් හා දින තුනක් තිස්සේ වාද කොට ඔවුන්ගේ සියලු තර්ක බිඳහෙළා ඔවුන් පරාජයට පත් කළහ. එම වාද සිදුවන්නේ වචනයෙන් පමණි; කායික ගැටුම් කෝලාහලවලට නොයෑම අගය කළ යුතු කරුණකි. පානදුරා වාදය බෞද්ධයින් ජයගත් පුවත හා එම වාද පිළිබඳ විස්තර ලංකාවේ පමණක් නොව ලෝකයේ ම ප්‍රසිද්ධ විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇමරිකානු ජාතික කර්නල් හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කට්තුමා, බිලැවැට්ස්කි මැතිණිය නම් වූ රුසියානු කාන්තාවක ද සමග ලංකාවට පැමිණියේ ය.

එසේ ලංකාවට පැමිණි ඕල්කට්තුමා ගාල්ල, වැලිවත්ත, විජයානන්ද පිරිවෙනෙහි දී බුදු දහම වැලඳගත් අතර මේ රටේ දේශගතෙහි පිරිස් සමග එක්වී පරම විඥානාර්ථ නම් බෞද්ධ සමාගම පිහිටවූයේ ය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස “සරසවි සඳරැස්” නම් පුවත් පත ද ආරම්භ කරන ලදී. ඕල්කට්තුමාගේ දේශන අසා ප්‍රසාදය ඇතිකරගත් ඩේවිඩ් තරුණයා එතුමා සමග වැඩ කටයුතු කිරීමට තීරණය කළේ ය. එහි දී රටේ තැනින් තැන යමින්, ඕල්කට්තුමා ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් කළ දේශන එතුමා සිංහල භාෂාවට පරිවර්තනය කළේ ය. මේ කටයුතුවලදී ඩේවිඩ් යන විදේශීය නම ඉවත් කොට ධර්මපාල යන බෞද්ධ නම භාවිත කළේ ය.

අපේ බෞද්ධ දරුවන්ට මිෂනාරි අධ්‍යාපනය වෙනුවට බෞද්ධ අධ්‍යාපනයක් ලබා දිය යුතු ය යන අරමුණ ඇති ව කටයුතු කළ මේ පිරිස රටේ විවිධ ප්‍රදේශවල රථයකින් ගමන් කරමින්, රථයේ ම රැ නිදාගනිමින් රටේ ජනතාව දැනුම්වත් කිරීමට කළ කැපකිරීම පුදුම සහගත ය. මෙතුමාගේ රථයේ “ගෙරි මස් නොකව්” යනුවෙන් සඳහන් කොට තිබිණි. ගවමස් කෑමට හා සුරාපානයට ඉතා විරුද්ධ ව කටයුතු කළ ධර්මපාල තුමාගේ දේශන ඉතා දැඩි ස්වරයක් ගත්තේ ය. ඒ අනාදරය නිසා නොව අපේ බෞද්ධාගමටත් ජාතියටත් තිබූ අව්‍යාජ භක්තිය හා ගෞරවය නිසා ම ය. ඕල්කට්තුමා ද සමග එක් වූ එතුමා

මිෂනාරීන්ගේ මේ නොමනා අධ්‍යාපනය වෙනුවට බෞද්ධ දරුවන්ට නිසි අධ්‍යාපනයක් ලබාදීමට ඉරිදා පාසල් ආරම්භ කළේ ය. ඒ ආරම්භ කළ ඉරිදා පාසල් අතර අද ආනන්ද විද්‍යාලය ද එකකි. පරම විඥානාර්ථ සමාගම මගින් ටික කාලයක් ගත වන විට ආරම්භ කළ පාසල් සංඛ්‍යාව 50 ඉක්මවීය. ඒ අනුව රටේ දරුවන්ට සිංහල බෞද්ධ අධ්‍යාපනයක් ලැබීමේ හිමිකම උරුම විය.

බෞද්ධයන්ගේ වාසනාවකට ප්‍රභව ජාතික හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් සමග ධර්මපාල තුමාට දඹදිව වාරිකාවේ යෑමට අවස්ථාවක් හිමිවිය. ඒ වන විට බුද්ධගයා භූමිය අත්පත් කරගෙන සිටියේ “මහන්තා” නම් හින්දු පූජකයෙකි. එය බෞද්ධයන්ට අයිති වූවක් නොව හින්දුන්ට අයිති දෙයක් ලෙසට එදා සම්මතව තිබුණි. මෙහි දී ධර්මපාල තුමා කවදා හෝ මා මේ බුද්ධගයාව බේරාගන්නවා යන අධිෂ්ඨානය ඇති කරගත්තේ ය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස “සිංහලයිති නැගිටිවු, බුද්ධගයාව බේරාගනිව්” යනුවෙන් සිංහලයන් ද අවදි කරගෙන ලෝක බෞද්ධයන්ගේ ද සහාය ඇති ව බොහෝ වෙහෙසක් දරා දඹදිව සිද්ධස්ථාන බෞද්ධයන්ට ලබා ගැනීමට නීතිමය කටයුතු ඉටුකරන ලදී. අද අප දඹදිව ගොස් නිදහසේ වන්දනා කරන්නේ එතුමාගේ ඒ උදාර සේවයට පින්සිදු වන්නටයි. එතුමා එසේ නො කළා නම් බෞද්ධයන්ට අද බුද්ධගයාවක් කියා වදින්නට සිද්ධස්ථානයක් ඉතිරි ව නොතිබෙන්නට ඉඩ තිබිණි.

ශ්‍රීමත් අනගාරික ධර්මපාල තුමාගේ මූලිකත්වයෙන් එංගලන්තයේ ලන්ඩන් බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානය, කල්කටාවේ ධර්මරාජික මහා විහාරය, බරණැස මූලගන්ධකුටි මහා විහාරය, බුද්ධගයාවේ හා මදුරාසියේ බෞද්ධ විශ්‍රාම ශාලා ආදී බොහෝ දේ ලොව පුරා ඉදිකළේ ලෝකයේ සිටින සියලු බෞද්ධයින්ට ම ධර්මය බෙදා දීමේ අරමුණ ඇති ව ය. එතුමා බොහෝ රටවලට ගොස් දේශන පවත්වා බෞද්ධයන් දැනුවත් කිරීම ද සිදු කළේ ය. එතුමා 1931 දී ගිනියකු වශයෙන් පනස් හත්වන වියේ දී අවසන් දේශනය කළේ විද්‍යෝදය පිරිවෙන් භූමියේ දී ය. පසු ව සිරි දේවමිත්ත ධර්මපාල යන නමින් පැවිදි භූමියට පත් එතුමා දඹදිව බලා ගමන් ගත් අතර 1933 ජනවාරි මස 16 වන දින උපසම්පදාව ද ලබාගත්තේ ය. ඉන් පසු සමස්ත බෞද්ධ ලෝකයා හඬවමින් 1933 අප්‍රේල් මස 29 වන දා ‘සම්බුදු සසුන බේරාගැනීමට තවත් විසිපස් වතාවක් මේ දඹදිව ඉපදේවා’ යන පැතුම ඇති ව උන් වහන්සේ සිහි නුවණින් යුතු ව අපවත් වී වදාළහ. ළමා කාලයේ පටන් ම සිල් සමාදන් වෙමින්, පන්සල් ඇසුරු කරමින්, දහම් අධ්‍යාපනය ලබා ජාතිය අවධි කළ සසුන පිබිද වූ ලෝ පතළ ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයකු වූ අනගාරික ධර්මපාල තුමාගේ චරිතය ශිෂ්‍ය අපගේ ජීවිතය ජයගන්නට ආදර්ශවත් කතා පුවතකි.

සාරාංශය

ධර්ම විනය මැනවින් දන් සිල්වත් ගුණවත් ප්‍රකට බෞද්ධ ලේඛක යතිවරයන් වහන්සේ නමක් වූ රේරුකානේ වන්දවිමල මහනාහිමි පිළිබඳ ලංකාවාසීන් අතර පවත්නේ අප්‍රමාණ ගෞරවාදරයකි. මහනාහිමියන්ගේ ධර්ම ග්‍රන්ථ සැදුහැවත් පාඨකයාට බුදු දහම පිළිබඳ ඉතා නිරවුල් දැනුමක් ලබාදෙයි. උන් වහන්සේගේ අල්පේච්ඡ, සරල දිවි පැවැත්ම තුළින් ද අපට ලබාදෙන ආදර්ශය ඉතා ඉහළ ය.

රට ජාතිය ආගම පුබුදුවාලීමට දිවි පරදුවට තබා ක්‍රියා කළ අනගාරික ධර්මපාල තුමා අප රටේ පහළ වූ අසහාය විරවරයෙකි. මෙරට මෙන් ම විදේශයන්හි ද ප්‍රකට එතුමාගේ ශ්‍රී නාමයට කෘතචේදී ජනතාව ඉමහත් බුහුමන් දක්වති. ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් වන අපට මෙම චරිතය තුළින් ලබාදෙන ආදර්ශය අතිමහත් ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. රේරුකානේ වන්දවිමල නාහිමියන් විසින් රචිත ග්‍රන්ථ පහක නම් ලියන්න.
2. පංචමහා වාද නම් කරන්න.
3. මෙම පාඩමේ සඳහන් චරිත දෙකෙන් තරුණ පරපුරට ගත හැකි ආදර්ශ දෙක බැගින් ලියා ඒවා පිළිබඳ විවරණයක් කරන්න.

පැවරුම

අනගාරික ධර්මපාල තුමාගේ උදාරත්වය පිළිබඳ කථාවක් පන්තියේ දී හෝ ශිෂ්‍ය සමිතියේ දී හෝ පවත්වන්න.

දිව් මගට එළිය දෙන දහම් පද

බුදුරජාණන් වහන්සේ පන්සාලිස් වසක් මුළුල්ලේ දේශනා කොට වදාළ ධර්මයෙහි සාරය ලෙස ධම්මපදය හැඳින්විය හැකි ය. ධම්ම පදය බෞද්ධ ලෝකයාගේ මුදුන් මල්කඩ ලෙස සැලකෙන හස්තසාර ග්‍රන්ථයකි. එය බෞද්ධයාගේ අත් පොත ය. සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායට අයත් ධම්ම පදය බෞද්ධයන් අතර ජනප්‍රිය කෘතියක් වන අතර එය විශ්ව භාෂා ගණනාවකට ද පරිවර්තනය වී ඇත. එහි වර්ග විසි හයකි; ගාථා භාරසිය විසිතුනකි; නිදාන කතා දෙසිය අනූ නමයකි. ධම්ම පදය තුළින් ලබා දෙන ජීවිතාදර්ශ අතිත වර්තමාන අනාගත යන කාලත්‍රයට ම අදාළ වේ.

ධම්ම පදයේ ඉගැන්වීම් සරල, සුගම මට්ටමේ සිට සංකීර්ණ, ගැඹුරු දහම් කරුණු දක්වා පැතිර යයි. එහි අඩංගු ගාථා තුළ අර්ථ රසය හා ශබ්ද රසය සංකලනය වී ඇත. තාලානුකූල ව සජ්ඣායනා කිරීමට හැකි වීම එහි ඇති විශේෂ ලක්ෂණයකි. එම ගාථා ශ්‍රවණය කිරීමෙන් නිරාමිස ප්‍රීතියක් ද භුක්ති විඳිය හැකි ය. ධම්ම පද ගාථා මගින් අප ජීවිතය සකස් කර ගත යුතු ආකාරය, කළ යුත්ත, නොකළ යුත්ත මැනැවින් පෙන්වා දෙනු ලැබේ. ප්‍රායෝගික වශයෙන් වැදගත් දහම් කරුණු රැසක් මෙම කෘතිය අපට පැහැදිලි කර දෙයි. ධම්මපදට්ඨ කථාව අනුව එම ගාථා දේශනා කොට තිබෙන්නේ විවිධ සිදුවීම් මුල් කොටගෙන ය. කිසි යම් ගාථාවකට හෝ ගාථා කිහිපයකට හෝ මුල් වූ එබඳු සිදුවීම් ඇතුළත් කතා පුවත් නිදාන කතාව යනුවෙන් හැඳින්වේ.

අක්කොච්ඡ මං අවධි මං
අජ්නි මං අහාසි මේ
යේ තං උපනයිහන්ති
චේරං තේසං න සම්මති

(ධම්ම පදය- යමක වග්ග)

අසවලා මට බැන්නේ ය, මට පහර දුන්නේ ය, මා පැරදවූයේ ය, මා සතු දේ පැහැර ගත්තේ ය, යනුවෙන් යම් අය නැවත නැවතත් සිතමින් වෙර බඳිත් නම් ඔවුන්ගේ වෙරය නොසන්සිදේ.

ගැටුම් සහගත දොම්නස් සහගත අත්දැකීමකට මුහුණ දෙන නොවැඩූ සිත් ඇති පෘථග්ජන පුද්ගලයා ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය හා එමගින් උදා වන අවසන් ඵලයේ ස්වභාවය මෙම ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙනු ලැබේ. කිසිවකු තමාට කායික, මානසික වශයෙන් සිදු කළ විරුද්ධවාදීකම් ගැන මෙනෙහි කරමින් කාලය ගත කිරීම නොදියුණු පුහුදුන් මිනිසාගේ ස්වභාවයයි. ඔහුගේ වෛරය නොසංසිදේ.

අක්කොච්ඡි මං අවධි මං
අජ්නි මං අභාසි මේ
යේ තං න උපතයිහන්ති
චේරං තේසුපසම්මති

(ධම්ම පදය- යමක වග්ග)

අසවලා මට බැන්නේ ය, මට පහර දුන්නේ ය, මා පැරදවූයේ ය, මා සතු දේ පැහැර ගත්තේ ය, යනුවෙන් යම් අය නැවත නැවතත් සිතමින් ක්‍රෝධ නොබදිත් නම් ඔවුන්ගේ වෛරය සන්සිදේ.

මෙම ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙන්නේ කිසි යම් අයකු තමාට බැණ වැදුණ ද, පහර දුන්න ද, තමා පරාජය කළ ද, තම වස්තුව පැහැර ගත්ත ද එවිට ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ බෞද්ධ දැක්ම ය. වෙනත් අයකු තමාට සිදු කළ වාචසික කායික අකටයුත්තක දී තමාට හිංසා පීඩා සිදු කළ තැනැත්තා කෙරෙහි ද්වේෂ සහගත සිතුවිලි උපදවා නොගෙන තමාට සිදු කළ බැණ වැදීම, පහර දීම, පැරදවීම, පැහැර ගැනීම නැවත නැවත මෙනෙහි නොකිරීමෙන් වෛරය සංසිදුවා ගත හැකි ය.

නතං කම්මං කතං සාධු
යං කත්වා අනුතප්පති
යස්සඅස්සුමුබෝ රෝදං
විපාකං පටිසේවති

(ධම්ම පදය- බාල වග්ග)

යමක් (යම් ක්‍රියාවක්) කිරීමෙන් පසුතැවෙන්නට සිදු වේ ද යමක (යම් ක්‍රියාවක) විපාකය කඳුළු පිරි මුහුණින් යුතු ව අඬමින් විඳින්නට සිදු වේ ද එබඳු දේ නොකිරීම යහපත් ය.

එදිනෙදා ජීවිතයේ දී අප නිරත වන විවිධ ක්‍රියා ඇත. ඒ අතර ඇතැම් කටයුතු තමාට ද අනුන්ට ද වැඩදායක නොවේ; අවැඩ පිණිස ම පවතී. ජීවිත කාලය තුළ

සිදු කරනු ලබන මෙවැනි ක්‍රියා පසුකාලයේ දී සිහිපත් කරන විට පසු තැවීමට සිදු වේ ද එම ක්‍රියාව අයහපත් ය. එබඳු ක්‍රියාවලින් වැළකී සිටිය යුතු බව ඉහත ධර්මපද ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙනු ලැබේ.

තං ව කම්මං කතං සාධු
යං කත්වා නානුතප්පති
යස්ස පතීතො සුමනෝ
විපාකං පටිසේවති

(ධම්ම පදය- බාල වග්ග)

යමක් කිරීමෙන් පසුතැවෙන්නට සිදු නොවේ ද යමක විපාකය ප්‍රීතියෙන් හා සොම්නසින් යුතු ව විදිය හැකි වේ ද එබඳු ක්‍රියාවල නිරත විය යුතු ය.

පළමු ගාථාවෙන් පසුතැවීමට සිදු වන ක්‍රියාවලින් වැළකීමට උපදෙස් ලබා දෙන අතර දෙවන ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙන්නේ සිහිකරන විට පසුතැවීමට සිදු නොවන, සතුට දනවන ක්‍රියාවන්හි නිරත විය යුතු බවයි.

අත්තනාව කතං පාපං
අත්තනා සංකිලිස්සති
අත්තනා අකතං පාපං
අත්තනාව විසුජ්ඣති
සුද්ධි අසුද්ධි පච්චත්තං
නාඤ්ඤෝ අඤ්ඤං විසෝධයේ

(ධම්ම පදය- අත්තවග්ග)

යමෙකු පව් කළොත් එයින් ඔහු ම කෙලෙසෙන්නේ ය.
යමෙකු පව් නොකළොත් එයින් ඔහු ම පිරිසිදු වන්නේ ය.
පිරිසිදුකම හා අපිරිසිදුකම පවතින්නේ තමා කෙරෙහි ම ය.
එක් අයෙකුට තවත් අයෙකු පිරිසිදු කළ නොහැකි ය.

මෙම ගාථාවෙහි පුද්ගල පාරිශුද්ධිය පිළිබඳ ඉතා වැදගත් ඉගැන්වීමක් ඇතුළත් වේ. එනම් කිසියම් පුද්ගලයකුට මුහුණ පෑමට සිදු වන දුක් කම්කටොලු හෝ සැප සම්පත් හෝ සියල්ලට ම හේතු වන්නේ තමා විසින් සිදු කරන ලද පාප කර්ම හෝ පුණ්‍ය කර්ම ය. පුද්ගලයාගේ පිරිසිදුකම හෝ අපිරිසිදුකම අනෙකකුට ලබා දිය හැක්කක් නොව තමා විසින් ම උදා කර ගනු ලබන්නකි.

සුකරානි අසාධුනි
අත්තනෝ අහිතානි ච
යං චේ හිතංච සාධුංච
තං චේ පරමදුක්කරං

(ධම්ම පදය- අත්ත වග්ග)

තමාට අහිත වූ අයහපත් දේ කිරීම ඉතා පහසු ය. යම් දෙයක් තමාට වැඩදායක ද යහපත පිණිස හෝ පවතී ද එවැනි දේ කිරීම ඉතා අපහසු ය.

සත්ත්වයෝ නිරන්තරයෙන් පාපයට නැඹුරුවන්නෝය; නරක අවැඩදායී කටයුතුවල නියැලීමට වැඩි කැමැත්තක් දක්වති; එහෙත් තමාට යහපතක්, වැඩදායක බවක් ගෙන දෙන ක්‍රියා සිදු කිරීමට පෙළඹීම අඩුය. ඒ අනුව තමාට අවැඩදායී ක්‍රියා කිරීම ඉතා පහසු වන අතර වැඩදායී ක්‍රියා සිදු කිරීම ඉතා අපහසු වේ.

අවරිත්වා බ්‍රහ්මවරියං
අලද්ධා යොබ්බතේ ධනං
ජින්න කොඤ්චාවකඛායන්ති
බීන මච්ඡේව පල්ලලෙ

(ධම්ම පදය- ජරා වග්ග)

අතැම් අය තරුණ වයසේ දී උසස් පිළිවෙත්වල ද නොහැසිර ලබා ගත හැකි ධනය ද නොලැබ මහලු වූ පසු මසුන් නැති දිය හිඳුණු විලක් දෙස බලා දුක් වන කොස්වා ලිහිණියන් මෙන් තැවෙති.

අවරිත්වා බ්‍රහ්මවරියං
 අලද්ධා යොබ්බතේ ධනං
 සෙන්ති වාපාතිබ්බිණාව
 පුරාණානි අනුත්ථනං

(ධම්ම පදය- ජරා වග්ග)

ඇතැම් අය තරුණ වයසේ ලබා ගත හැකි ධනය හෝ වෙනත් ප්‍රතිලාභයක් හෝ නොලැබ බලාපොරොත්තු වන බැවින් පසු පෙර කරන ලද යම් යම් දේ සිහි කරමින් දුන්නෙන් මිදී ගොස් වැටුණු ඊතල මෙන් ශෝකයෙන් සුසුම් ලමින් සිටිති.

තරුණ අවධියේ අර්ථවත් අයුරින් ජීවත් නොවුණහොත් වයස්ගත වූ පසු ව පසු තැවීමට සිදු වන බව මෙම ගාථා දෙකෙන් ම ලබා දෙන උපදේශයයි. බ්‍රහ්ම වර්යාව යනු උසස් හැසිරීමයි. එනම් යහපත් චරිතයකින් යුතු ව ජීවත් වීමයි. සීලාදී ගුණධර්ම ප්‍රගුණ කළ යුතු වන්නේ කුඩා කල සිට ම ය. එසේ ම තුරුණු වියේ කායික මානසික ශක්තිය හොඳින් පවතින බැවින් සිය ජීවිකාව පවත්වා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ධනයක් ද උපයා ගත යුතු ය. තුරුණු වියේ එසේ නොකිරීමෙන් වයස්ගත වූ විට පසු තැවීමට සිදු වේ. හේතුව වයෝවෘද්ධ වූ විට කායික මානසික ශක්තිය හීන වන බැවිනි. මෙමගින් අපට උගත හැකි වැදගත් ම පාඩම නම් ජීවිතයේ අවසන් කාලය හොඳින් ගත කිරීමට නම් තුරුණු අවධියේ සිට උත්සාහ සම්පන්න ව අප්‍රමාදී ව නිවැරදි දිවි පෙවෙතක් ගත කළ යුතු බවයි.

උට්ඨානවතෝ සතිමතෝ
 සුචිකම්මස්ස නිසම්මකාරිනෝ
 සඤ්ඤාස්ස ව ධම්මජීවිනෝ
 අප්පමත්තස්ස යසෝගිවඨ්ඨති

(ධම්ම පදය- අප්පමාද වග්ග)

උත්සාහයෙන් ද, නිවැරදි සිහියෙන් ද යුතු නිදොස් දේ විමසා බලා කරන තැන්පත් දැනුමි දිවි පැවතුම් ඇති නොපමා වූ පුද්ගලයාගේ කීර්තිය මනා ව වැඩේ.

දියුණු වන පුද්ගලයකු තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග හතක් මෙම ගාථාවෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ. මෙලොව හා පරලොව දියුණුව සලසා ගැනීමට කටයුතු කරන්නකු තුළ පැවතිය යුතු අත්‍යවශ්‍ය ම ගුණාංගය උත්සාහයයි. උත්සාහය සම්පන්නතියක් ලෙස ද හඳුන්වා ඇත. සිහිය උපදවාගෙන කටයුතු කරන්නා සිය කාර්යයන් ව්‍යාකූල කර නොගනී. විමසා බලා

කටයුතු කිරීම බුදු දහමේ යෝනිසෝ මනසිකාරය නමින් හැඳින්වේ. අන්ධානුකරණයෙන් තොර ව අර්ථවත් ව කටයුතු කිරීමට මෙම ගුණාංගය ඉතා වැදගත් ය. තැන්පත්කම හෙවත් සංවරය සාර්ථක ලෞකික හා ආධ්‍යාත්මික ජීවිතයක් ගත කිරීමට ඉවහල් වේ. බුදු දහමින් පිටුදකින ප්‍රමාදය අධ්‍යාපනික ජීවිතයේ ජයග්‍රහණ අහිමි කිරීමට මෙන් ම ජීවත් වන කාලය තුළ ලබාගතයුතු බොහෝ දේ තමාගෙන් ඇත් කිරීමටත්, අධ්‍යාත්මික ජීවිතයෙන් ද පරාජය කිරීමටත් ඉවහල් වන ප්‍රධානතම සාධකය වේ.

මෙම ධම්ම පද ගාථාවලින් පෙන්වා දෙන උපදේශ සිසුන් වශයෙන් ප්‍රායෝගික ජීවිතයට යොදා ගෙන සාර්ථක පුද්ගලයකු වීමට අදිටන් කර ගත යුතු ය.

සාරාංශය

1. ධම්ම පදය ත්‍රිපිටකයේ අඩංගු ධර්ම කරුණුවල සම්පිණ්ඩනයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය.
2. ධම්ම පදය බෞද්ධයාගේ අත්පොත වශයෙන් සැලකේ.
3. එහි අඩංගු දහම් කරුණු කාල, දේශ සීමා, ජාති, ආගම් ආදී කිසිදු හේදයකින් තොර ව සියලු දෙනාට පරිහරණය කළ හැකි වටිනාකමකින් යුතු වේ.
4. පාඩමට අදාළ ධම්ම පද ගාථාවලින් පෙන්වා දෙන උපදේශ පහත දැක්වෙන පරිදි වේ.
 - අන් අයගෙන් තමාට සිදු වූ අවැඩ පිළිබඳ නැවත මෙනෙහි නොකරන්නාගේ චෛරය සංසිදේ.
 - සිහි කළ විට පසුතැවිල්ලට හේතුවන ක්‍රියාවලින් වැළකිය යුතු ය.
 - ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් පිරිසිදුකම හෝ අපිරිසිදුකම හෝ පවතින්නේ තමා තුළ ම ය.
 - තමාට හා අන් අයට යහපත් ප්‍රතිඵල ලබා දෙන ක්‍රියා සිදු කිරීම ඉතා දුෂ්කර ය.
 - සුදුසු කාලයේ දී නිවැරදි ව අප්‍රමාදී ව කටයුතු නොකිරීම පසුකාලයේ දී පසුතැවිල්ලට හේතු වේ.
 - උත්සාහය, නිවැරදි සිහිය, විමසා බලා කටයුතු කිරීම, තැන්පත් බව, දෑහැම් දිවි පෙවෙත, අප්‍රමාදී බව, පුද්ගලයෙකුගේ දියුණුවට හේතු වන කරුණු ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. පාඩමෙහි සඳහන් ධම්ම පද ගාථා තාලයට නිවැරදි ව සජ්ඣායනා කරන්න.
2. එම ධම්ම පද ගාථාවල සරල අදහස ඔබේ බසින් ලියන්න.
3. ධම්ම පදය උපදේශාත්මක ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් වැදගත් වන්නේ ඇයි දැ යි පහදන්න.

පැවරුම

ධම්ම පදය පොත කියවා එහි ඇතුළත් ඔබ සිත් ගන්නා ගාථා 10 තෝරා ඒවායේ අදහස ද සමග ලියන්න.

සිලය හා භෞතික සංවර්ධනය

සසර දුක් සහිත ය. නැවත නැවතත් කර්මානුරූප ව ඉපදීම, ලෙඩවීම, මහලුවීම, මරණය, කැමැති දේ නොලැබීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, අප්‍රියයන් හා එක්වීම ආදී දුක් දොම්නස්වලට ගොදුරු වීමට සසර වසන අපට සිදු වී තිබේ. අසාර වූ අතෘප්තිකර වූ මේ දුක් සහිත සසර පිළිබඳ ව අප කුළ අවබෝධයක් ඇති කිරීමත්, සසරින් එතෙර ව නිවන් පසක් කර ගැනීම පිණිස මග පෙන්වීමත් බුදු දහමෙහි මූලික අරමුණ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් පෙන්වා වදාළ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙකින් යුක්ත වූ ඒ නිවන් මගෙහි පළමු ශික්ෂාව සිලයයි; යහපත් චරිත සංවර්ධනයයි; පුද්ගලයාගේ කායික වාචසික සංවරයයි. බාහිර හැදියාවයි; ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙහි එන සම්මා වාචා නම් වූ වාචසික සංවරය ද සම්මා කම්මන්ත නම් වූ කායික සංවරය ද සම්මා ආජීව නම් වූ යහපත් දිවි පැවැත්ම ද සිල ශික්ෂාවට අයත් ය.

වචනයෙන් සිදුවන මුසාවාදා, පිසුනාවාචා, පරුසාවාචා, සම්පප්ඵලාපා යන සාවද්‍ය හැසිරීම් හැරදමා සත්‍යවාදී වීම, මිනිසුන්ගේ සමගියට කුඩු දෙන පරිදි කතා කිරීම, මටසිඵ්ථ මිහිරි බස් කීම හා අර්ථවත් වූ දෑහැම් වචනයෙන් යුක්ත වීම ද වාචසික සිලයයි. වාචසික වශයෙන් නොකළයුත්ත හෙවත් විරිත හැරපියා කළයුත්ත හෙවත් සිරිත අනුගමනය කිරීමයි. එසේ ම කයින් සිදුවන ප්‍රාණඝාත, අදන්තාදාන, කාමමිථ්‍යාවාර යන සාවද්‍ය ක්‍රියාවන්ගෙන් වැළකී සියලු සතුන්ට කරුණාව මෙමතිය දැක්වීම, දුන් දේ ගැනීම හා විරුද්ධ ලිංගිකයන් ශිෂ්ටසම්මත පරිදි ඇසුරු කිරීම ද කායික සිලය වේ. කායික වශයෙන් නොකළයුත්ත හෙවත් විරිත හැරපියා කළයුත්ත හෙවත් සිරිත අනුගමනය කිරීමයි. තවද අනේකාකාර වූ අකුසල සහගත හානිකර දිවි පැවතුම් හැරපියා දෑහැම් සාධාරණ දිවි පැවතුමිහි යෙදීම ආජීව සිලයයි. එහිදී ද නොකළයුත්ත හෙවත් විරිත හැරපියා කළයුත්ත හෙවත් සිරිත අනුගමනය කරනු ලැබේ. මෙසේ කය ද වචනය ද සංවර කරන, හික්මවාලන සිලය නිවන් මගෙහි ප්‍රතිෂ්ඨාව ය; පිහිට ය. එය ආදී වරණයයි. සිලයෙහි පිහිටා සමාධිය ද සමාධියෙහි පිහිටා ප්‍රඥාව ද උපදවා ගත යුතු ය. සිලයෙන් තොර සමාධියක් නැත. සමාධියෙන් තොර ප්‍රඥාවක් නැත. ප්‍රඥාවෙන් තොර විමුක්තියක් ද නැත.

බුදු දහම අනුව ඉහත දැක්වූ පරිදි සිලය ශික්ෂාවකි. එය ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙහි පළමුවැන්නයි. සදාචාරාත්මක දිළිඳු බව දුරු කරන, සාරවත් බව ඇති කරන, ආර්ය ධන සතක් ඇතැයි වදාළ බුදුරජාණන් වහන්සේ සිලය ද ඉන් එකකැයි වදාළහ. සසර

සැප ගෙන එන පින්කම් දහයක් ඇතැයි වදාළ උන්වහන්සේ සීලය ද එයට ඇතුළත් කළහ. රජුන් විසින් යහපත් පාලනයක් උදෙසා අනුගමනය කළ යුතු රාජ ධර්ම අතරද සීලය ඇතුළත් වේ. එනම් රජු ප්‍රතිපත්තිගරුක සඳාචාරවත් අයකු වීමයි. එසේම සීලය බෝසත්වරුන් විසින් බුදුබව ලබා ගැනීම පිණිස පුරාණ ලබන පාරමිතාවක් ද වේ. එය දස පාරමිතාවෙහි දෙවැන්න ය. මෙසේ සීලය පින්කිරිය වනකි; ධනයකි; රාජ ධර්මයකි; පාරමිතාවකි; ගිහි පැවිදි සැමට සැපයකි. සියලු සුවඳ ඉක්මවා යන සුවඳකි.

සීලයෙහි විවිධ ප්‍රභේද වඩාත් පැරණි සූත්‍ර දේශනාවල මෙන් ම පසුකාලීන ධර්ම ග්‍රන්ථවල ද දක්වා තිබේ. භාවිතාමය වශයෙන් ශික්ෂා පද සංඛ්‍යාව අනුව පංච සීලය, උපෝසථ අෂ්ටාංග සීලය, ආජීවක අෂ්ටමක සීලය, දස සීලය ආදී වශයෙන් ද අපට සීලය හඳුනාගත හැකි ය. බෞද්ධ සමාජය තුළ භාවිතයෙහි ඇති ආචාර ධර්මවල මූලිකත්වය ගන්නා පංච සීලය පුද්ගලයාගේ මෙන් ම සමාජයේ ද යහපැවැත්ම නොයෙක් පැතිවලින් උදාකරන්නේ ය. සමාජයක කවර පුද්ගලයකුට වුව ද තම ජීවිතයේ යහපැවැත්ම පිණිස ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ සහතිකයක් තිබිය යුතු ය. අන් අය විසින් තමන් විනාශ කර දමනු ඇතැයි, තමන්ට හිංසා කරනු ඇතැයි යමෙකුට පෙනීයයි නම් එය ප්‍රසන්න ජීවිතයක් නොවේ. මිනිසාට නිදහසේ ජීවත් වීමේ අයිතිය තහවුරු කරන පරිසරයක් එහි නැත. පංච සීලයෙහි පළමු ශික්ෂා පදය එම අප්‍රසන්න සැකමුසු බව දුරලමින් ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ සහතිකයක් අපට ලබා දෙයි. පන්සිල් රකින්නා ද මිනිස් ජීවිතයට ගරු කරයි. හෙතෙම මෙන්, කරුණා ගුණ ඇත්තෙකි. තමාගේ ම යැයි සැලකිය හැකි, තම අවශ්‍යතා සඳහා යොදාගත හැකි, පෞද්ගලික සම්පතකට හිමිකම් කීමට ද සෑම පුද්ගලයකුට ම අයිතිය ඇත. සොරකම් කිරීම, මංකොල්ල කෑම යනු එම අයිතිය උදුරා ගැනීමකි. පුද්ගලයාගේ දේපළ අයිතියට අනවශ්‍ය හා අසාධාරණ බලපෑමක් කිරීමකි. සොරකමින් වළකින්නා එම අයිතියට ගරු කරයි. එය උදුරා නොගනී. ඒ නිසා ම හෙතෙම නිරපරාධී වන්නේ ය. සමාජයට හානි නොකරන්නකු ද වේ. නුදුන් දේ නොගන්නා හා දුන්දේ පමණක් ගන්නා යුක්තිගරුක අයකු වේ. ගිහි සමාජය යනු සම්මත විවාහ ක්‍රම මගින් පවුල් වශයෙන් සංවිධානය වූවකි. අඹුසැමි සබඳතාව ඉන් ඉතා වැදගත් තැනක් ගනියි. ශිෂ්ට සම්මත වූ එබඳු සබඳතාවයන්ට හානි කිරීම වරදකි. පුද්ගල නිදහසට හා අයිතියට එරෙහි වීමකි. කාම මිථ්‍යාචාරය ලෙස බුදුදහම එය හඳුන්වයි. පංච සීලයෙහි තෙවැනි ශික්ෂා පදය රකින්නා එම තත්ත්වය මග හරවයි; ශිෂ්ටත්වය රකියි; පවුල් ජීවිතයේ නිදහස ගරු කරයි. සමාජයක පුද්ගලයන් අතර සබඳතා පවත්වන්නේ අදහස් හුවමාරුව මගින් කථාබස් කිරීම මාධ්‍යය කොටගෙන ය. සෑම පුද්ගලයකුට ම අනුන් විසින් තමන් රැවටීමෙන් තොරව අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසයෙන් ජීවත් වීමේ අයිතිය ඇත. සිව්වන ශික්ෂාපදය එය ආරක්ෂා කරයි. මුසාවාදයෙන් වළකින පුද්ගලයා ද ඇදහිය හැකි වචන ඇති සත්‍යවාදියකු වේ. ඇත්තෙන් ඇත්ත ගලපා කියන, විශ්වාස කළ හැකි වචන ඇත්තෙකු වේ. සමාජයෙහි ජීවත්වන සියල්ලන්ට ම ඔෟෂධ හා උත්තේජක ද්‍රව්‍ය මෙන් ම ද්‍රාවණ ආදිය මගින් මනස විකෘති කරගන්නවුන්ගේ හිරිහැරවලින් මිදී ජීවත් වීමට අයිතිය තිබේ. මත් දියර, මත් ද්‍රව්‍ය භාවිත කරන්නෝ එම අයිතියට හානි කරති. ඔවුහු තමන් තමන් ව ම වනසා ගන්නෝ ය. පස්වැනි ශික්ෂාපදය සුරකින එබඳු භාවිතයන්ගෙන් තොර තැනැත්තා මනා සිහි නුවණ ඇත්තකු වේ. සිය ධනය ද රැකගනී. හෙතෙම සාමකාමී ය; නිරෝගී ය; ලජ්ජා බය ඇති තැනැත්තකු ද වේ.

ඉහත දක්වන ලද්දේ සීල ශික්ෂාවෙහි මූලික භාවිතය වන පංච සීලයෙහි පෞද්ගලික හා සමාජමය ඵලදායකත්වයයි. එබඳු සීල ප්‍රතිපදාවන් මගින් හැඩගසා ගත් දියුණු චරිත ඇති මිනිස්සු තමන් සතු භෞතික සම්පත් ආරක්ෂා කර ගනිමින් ඒවා නිසිලෙස පරිහරණය කිරීමට සමත් වන්නෝ ය. ඒ නිසාම ඔවුහු විවිධ පැතිකඩවලින් දියුණුවට පත්වෙති; සංවර්ධනය වෙති. භෞතික සංවර්ධනයට ද සීලය උපකාරී වේ. ආහාර, නිවාස, ඇඳුම්, බෙහෙත් ආදී මෙලොව සැපවත් ජීවිතයකට අවශ්‍ය සම්පත් ඇතිව තෘප්තිමත් ව තුටුපහටු ව හා සාමකාමී ව ජීවත් වීම භෞතික සංවර්ධනයේ ප්‍රතිඵලයයි. ගුණ දහමින් දියුණු වීම, නොකළයුත්ත නොකරන, කළයුත්ත කරන, සිතින් කයින් හා වදනින් ශිෂ්ටසම්මත හා දියුණු පෞරුෂ ඇත්තවුන් වීම සදාචාරාත්මක සංවර්ධනයයි. හුදෙක් බාහිර වශයෙන් ප්‍රකට වන අහස උසට නැගුණ මහා මන්දිර, නොයෙක් අතට විහිදුණු මංමාවත් ආදියෙන් හෝ ඉහත කී මූලික අවශ්‍යතා ආදියෙන් සංවර්ධනය වීම අංග සම්පූර්ණ සංවර්ධනයක් නොවේ. එසේ වීමට නම් සදාචාරාත්මක සංවර්ධනය ද ඊට සමගාමී ව පැවතිය යුතු ය. තිරසාර වූ පිරිසුන් සංවර්ධනය එයයි. පංච සීලය ඒ සඳහා මග පෙන්වන්නේ ය. එය ගේහසිත සීලය ලෙස ද නිත්‍ය සීලය ලෙස ද හැඳින්වෙයි.

උපෝසථ අෂ්ටාංග ශීලය නිති පන්සිල් රකින ගිහියාට පෙහොය අටසිල් රැකීමට මග පෙන්වන්නේ ය. එමගින් පංච සීලයෙහි ද දක්වන ලද ප්‍රාණඝාත, අදන්තාදාන, මුසාවාද, සුරාමේරය යනාදී නොකළයුත්ත නොකිරීම ඉගැන්වේ. ඒ සමග ම අබ්‍රහ්ම චරියාව හැරපියා බ්‍රහ්ම චරියාව රැකීමට ද, විකාල භෝජනයෙන් වැළකීමටත් නැටුම් ගැයුම් කිරීමෙන් හා මල් සුවඳ ආදිය දැරීමෙන් ද, විවිධ සැරසිල්ලෙන් ද වැළකීමටත්, උස් අසුන් මහ අසුන් නොදැමීමත් ඉගැන්වේ. සමස්තයක් වශයෙන් දෙවනුව ද දක්වන ලද විරති ශික්ෂාවෝ අල්පේච්ඡ ජීවිතයකට ගිහියන් පොළඹවති. නිවනට යන ජවවේගය වැඩි දියුණු කරති.

ආජීව අෂ්ටමක සීලය ප්‍රාණඝාත, අදන්තාදාන, කාමමිත්‍යාවාර, මුසාවාදා, පිසුණාවාචා, ඵරුසාවාචා, සම්පප්ප්ලාපා යන දස අකුසලයෙහි එන කය හා වචනය සංවර කරන පිළිවෙත් සතෙන් හා මිච්ඡා ආජීවය හැර සමයක් ආජීවයෙන් ද යුක්ත වීමට උගන්වනු ලැබේ.

දස සීලය ඉහත කී උපෝසථ අෂ්ටාංග ශීලයෙහි ම ඉදිරි පියවරකි. එහිදී නව්ව ගීත වාදිතයෙන් වෙන්වීම හා මල් සුවඳ ආදියෙන් වෙන්වීම ද ශික්ෂාපද දෙකක් ලෙස ගැනේ. දස වැන්න ජාත රූප රජන පටිග්ගහණ නම් වූ රන්, රිදී, මසු, කහවණු ආදී මූල්‍ය සම්පත් භාවිතයෙන් වැළකීම ද එක්කොට ඇත. පංච සීලය ඉක්මවා මෙම සීල ශික්ෂාවෝ, වරදින් වැළකී සිටීම සමග ම වඩාත් අල්පේච්ඡ ජීවිතයකට හුරුවීමෙන්, අත්හැරීම ප්‍රගුණ කොට නිවනට වඩ වඩාත් ලංවීමට මග පෙන්වති.

කය එනම් දැන්, දෙපා, ඇස්, දෙකන් සහිත වූ මේ ශරීරය ද, වචනය එනම් අපගේ කතාබහ සමාජයේ සෙසු අය සමග අදහස් හුවමාරු කර ගන්නා මාධ්‍යය ද, සංවර වීම, හික්මවීම, විධිමත් වීම සීලයයි. එබඳු හැඩගැස්මකින් තොර වූ මිනිසුන්ට පෞද්ගලික ව තම සැපත, යහපත හා වැඩිදියුණුව ඇති කරගත නොහැකි ය. ඔවුහු අනේකාකාර වූ දුසිරිත් හේතුවෙන් පරාභවයට ම පත් වෙති. භෞතික වශයෙන් ආර්ථික දියුණුවක් හෝ

ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් මානසික දියුණුවක් ලඟා කර ගැන්මට ද ලඟා කරගත් දියුණුව පවත්වාගෙන යාමට ද අසමත් වෙති. නුවණැත්තවුන්ගේ ගැරහුමට ලක්වෙති. ඔවුන්ගේ ගෘහ ජීවිත පිරිහෙයි. දුසිරිත් නිසා ධනය ද වැනසෙයි. ඔවුන් සමාජයට අප්‍රිය වේ. ප්‍රාණඝාත, පර හිංසා, අදත්තාදාන, කාම මිත්‍යාවාර, මුසාවාද, සුරාමේරය ආදී දුසිරිත් හේතුවෙන් විනයෙන් පිරිහී ගිය එබඳු මිනිසුන් සමග කවර ආයතනයක් වුව ද එලදායිතාව වෙත ගෙනයා නොහැකි ය. මනා කළමනාකරණයකින් පවත්වාගෙන යාමට ද නොහැකි ය. අසංවර මිනිසුන් නිසා සාමය ද සුහදත්වය ද බිඳ වැටෙයි. සහජීවනය නැතිව යයි. දුසිරිල් බව ඇති කරන දුසිරිත් නිසා කායික මානසික සෞඛ්‍යයෙන් පිරිහෙන මිනිසුන්ට වෙහෙස මහන්සි වී උද්යෝගයෙන් චීර්යවත්තව වැඩපළ කළ නොහැකි වීමෙන් එබඳු මිනිසුන් ඇති ආයතනවල දියුණුව ඇණ හිටියි. පවුල් අවුල් වේ. පිරිහීම් ළඟා වේ. මේ අනුව සිල්වත් බව, විනයවත් බව විවිධාකාරයෙන් පුද්ගලයාගේ මෙන් ම සමාජයේ ද, පවුල් සංස්ථාව ඇතුළු ආයතන හා සංවිධානවල ද පිරිහීම වළක්වා ගැනීමටත් දියුණුව ඇති කර ගැන්මටත් උපකාරී වන්නේ ය. සීලය හේතුවෙන් මහත් වූ භෝග සම්පත් ලැබෙන්නේ ය.

ජල පහසුව ද විදුලිය ද දියුණු මංමාවත් ද සුවිසල් නිවාස ආදිය ද ඇතිව හොඳින් කා බී ජීවත් වීම පමණක් මිනිසාගේ දියුණුව යැයි සිතන්නවුන් බුදුදහමෙහි සමකොට ඇත්තේ ගසාකෑමෙහි සමත් සාරධර්ම මග හැර යන කිලිටි දිවි පැවතුම් ඇති සුර කපුටන්ට ය.

ලෝවැඩ සඟරාව ලියූ විදාගම හිමිපාණෝ සීල ශික්ෂණය තුළින් උදාකර ගත් සාරධර්ම සංවර්ධනයකින් තොරව හුදෙක් භෞතික සම්පත් ම රැස් කොටගෙන කා බී ජීවත් වීම උතුම් යැයි සිතන මිනිසුන් ගැන මෙසේ පැවසූහ.

කාලා රසමුසු බෝජන කර	පෙම්
ගාලා සුවඳැති සඳුනුත්	මනරම්
ලාලා අබරණ නිසිලෙස	සැරහුම්
පාලා ගිය වැනි බහුරු	කෝළම්

දිව පිනවන රසමුසු දේම කමින් බොමින්, නැහැය පිනවන සුවඳ සඳුන් ආලේප කර ගෙන ආබරණ ආයින්තම්වලින් සැරසී භෞතික සැපයෙහි පමණක් ගිපුර ජීවත්ව මිය ගිය විට ඒ තැනැත්තා බහුරු කෝළමක් පෙන්වා ගියාක් වැනි ය. එබැවින් සීල ශික්ෂණය පෙරටු කොටගත් සාරධර්ම සංවර්ධනය ද අවශ්‍ය ය. එය මිනිසා තිරිසනාගෙන් වෙන් කොට උසස් කොට මැන ගත හැකි මූලික කරුණයි.

සාරාංශය

සිලය බෞද්ධ ශික්ෂණයේ පදනමයි. නිවන් මගෙහි ආරම්භය ශික්ෂණයයි. එයින් කයත් වචනයත් සංවර කෙරේ. සිලයෙහි භාවිතාමය ප්‍රභේද රාශියක් සංඛ්‍යාත්මකව දැක්විය හැකි ය. පුද්ගලයාගේ මෙන් ම සමාජයේ ද සැබෑ සංවර්ධනයේ අත්‍යවශ්‍ය පැතිකඩක් සිලයෙන් පෙන්වා දී තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. භෞතික සංවර්ධනය හා සදාචාර සංවර්ධනය වෙන් වෙන්ව හඳුන්වන්න.
2. පන්සිල් මගින් තහවුරු වන මානව අයිතිවාසිකම් කවරේ දැයි පෙන්වා දෙන්න.

පැවරුම

නූතන සමාජයේ සාරධර්ම පරිහානියට හේතු පිළිබඳ කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවක් පවත්වා වාර්තාවක් සකස් කරන්න.

පුහුණුව

සුඡ්චං අභිරුක්තේන
කාක සුරේන ධංසිනා
පක්ඛන්දිකා පගඛිභේන
සංකිලිට්ඨේන ජීවිතං

(ධම්ම පදය - මල වග්ගය)

කවුඩෙකු මෙන් ගසා කෑමෙහි ගුරු වූ, එබඳු හැකියාවන් ඇති (පවෙහි) ලජ්ජා නැති,
අනුන්ගේ ගුණ මකන, ගෙන් ගෙට දූවන කිලිටි දිවි පැවතුම් ඇති තැනැත්තාට
ජීවත් වීම ඉතා ලෙහෙසි ය.

දියුණුවේ හා පිරිහීමේ දොරටු

බුදු දහමෙහි පුද්ගලයාගේ පරලොව දියුණුව පිළිබඳ ව සේ ම මෙලොව දියුණුව පිළිබඳ ව ද ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කොට තිබේ. පරලොව දියුණුව ම ඉලක්ක කරගත් කරුණු පමණක් බුදු දහමෙහි ඉගැන්වෙන බව මේ පිළිබඳ අල්පමාත්‍ර දැනුමින් යුක්ත වූවෝ පවසති. එහෙත් ලොව අන් කවර ආගමකට එම අදහස සත්‍ය වුව ද බුදුදහම කෙරෙහි එය කිසිසේත් ම අදාළ නොවේ. පුද්ගලයාගේ මෙලොව දියුණුව ප්‍රමුඛ ස්ථානයෙහි තබමින් පරලොව දියුණුව පිළිබඳ ව ද ඉතා සරලව ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කොට තිබෙන ව්‍යග්ඝපජ්ජ, මහා මංගල හා පරාභව යනාදී සූත්‍ර දේශනා රාශියක් ත්‍රිපිටක දේශනාව තුළ අපට හමු වෙයි. මැනවින් ප්‍රකාශිත දහමක් (ස්වාක්ඛාත) ලෙස බුදුදහම හැඳින්වෙන්නේ එය හුදෙක් මිනිස් දිවිය හා ප්‍රායෝගික වන බැවින් ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක “කක්කරපත්ත” නමැති කෝලිය ගමට වැඩම කළහ. එහි දී ව්‍යග්ඝපජ්ජ වංශික “දීඝජාණු” නමැති කෝලිය පුත්‍රයා බුදුරජුන් හමුවීමට ගොස් එකත්පස් ව හිඳ මෙසේ පැවසී ය.

“ස්වාමීනි අපි පස්කම් සුව අනුභව කරමින් අඹු දරුවන් නිසා වන කරදර සහිත ව ගිහි ගෙදර වාසය කරමු; කසී රට සුවඳ සඳුන් පරිභෝග කරමු; මල් ගඳ විලවුන් භාවිත කරමු; රන් රිදී මසු කහවණු ඉවසමු. ස්වාමීනි, මෙසේ ජීවත්වන අපට මෙලොව හිතසුව පිණිස උපකාර වන්නා වූ ධර්මයක් දේශනා කරන සේක්වා.”

මෙහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මිනිසාගේ මෙලොව හිතසුව පිණිස පවත්නා කරුණු සතරක් ද, පරලොව හිතසුව පිණිස පවත්නා කරුණු සතරක් ද, දේශනා කළහ. එයින් මෙලොව හිතසුව පිණිස හේතුවන කරුණු සතර නම්,

1. උට්ඨාන සම්පදා
2. ආරක්ඛ සම්පදා
3. කල්‍යාණ මිත්තතා
4. සමජීවිකතා යි.

උට්ටින සම්පදා

ව්‍යග්ඝපථස්ස සූත්‍රයෙහි “උට්ටින සම්පදා” ලෙස හඳුන්වා ඇත්තේ තමන් කරන කවර ම හෝ රැකියාවක් උත්සාහයෙන් (උට්ටින විරියාධිගතා) දැනේ මහන්සියෙන් (බහාබල පරිච්ඡා) දහදිය හෙළා (සේදාවක්ඛිත්තා) ධාර්මික ව (ධම්මිකා) ධාර්මික ක්‍රියා අනුගමනයෙන් (ධම්ම ලද්ධා) ක්‍රියාත්මක කළ යුතු බවයි. මෙහි දී ධාර්මික රැකියා අංශ 06 ක් ද දක්වා තිබේ. ඒවා නම්,

1. කෘෂි කර්මාන්තය
2. වෙළෙඳාම
3. ගවයන් රැක බලා ගැනීම
4. දුනු ශිල්පය හෙවත් ආරක්ෂක සේවාව
5. රාජ්‍ය සේවය
6. වෙනත් ශිල්ප කර්මාන්ත

ආරක්ඛ සම්පදා

ධාර්මික ව උපයා ගත් ලෞකික ධනය විනාශ වීමට ඇති ක්‍රම ද අප වටහාගත යුතු ය. එසේ ධනය විනාශ වී යා හැකි ක්‍රම සතරක් ව්‍යග්ඝපථස්ස සූත්‍රයේ සඳහන් ය.

1. රජයට අයත් වීම
2. සොරුන් විසින් පැහැර ගනු ලැබීම
3. ගින්නෙන් හෝ ජලයෙන් විනාශයට පත් වීම
4. තමා ප්‍රිය නොකරන අයට අයත් වීම

මෙම ක්‍රමවලින් ධනය විනාශ වීමට ඉඩ නොදී එය මැනවින් ආරක්ෂා කර ගැනීම “ආරක්ඛ සම්පදා” නම් වේ.

කල්‍යාණ මිත්තතා

යහපත් මිත්‍රයන් ඇසුරු කිරීම “කල්‍යාණ මිත්තතා” යන්නෙහි අදහසයි. මෙහි දී වෙසෙසින් සැළකිලිමත් විය යුත්තේ මිත්‍රයාගේ වයස හෝ තරාතිරම හෝ නොව ගතිගුණ කෙරෙහි ය. ඔවුන් සතු සද්ධා, සීල, ත්‍යාග, ප්‍රඥා යන ගුණ ධර්ම තම ජීවිතයටත් ලං කර ගැනීම කල්‍යාණ මිත්‍රයන්ගේ ආශ්‍රය තුළින් අපේක්ෂා කළ යුතු ප්‍රමුඛතම කරුණයි.

එහෙයින් මිත්‍රයාගේ උසස් ගුණ ධර්ම අනුව තම චරිතය සකසා ගැනීම කෙරෙහි සැම විටෙක ම පුද්ගලයකු උනන්දු විය යුතු ය.

සමජීවිකතා

තමාගේ ආදායම හා වියදම හොඳින් දැන අදායමට වඩා වියදම වැඩි නොකොට නොහොත් අය-වැය මනා ව තුලනය කර ගැනීම සමජීවිකතාවයි. අඩු ආදායමක් ඇති ව වැඩියෙන් වියදම් කරන්නා උපමා කර තිබෙන්නේ අවිචාරයෙන් අත්තික්කා කන්නෙකුටයි. (උදුම්බරබාදික) අත්තික්කා කන්නා ගසට නැග අතු සෙලවුවහොත් ඉදුණු ගෙඩි මෙන් ම මල් හා ගැට ද බිමට වැටෙයි. ඉදුණු ගෙඩි පමණක් කැමට ගන්නා ඔහු සෙසු ගෙඩි ඉවත දමයි. ආදායමට වඩා වියදම් කරන්නා ද ඒ හා සමාන ය. ඉහළ ආදායම් තත්ත්වයක් ඇති ව ඉතා සුළු වෙන් වියදම් කරන්නා නොකා මැරෙන්නෙකැයි දැක්වේ.

ඇතැම් අය තමා ලබන අදායමට වඩා වියදම් කිරීමට පුරුදු ව සිටිති. යම් යම් දේ අනුකරණය කිරීම එයට හේතුවයි. එයින් සිදුවන්නේ නොදැනුවත්ව ම තම පරිහානිය සිදුවීමයි. එබැවින් අය වැය මනා ව තුලනය කර ධනය පරිහරණය කිරීමට “සමජීවිකතා” ප්‍රතිපත්තියෙන් උගන්වා ඇත.

මහා මංගල සූත්‍රයේ පුද්ගලයන්ගේ දියුණුවට අදාළ කරුණු 38 ක් දේශිත ය. ඉන් වැඩිම කරුණු ප්‍රමාණයක් අදාළ වන්නේ ලෝකික ජීවිත ගත කරන ගිහියාගේ මෙලොව දියුණුවට ය. ඒවා පහත පරිදි වේ.

1. අනුවණයින් ඇසුරු නොකිරීම
2. නුවණැත්තන් ඇසුරු කිරීම
3. පිදිය යුත්තන් පිදීම
4. සුදුසු ප්‍රදේශයක වාසය කිරීම
5. පෙර කරන ලද පින් ඇති බව
6. සිලාදී ගුණ ධර්මයන්හි පිහිටීම
7. බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇති බව
8. ශිල්ප ශාස්ත්‍රයෙහි ප්‍රගුණ බව
9. විනය ගරුක බව
10. ප්‍රිය මනාප වචන කතා කිරීම
11. මවුපියන්ට උපස්ථාන කිරීම
12. දරුවන්ට සංග්‍රහ කිරීම
13. භාර්යාවට සංග්‍රහ කිරීම
14. නිවැරදි කාය කර්මයන්හි යෙදීම
15. දන් දීම
16. ධර්මානුකූල ව හැසිරීම
17. ඥාතීන්ට සංග්‍රහ කිරීම
18. නිවැරදි ජීවන වෘත්තීන්හි යෙදීම
19. පාපයෙහි නො ඇලීම
20. මදයට හා ප්‍රමාදයට හේතුවන මත්ද්‍රව්‍ය පානය නොකිරීම
21. කුසල කර්මයන්හි අප්‍රමාද වීම
22. තෙරුවන්, මවුපියන් හා වැඩිහිටියන් කෙරෙහි ගෞරව කිරීම
23. යටහත් පැවතුම් ඇති ව විසීම
24. ලද දෙයින් සතුටු වීම
25. කළගුණ දන්නා බව
26. සුදුසු කාලයෙහි ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීම
27. ඉවසීම
28. උත්තමයන්ගේ අවවාද පිළිගැනීම
29. ශ්‍රමණයන් වහන්සේලා දැකීම

30. සුදුසු කල්හි ධර්ම සාකච්ඡා පැවැත්වීම
31. තපස
32. බ්‍රහ්ම චර්යාව
33. ආර්ය සත්‍යය දැකීම
34. නිවන පසක් කිරීම
35. ලෝක ධර්මයන්ගෙන් ගැටෙන විට කම්පා නොවීම
36. ශෝක රහිත බව
37. කෙලෙස් නැති බව
38. නිර්භය වීම

පරාභව සූත්‍රය ද පුද්ගලයාගේ මෙලොව දිවිපෙවෙත සාර්ථක කරලීම සඳහා බෙහෙවින් ම උපකාර වන්නා වූ ඉගැන්වීම්වලින් යුක්ත ය. මෙය පුද්ගලයාගේ පිරිහීමට හේතු කවරේද යි දෙවියකු ඇසූ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු වශයෙන් බුදුරදුන් සිදුකළ දේශනයකි. මෙහි පිරිහීමේ කරුණු රාශියක් ගාථා දොළහකින් දේශනා කොට තිබේ.

1. ධර්මයට අකැමැති වීම
2. { අසත්පුරුෂයන් ප්‍රිය වීම
සත් පුරුෂයන් ප්‍රිය නොකිරීම
අසත්පුරුෂ ධර්මයට ප්‍රිය කිරීම
3. { නිතර ම නිදන සුලු බව
කතාවෙන් ම දවස ගෙවීම
උත්සාහයෙන් තොර වීම
අලසකම
ක්‍රෝධ කරන බව
4. මහලුවියට පත් මවුපියන්ට හැකියාව තිබියදීත් නොසැලකීම
5. බමුණන්, පැවිද්දන් හෝ වෙනත් තවුසන් බොරුවෙන් රැවටීම
6. බොහෝ ධනය, ආහාරපාන තිබියදීත් ඒවා හුදෙකලාව භුක්ති විඳීම
7. ජාතිය, ධනය, ගෝත්‍රය පිළිබඳ මානයෙන් උදම් වී ස්වකීය ඥාතීන් පහත් කොට සිතීම
8. ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි, සුරාව කෙරෙහි, දූ කෙළියෙහි ලොල් ව ලත් ධනය විනාශ කිරීම
9. ස්වකීය භාර්යාවගෙන් තෘප්තිමත් නොවී වෛශ්‍යාවන් හා පර අඹුවන් කරා යාම

10. ඉක්මගිය යොවුන් බව ඇති මිනිසෙකු ළාබාල තරුණියක සරණ පාවාගෙන ඇය කෙරෙහි ඊර්ෂ්‍යාවෙන් නොනිදා ඇය රැකීමට වෙහෙසීම
11. රසයෙහි ගිජු වූ නාස්තිකාර ස්ත්‍රියක හෝ පුරුෂයෙකු ආධිපත්‍යයෙහි තැබීම
12. ක්ෂත්‍රිය කුලයෙහි ඉපදුණු ධනයෙන් හීන, මහත් වූ වස්තු තෘෂ්ණාවෙන් යුක්ත අයකු රජකම පැතීම

නුවණැති පුද්ගලයා මෙම පිරිහීමේ කරුණු මැනවින් වටහාගෙන ආර්ය දර්ශනයෙන් යුතු ව ක්‍රියාකොට මෙලොව පරලොව අභිවාද්ධිය සලසා ගනියි. ව්‍යග්ඝපජ්ජ, මහා මංගල හා පරාභව යන සූත්‍ර දේශනා තුළ ප්‍රධාන වශයෙන් සඳහන් වන්නේ ගිහි ජීවිතය සාර්ථක කරගැනීම සඳහා හේතුවන ධර්ම කරුණු ය. හොඳ නරක පිළිබඳ බෞද්ධ නිර්ණායක මේ තුළින් ඉගැන්වෙයි. මහා මංගල සූත්‍රයේ එන අනුවණයින් ඇසුරු නොකිරීම, නුවණැත්තන් ඇසුරු කිරීම පුද්ගලයාගේ පෞරුෂ වර්ධනයට බෙහෙවින් ම බලපාන කරුණු දෙකකි. ශිෂ්‍යයන් වන අපට මෙම උපදෙස් දෙක කෙතෙක් දුරට ප්‍රයෝජනවත් වන්නේ ද යි තම තමා විසින් ම සිතා බැලිය යුතු ය. මහා මංගල සූත්‍රයේ “නිවැරැදි ජීවන වෘත්තීන්හි යෙදීම” යන්න ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයේ කියවෙන ධාර්මික රැකියා යටතේ විස්තරාත්මක ව ඉගැන්වෙයි.

සීලාදී ගුණ ධර්මයන් හි පිහිටීම යනු කය, වචනය හික්මවා ගත් සදාචාරාත්මක පැවැත්මයි. මේ අනුව මංගල සූත්‍රයේ එක් කරුණක් වුව ද මුළු ජීවිතය ම සඵල කරලීමට තරම් ප්‍රබල අගයකින් යුක්ත බව වටහා ගැන්ම අපහසු නොවෙයි.

නුවණැත්තෝ ධර්මය ප්‍රිය කරති. අනුවණයෝ එය අප්‍රිය කරති. පරාභව සූත්‍රයෙන් උගන්වන්නේ නුවණැත්තන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් විමසා බලා කුසල් - අකුසල් තේරුම් ගෙන අප ක්‍රියා කළ යුතු බවයි. එම සූත්‍රයේ ධර්ම කරුණු අවබෝධ කරගෙන තමා තුළ යම් පිරිහීමේ ලක්ෂණයක් ඇතැයි වටහා ගතහොත් එය සහමුලින් ම තුරන්කර ගැනීම අපගේ වගකීමයි. උදාහරණයක් ලෙස යම් පුද්ගලයකු නිතර නිදන සුලු යැයි සිතමු. ඔහුගේ අලසකමත්, උත්සාහයෙන් තොරවීමත් එයට බලපා ඇත. උච්චාන සම්පදාව හරිහැටි තේරුම් ගෙන අලස නොවී දක්ෂ ව ක්‍රියා කිරීමෙන් ඔහුට එම තත්ත්වයෙන් මිදිය හැකි ය.

මහා මංගල සූත්‍රයෙහි එන මවුපිය උපස්ථානය උතුම් පින්කමකි. අපට මවුපියන්ගෙන් අපමණ සැලකිලි ලැබේ. එසේ සැලකිලි ලබා අප දියුණු වූ පසු ඔවුනට කෙළෙහි ගුණ දෑක්විය යුතු ය; උවටැන් කළ යුතු ය. එය අප තරයේ සිත්හි තබා ගත යුතු උතුම් ගුණ ධර්මයකි. සභාවෙහි ඇලුණු බව හෙවත් කතාවෙන් ම දවස ගෙවීම යනු නිතර තැන්තැන්වලට වී ඕපාදූප කතාවෙන් ම කාලය ගෙවීමයි. එසේ නිතර දොඩමලු ස්වභාවයෙන් යුක්ත වීම මිනිසාගේ පිරිහීමට හේතුවකි. කිසිදු වැදගත් ක්‍රියාවක නිරත වීමට එමගින් අවස්ථාව නොලැබෙයි. කෝටි ගණන් ධනය තිබුණ ද යමකු සුදුවට හුරු වූයේ නම් ස්වල්ප කාලයකින් ඔහු දුගියකු බවට පත් වේ. එවැනි දේට උදාහරණ අපට වත්මන් සමාජයේ කොතෙකුත් දැකිය හැකි ය.

මෙම පාඩමෙහි විස්තර වූ ව්‍යග්භපථ්‍ය, මහා මංගල හා පරාභව යන සූත්‍ර දේශනාවන්හි අන්තර්ගත කරුණු නිසි පරිදි ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කරන්නේ නම් කිසිදාක පුද්ගල පරිහානියක් සිදු නොවේ.

සාරාංශය

සූත්‍ර දේශනා තුළ පුද්ගලයාගේ මෙලොව දියුණුවට මෙන් ම පරලොව දියුණුවට ද අදාළ ධර්ම කරුණු රාශියක් විග්‍රහ වී තිබේ. ඒවා පිළිපැදීම තමාගේත් පොදුවේ සමාජයේත් යහපත පිණිස ම හේතුවනු ඇත. පුද්ගල දියුණුව හා පිරිහීම කෙසේ සිදුවන්නේ ද යි වටහා දෙන මෙම ධර්ම කරුණු ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කිරීම පුද්ගලයාගේ ආධ්‍යාත්මික, ආර්ථික හා සමාජීය ජීවිතය පරිහානිය කරා යා නොදී සාර්ථකත්වය කරා ගෙන යාමට මහෝපකාරී වෙයි.

ක්‍රියාකාරකම

1. පන්තිය කණ්ඩායම් හතරකට බෙදී ව්‍යග්භපථ්‍ය සූත්‍රයෙහි ඇතුළත් මූලික කරුණු සතරට අදාළ ව වෙන වෙන ම විස්තර ලියා ඉදිරිපත් කරන්න.
2. "තම පිරිහීම උදාකර ගන්නේ තමා ම ය" මේ පිළිබඳ ඔබේ අදහස් ලියා දක්වන්න.
3. මෙම පාඩමෙන් උගත් සූත්‍ර ධර්මවල එන සමාන කරුණු එකිනෙක ලියා දක්වන්න.

පැවරුම

මංගල සූත්‍රයේ එන උපදෙස් ඔබ ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කරන අයුරු පෙන්වා දෙන්න.

බුදු දහමින් හෙළිවන සිතීමේ හා විමසීමේ නිදහස

එක් සමයෙක, ස්වකීය ශ්‍රාවක භික්ෂු පිරිසක් සමග කොසොල් රට වාරිකාවේ සැරිසරමින් සිටි බුදුරජාණන් වහන්සේ කේසපුත්ත නම් නියමිගමට වැඩි සේක. එහි වාසය කළෝ කාලාම ගෝත්‍රයට අයත් මිනිස්සු ය. ඔවුහු සිය ගමට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩි ප්‍රචත ඇසූහ. එසේ ම ඒ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ අරහත් ය, සම්මා සම්බුද්ධ ය, යනාදී වශයෙන් උන් වහන්සේගේ උතුම් වූ කීර්ති සෝභාව දැන ගත් හ. එවැනි රහතුන් වහන්සේ දක්නට ලැබීම සැපතකැයි ඔවුහු සිතූහ.

ඉක්බිති කේසපුත්ත නියමිගම් වැසි කාලාමයෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවූහ. ඇතැමෙක් උන් වහන්සේ වැද එකත්පසෙක හුන්හ. ඇතැමෙක් උන් වහන්සේ සමග සතුටු සාමීචි කතාවෙන් පසු වූහ. ඇතැමෙක් එබඳු කතා නිමවා පසෙක හුන්හ. මේ අතර සමහර කාලාමයෝ සිය නම්ගොත් පවසා පසෙකට වූහ. අනතුරුව ඔවුහු බුදුරජාණන් වහන්සේට මෙසේ කීහ:

“ස්වාමීන් වහන්ස, බොහෝ මහණ බමුණෝ කේසපුත්තයට එති. ඔවුහු තම තමන්ගේ ආගමික මතය ම පවසති; එයට ම ප්‍රශංසා කරති; අනුන්ගේ මතයට ගරහති; හෙළා දකිති; බැහැර කරති. තවත් මහණ බමුණෝ ද සිය මතය ම කියමින්, පසසමින් අනුන්ගේ මතයට ගරහමින්, හෙළා දකිමින් ප්‍රතිවාද නගති. ස්වාමීනි, මේ මහණ බමුණන් අතරෙන් කවරෙක් සත්‍ය ප්‍රකාශ කරත් ද? කවරෙක් අසත්‍ය ප්‍රකාශ කරත් ද යි අප තුළ උපදින්නේ සැකයකි, විමතියකි.”

ඔවුන්ට පිළිතුරු දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදළහ: “කාලාමයෙනි, තොප සැක ඉපදවීම සුදුසු ය. කවරෙක් සත්‍ය කියන්නේ ද, කවරෙක් අසත්‍ය කියන්නේ ද යි සැකය, විමතිය මතුකිරීම සුදුසු ය. සුදුසු තැනහි ම ඔබ තුළ සැකය ඉපදී තිබේ. කාලාමයෙනි, මෙහි එන්නැ”යි වදළ බුදුරජාණන් වහන්සේ, යමක් පිළිගතයුත්තේ කෙසේ ද යි ඔවුනට පෙන්වා දුන්හ.

ඒ අනුව,

1. ආරංචි මාත්‍රයෙන් හෝ
2. පරම්පරාවෙන් පැවත එන නිසා හෝ
3. මෙය මෙසේ වී යැයි කටකතා මගින් හෝ
4. අපගේ ඉගැන්වීම සමග ගැලපේ යැයි කියා හෝ
5. මෙය තර්කානුකූල යැයි කියා හෝ
6. න්‍යායානුකූල යැයි කියා හෝ
7. මතුපිට ස්වරූපය අනුව හෝ
8. තම දෘෂ්ටිය අනුව සැසඳෙන්නේ යැයි කියා හෝ
9. සුදුසු බව පෙනේ යැයි කියා හෝ
10. මේ ශ්‍රමණයා අපගේ ගුරුවරයා යැයි කියා හෝ යමක් නොපිළිගත යුතු ය.

තව දුරටත් කේසපුත්ත නියමිගම කාලාමයින්ට දහම් දෙසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ අප විසින් යමක් පිළිගත යුත්තේ කෙසේ දැ යි පැහැදිලි කර දුන්හ.

“කාලාමයෙනි, මේ දහම් අකුසල් ය, මේ දහම් වරද සහිත ය, මේ දහම් නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දේ ය, මේ දහම් සපුරා ගත්, සමාදන් කොට ගත් තැනැත්තාට අවැඩ පිණිස ම, දුක් පිණිස ම වන්නේ යැයි යම් කලෙක ඔබට ම වැටහේ නම් එකල්හි එය බැහැර කළ යුතු ය.”

“කාලාමයෙනි, ඔබ කුමක් සිතන්නේ ද? පුද්ගලයකුගේ සිත තුළ උපදනා ලෝභය ඔහුට හිත පිණිස වේද අහිත පිණිස වේද?”

“ස්වාමීනි, අහිත, අවැඩ පිණිස ම වේ” යැයි කාලාමයෝ උත්තර දුන්හ.

“කාලාමයෙනි, ලෝභී වූ ඒ පුද්ගලයා එයින් පෙළුණේ ඔහුට බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස ම, දුක් පිණිස ම වේ. ඔහු සතුන් මරයි, සොරකම් කරයි, පරදර සේවනයෙහි යෙදෙයි, බොරු කියයි, අනුන් ද ඒවාට පොළඹවයි.”

“එසේ ය, ස්වාමීනි,” යි කාලාමයෝ පැවසූහ.

“කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් දැ යි සිතවූ ද? පුද්ගලයාගේ සිත තුළ උපදින ද්වේෂය ඔහුට හිත පිණිස වේ ද අහිත පිණිස වේ ද?”

‘ස්වාමීනි අහිත පිණිස ය.’

“කාලාමයෙනි, ද්වේෂ සහගත වූ මේ පුද්ගලයා එයින් පෙළුණේ ඔහුට බොහෝ කලක් අවැඩ, දුක් පිණිස වන දේ කරයි. සතුන් මරයි..... අනුන්ව ද ඒවාට පොළඹවයි”.

“එසේ ය ස්වාමීනි” කාලාමයෝ පැවසූහ.

“කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් ද යි සිතවූ ද? පුද්ගලයාගේ සිත් තුළ උපදිනා මෝහය ඔහුට හිත පිණිස වේ ද, අහිත පිණිස වේ ද?”

“ස්වාමීනි අහිත පිණිස ය.”

“කාලාමයෙනි, මෝහ සහගත වූ පුද්ගලයා එයින් පෙළුණේ බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස වන දේ කරයි. සතුන් මරයි..... අනුන්ව ද ඒවාට පොළඹවයි.”

“එසේ ය ස්වාමීනි”

“කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් සිතවූ ද? (ඉහත කී ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ආදිය) මේ දහම් කුසල් වේ ද? අකුසල් වේ ද?”

“ස්වාමීනි අකුසල් ය.”

“කාලාමයෙනි මේ දහම් නිවැරදි වේ ද? වැරදි වේ ද?”

“ස්වාමීනි වැරදි ය.”

“නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දේ ද? පසසන ලද්දේ ද?”

“ස්වාමීනි ගර්හිත ය”

“පිරිපුන් කොට සමාදන් කොට ගැනීමෙන් අවැඩ, දුක් පිණිස වේ ද? එසේ නොවේද?”

“ස්වාමීනි දුක් පිණිස ම වේ.”

ඉහත දක්වන ලද්දේ කේසපුත්ත නියමිගම කාලාමවරුන් හා බුදුරජාණන් වහන්සේ අතර ඇති වූ ධර්ම සාකච්ඡාවේ මුල් කොටසයි. එයින් උගත හැකි ඉතා වැදගත් කරුණු රාශියක් ඇත. එනම්, ගුරුවරයාගෙන් අසාගත් පමණින්, පරපුරෙන් ආ පමණින්.....ආදී වශයෙන් යම් ප්‍රකාශයක් අප විසින් විමසීමකින්, විචාරයකින් තොරව නොපිළිගත යුතු බවයි.

තව ද යම් ක්‍රියාවක්

1. කුසල් ද අකුසල් ද,
2. නිරවද්‍ය ද සාවද්‍ය ද
3. නුවණැත්තවුන් විසින් ගරහන ලද්දේ ද, පසසන ලද්දේ ද?
4. පිරිපුන් කොට සමාදන් කොට ගත් තැනැත්තාගේ අහිත පිණිස,

දුක් පිණිස වේ ද? හිතසුව පිණිස වේ ද? යනුවෙන් තමන් විසින් සිතා විමසා තීරණය කළ යුතු බවයි.

පාසල් සිසුන් වන අපට මෙන් ම සමාජයේ ජීවත්වන සියල්ලන්ට ම නිදහස තිබිය යුතු ය. එය ආර්ථික නිදහස, දේශපාලන නිදහස, සාමාජීය නිදහස ආදී වශයෙන් විවිධාකාර ය. එකී කවරාකාරයේ නිදහසක් වුව ද, කායික, වාචසික හා මානසික වශයෙන් ක්‍රියාවට නැංවීමට කවරෙකුට වුව ද අවස්ථාව තිබිය යුතු ය. සිතා විමසා ක්‍රියා කිරීමේ නිදහස එහි පදනමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වූ සමයෙහි පැවති වෛදික, බ්‍රාහ්මණ ආගමික ඉගැන්වීම් තුළ එබඳු නිදහසක් නොතිබිණ. පිළිගත යුතු ම යැයි ඇදහීමට, විශ්වාස කිරීමට පොළඹවන ලද ඉගැන්වීම් රාශියක් බමුණෝ දේශනා කළහ. එහෙත් බුදුදහම එසේ මිනිස් සිත වහල් භාවයේ තැබීමට ක්‍රියා නොකළේ ය. පුද්ගලයාගේ චින්තනය හා විමසනය පිළිබඳ අයිතියත්, නිදහසත් අගය කරමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් කරන ලද දේශනා රාශියකි. ඉහත කී කාලාම සූත්‍රය ඉන් එකකි. එහෙත් එහි අසීමිත චින්තනමය නිදහසක් ඇතැයි අප නොසිතිය යුතු ය. එහි එන නිදහස කුසල, අකුසල සීමාවන් තුළ රැඳී පවතී. මෙය අකුසල් ය, මින් අවැඩක් වේ යැයි සිතා විමසා ක්‍රියා කිරීමටත් මෙය කුසල් ය, මින් හිතසුව සැලසේ යැයි සිතා විමසා ක්‍රියා කිරීමටත් මෙහි දී නිදහස ලැබේ. කාලාම සූත්‍රයේ එන චින්තන නිදහස ලෝකයේ පෙර අපර දෙදිග ම බොහෝ බෞද්ධ අබෞද්ධ විද්වතුන්ගේ අවධානයටත් පැසසුමටත් ලක් වූවකි. ලෝකයේ ආගම් පිළිබඳ ඉතිහාසයේ කිසි තැනක මෙබඳු නිදහසක් දක්නට නොලැබෙන බව විද්වත් මතයයි.

මේ අනුව එක් අතකින් ගතානුගතිකත්වයෙන් ද අනෙක් අතින් තර්කය, න්‍යාය වැනි බුද්ධිවාදී පෙළඹවීම්වලින් ද , එසේ ම පුද්ගලයින් ප්‍රමාණත්වයෙන් ගැනීම ආදියෙන් ද තොර ව සහේතුක ව, සාධාරණ ව හා නිදහස් ව සිතා විමසා තීරණ ගැනීමට අනාගතයට මුහුණ දෙන දූ පුතුන් වශයෙන් අප ද හුරු පුරුදු විය යුතු ය. බුදුදහම ඒ සඳහා අපට මග පෙන්වයි.

සාරාංශය

අංගුත්තර නිකායේ කාලාම සූත්‍රය යම් කරුණක් නොපිළිගත යුත්තේ කවර කරුණු අනුව ද, පිළිගත යුත්තේ කවර කරුණු අනුව ද යන්න පෙන්වා දෙයි. ඒ අනුව එකඟෙළා නොපිළිගත යුතු කරුණු 10ක් පෙන්වා දී තිබේ. එසේ ම යමක් පිළිගැනීමේ දී කරුණු 4ක් යටතේ නිදහස් ව සිතා විමසා ක්‍රියා කළ යුතු බව ද පෙන්වා දෙනු ලැබේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. කළයුත්ත නොකළයුත්ත තීරණය කිරීමේ දී පදනම් කර නොගත යුතු යැයි කාලාම සූත්‍රයෙන් දක්වා ඇති කරුණු දහයක් නම් කරන්න.
2. යමක් පිළිගැනීමේ දී අනුගමනය කළයුතු බුදුරජුන් අනුදත් ක්‍රමය කුමක් ද යි පැහැදිලි කරන්න.

පුහුණුවට

විමංසකේන භික්ඛවේ භික්ඛුනා
පරස්ස චේතෝපරියායං
අජානන්තේන තථාගතේ
සමන්තේසනා කාතබ්බා
සම්මාසම්බුද්ධෝ වා නෝ වා
ඉති විඤ්ඤාණාය.

(විමංසක සූත්‍රය - මජ්ඣිම නිකාය)

මහණෙනි, අනුන්ගේ සිත් හසර නොදන්නා විමසන සුලු භික්ෂුව විසින් සම්මා සම්බුද්ධ වේ ද නොවේ ද යි තථාගතයන් වහන්සේ වුව ද විමසා බැලිය යුතු වෙයි.

බෞද්ධ අන්‍යායතාව සුරකිමින් සහජීවනයෙන් ක්‍රියා කරමු

අනුබුදු මිහිදු මහරහතන් වහන්සේ ථේරවාදී බුදුසමය හඳුන්වා දීමත් සමග ම එතෙක් අප රටේ පැවැති සංස්කෘතිය බෞද්ධ සංස්කෘතිය බවට පරිවර්තනය විය. මෙකී සංස්කෘතිය නිසා ජනතාවගේ බුද්ධිය, ක්‍රියාකාරිත්වය හා පුද්ගල සබඳතා ඉතා ඉහළ ම මට්ටමකින් පෝෂණය විය.

රටක අනාදිමත් කාලයක පටන් පවත්නා සංස්කෘතියට නව සංස්කෘතියක් ආදේශ කරවීම කිසි සේත් ම පහසු කටයුත්තක් නොවේ. එය විචාරශීලී බුද්ධිමය පදනමක පිහිටා රටේ පවත්නා සංස්කෘතියට ද හානියක් නොවන ලෙස සිදු කළ යුත්තකි. මෙහි දී මිහිදු මහරහතන් වහන්සේ සිදු කළේ ප්‍රාග් බෞද්ධ යුගයේ (ලංකාවට බුදුසමය හඳුන්වා දීමට පෙර) පැවැති සංස්කෘතිය වටහාගෙන එහි ම හරවත් පරිවර්තනයකි. පැවැති සංස්කෘතිය හෙළා දැක විවේචනය කිරීමෙන්, එය සහමුලින් ම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන් සිදු නොවුණි. මිහිදු මහරහතන් වහන්සේගේ දුරදර්ශී වැඩ පිළිවෙළ නිසා ම එකල වෘක්ෂ දේවතාවුන් ඇඳහුවෝ බෝධි වන්දනාවට හා බෝධිපූජා සිදු කිරීමට පෙළඹුණහ. ගිනිදෙවියන් පිදුවෝ බුදුරදුන් පිදුහ. මළවුන් ඇඳහුවෝ මළවුන්ට පින් අනුමෝදන් කරවීමෙන් එයට නව අරුතක් එක් කළහ. ගල් පර්වතවලට වන්දනාමාන සිදු කළෝ බුදුගුණ සිහි කර වෛතෘ හා බුදුපිළිමවලට වන්දනා කළහ. දෙවියන් ඇඳහුවෝ දෙවියන්ට පින් දීමට හුරුපුරුදු වූහ. මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ අනවබෝධය නිසා යම් යම් නිරර්ථක ආගමික සංස්කාරවිධි හුරු පුරුදු වූ ජනතාව බුද්ධිමත් ව සිතීමට හුරුපුරුදු වීමත් සමග ම හරවත් ආමිස හා ප්‍රතිපත්ති පූජාදිය කෙරෙහි කෙමෙන් නැඹුරු වූ බවයි. වැවයි, දාගැබයි, ගමයි, පන්සලයි යන සංස්කෘතික සංකල්පය, අපගේ ශ්‍රී ලාංකික බෞද්ධ අන්‍යායතාව මනා ව මුර්තිමත් වන අවස්ථාවක් ලෙස හඳුන්වාදිය හැකි ය. බෞද්ධයන් ලෙසත්, ශ්‍රී ලාංකිකයන් ලෙසත් අපි අපට ම අන්‍යාය වූ ආගමික හා ජාතිකත්වයක් ඇත්තෝ වෙමු.

බෞද්ධ ආභාසයෙන් පෝෂණය ලැබූ පුරාතන රජවරු වෙහෙර විහාර ආදිකොට ඇති ආගමික ගොඩනැගිලි තැනීමෙන් ජනතාවගේ සදාචාර සම්පන්න ජීවිතය පෝෂණය කළහ; වැව් අමුණු ආදිය තැනීමෙන් රටේ ආර්ථිකය ශක්තිමත් කළහ. ඒ ඔස්සේ බෞද්ධ සංස්කෘතිය හා බැඳුණු මෙරට ජනතාව මවුපිය-දූදරු, ස්වාමි-හාර්යා, ගුරු-සිසු,

සේවා-සේවක යුතුකම් හා ශාති සංග්‍රහ හොඳින් හැඳින්ගෙන ඒ අනුව ඔපවත් වූ සුඛිත මුද්‍රිත ජීවිත ගත කළහ. පරපීඩනය, සත්ත්ව ඝාතනය හෙළා දුටුවහ. අවිහිංසාව අගය කළහ. ජීවී අජීවී සමස්ත පරිසරය කෙරෙහි ම බෙහෙවින් හිතකර ආකල්පයක් දක්වූහ. ආගමික පුද්ගලිකත්ව හා ව්‍යාපාරිකත්ව මුල්තැන දී සෑම ව්‍යාපාරයක් ම ආරම්භ කළහ. එහි ආරක්ෂාව, ව්‍යාප්තිය, සංවර්ධනය, විරස්ථිතිය හා අන්‍යෝන්‍ය සුහදනාව එයින් අපේක්ෂා කළහ. සියලු ම උත්සව බෞද්ධ සංස්කෘතිය හා සම්බන්ධ ව්‍යාපාරිකත්ව මුල්තැන දී සිදු කළහ. මෙසේ බුදුසමය හා ලාංකික සමාජය අතර සම්බන්ධතාව කෙතරම් සමීප වූයේ ද යත් බුදුදහමින් තොර ව ලාංකික සමාජයක් පිළිබඳ කතා කිරීමට ද නො හැකි ය. ලංකාවේ රාජ්‍ය ආගම බුද්ධාගම වීමත්, රජු බෞද්ධයකු විය යුතු ය යන සම්මතයන් ඇති වූයේ බුදුදහම හා ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජයේ සබැඳියාව මෙලෙස ශක්තිමත් වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙසයි.

මෙලෙස බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඔස්සේ ගොඩනැගුණු ශ්‍රී ලාංකික අන්‍යන්‍යතාව හා සහජීවනය පදනම් කරගෙන සමස්ත ලෝකයාගේ ම ගෞරවාදරයට ලක්වීමට බෞද්ධයාට වාසනාව උදාවූණි. එහෙත් ඊට පටහැනි ව යමින් ජාති, කුල, ආගම්, පක්ෂ, පළාත් වශයෙන් හේද වැපිරීමටත් මිනිස් අයිතිවාසිකම් යටපත් කිරීමටත් යමකු ක්‍රියා කරන්නේ නම් එය බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වලට ප්‍රතිවිරුද්ධ ය. සෑම දෙනකු ම එක ම මිනිස් වර්ගයකට අයත් ඒකාකාරී පැවැත්මක් ඇති ව ජීවත් වන පිරිසක් බව වටහාගෙන සමානාත්මතාවෙන් යුතු ව බුද්ධිමත් ව ක්‍රියා කිරීම අන්‍යෝන්‍ය යුතුකම් වර්ධනය වීමට හේතු වේ.

වෙනත් සත්ත්ව වර්ගයා අතර ජීව විද්‍යාත්මක වෙනස්කම් දැක්වීමට බොහෝ සාධක පැවැතිය ද මිනිසා පිළිබඳ ව එබඳු වෙනස්කම් දැක්විය නොහැකි බව බුදුදහමෙහි නිදසුන් සහිත ව දක්වා තිබේ. මිනිසුන්ගේ සිරුරු වෙන් වෙන් වශයෙන් ගත් කල වෙනසක් නැති බවටත්, ලිංග ජාති වශයෙන් සමානත්වයක් ඇති බවත් වාසෙට්ඨ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙයි.

පුද්ගලයාගේ චරිත සංවර්ධනය ඇති කරවන හා සමාජ සම්බන්ධතා තහවුරු කෙරෙන පිළිවෙත් වශයෙන් සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දානය, ප්‍රියවචනය, අර්ථවර්ෂාව හා සමානාත්මතාව යන සතර සංග්‍රහ වස්තු ඉගැන්වෙයි. දානය හෙවත් පරිත්‍යාගය බෞද්ධයන්, ජාතිය ආගම ආදී විසමතා සලකා සිදු කරන්නක් නොවේ. පිරිසිදු සිතින් ඕනෑ ම පුද්ගලයකුට යමක් පරිත්‍යාග කිරීම පින්කමකි. තිරිසන් සතකුට වුව ද දන් දීම උතුම් ම ය. ප්‍රියවචන කතා කිරීම හා අර්ථ වර්ෂාව හෙවත් අනුන්ගේ දියුණුවට උදවු කිරීමට ද ජාති ආගම් හේද සලකා බැලිය යුතු නොවේ. සියලු සත්ත්වයන් පිළිබඳ සමානාත්මතාවෙන් ක්‍රියා කළ යුතු ය. ජාතික ආගමික සහජීවනය ගොඩ නැගෙන්නේ එසේ ක්‍රියා කළහොත් පමණකි. ඒ බව එදා පටන් ම මෙරට බෞද්ධයෝ දැන සිටියහ.

විවිධ සංස්කෘතීන්ට අනුව හැඩ ගැසුණු අන්‍ය ජාතීන් හා අන්‍ය ආගමිකයින් වෙසෙන සමාජ වටපිටාවක අපට ජීවත් වීමට සිදුවූයේ යැයි සිතමු. ඔවුන් සමග මතවාද, ගැටුම් ඇතිකර ගන්නා තැනැත්තා බුදුදහමෙහි එන සහජීවන ප්‍රතිපත්තියට පිටුපාන්නකු බවට පත් වේ. සමාජයේ එක් කොටසකට පමණක් නොව සියලු දෙනා කෙරෙහි ම

අප මෙන්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා යන සතර බ්‍රහ්ම විහරණය පැතිරවිය යුතු ය. වෛරයෙන්, ද්වේෂයෙන් තොර මනසින් සමස්ත සත්ත්ව වර්ගයා ම මා වැනි යැයි සිතමින් මෙන් වැඩීම ද, අනුන්ගේ දුක දැක හදවතේ අනුකම්පා සිතුවිලි ජනිත කර ගැනීම ද, සැපයේ ජීවත්වන පුද්ගලයන් දැක හෝ අසා ඔවුන්ට ඊර්ෂ්‍යා නොකොට මොවුන් යහතින් වෙසෙත් යනුවෙන් සතුටු සිත් ඇති කර ගැනීම නම් වූ මුදිතාව ද සැමවිට ම මධ්‍යස්ථ ව සිතා කටයුතු කිරීම නම් වූ උපේක්ඛාව ද අප මැනවින් පුරුදු පුහුණු කළ යුතු ය.

මෙසේ බැලූ කල එක ම බෞද්ධ ඉගැන්වීමකවත් ජාති, ආගම්, කුල හේද අනුමත කිරීමක් සිදුකර නොමැත. බෞද්ධයාගේ නිත්‍ය සිලය වන පංච සිලය ද ඊට උදාහරණයකි. පළමු සිල් පදයෙහි එන පරිදි ස්වකීය ජීවිතයට තමා බෙහෙවින් ප්‍රිය කරන්නාක් මෙන් අන්‍යයෝ ද තම තමන්ගේ ජීවිතවලට බෙහෙවින් ප්‍රිය කරති. දෙවැන්නෙන් කියැවෙන පරිදි පුහුදුන් සැවොම ස්වකීය වස්තුවට ඇලුම් කරති. එය වෙනත් අයකු විසින් සොරකම් කරනු ලැබීමෙන් වස්තු හිමියාට ඇති වන සිත් පීඩාව හා පාඩුව සැමට ම පොදු ය. මේවාට ජාති, ආගම්, කුල හේදයක් නොමැත. කය ද කායික චින්දනය ද වැරැදි ලෙස භාවිත කිරීමෙන් වැළකීම තෙවැනි සිකපදයෙන් කියවේ. එයින් වැළකීම මිනිස් සමාජයේ ශිෂ්ටත්වය හා සුභදතාව ආරක්ෂා වීමකි. බොරු කීම යනු අන්‍යයන් රවටන හැඟීමෙන් වංචාකාරී අදහසින් යුතු ව යමක් පැවසීමයි. සුරාවෙන් වැළකීම කායික මානසික නිරෝගීතාව මනා ව ආරක්ෂා වීමට බලපායි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුන්ගේ දියුණුව උදෙසා ක්‍රියා කිරීම ආදර්ශයෙන් ම පෙන්වා දුන්න. අප එය ක්‍රියාවට නැගීමේ දී ද කිසිදු ජාති, ආගම්, කුල හේදයක් අදාළ කරගත යුතු නොවේ. අනුන් යනු තමා හැර සියලු ම දෙනා බව සිතියේ තබාගත යුතු ය. කෙතෙක් යහතින් ජීවත් වුව ද යමකු ඕනෑ ම අවස්ථාවක අසරණ භාවයට පත්වීමට ඉඩකඩ ඇත. ඇතැම් විට රෝගපීඩා, ගංවතුර, සුළි සුළං, නායයැම්, නියගය ආදී විපත් මෙයට බලපෑ හැකි ය. මෙබඳු විපත් ජනතාවට උදාවන්නේ ජාතියක්, ආගමක්, කුලයක් බලා නොවේ. එබැවින් සෑම විටක ම එකී හේද නොසලකා අසරණ වූවන්ට උපකාර කිරීම ද බුදුදහම අනුගමනය කිරීමකි.

සැප දුක දෙකෙහි දී ම තමා හා අනුන් සමාන ලෙස සලකා ක්‍රියා කිරීමේ මාහැඟි ගුණාංගය සමානාත්මතාවයි. මෙය මිනිස් සමාජය තුළ පිරිහෙමින් පවත්නා බවක් පෙනේ. මෙම සමානාත්මතාව මෙරට බෞද්ධයන් ලෙස අප මැනවින් ප්‍රගුණ කළ යුතු ගුණාංගයක් වන අතර එයට ද කිසි සේත් ම ජාති, ආගම්, කුල හේද අදාළ කරගත යුතු නොවේ. තව ද නූතන සමාජය තුළ ඇතැමුන් අන්‍ය මත ඉවසීම කෙරෙහි එතරම් නිවැරදි ප්‍රතිචාරයක් දක්වන බවක් නොපෙනේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වන අවධියේ බොහෝ මිථ්‍යා මත දූරු ආගමික නායකයෝ සිටියහ. ඒ සෑම දෙනෙක් ම ස්වකීය දහම හුවා දක්වූ අතර අන් සියලු දහම් හෙළා දුටුවහ. එහෙත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්නේ කවරකු පැවසුව ද නිවැරදි අර්ථවත් දේ පිළිගැනීමත් එසේ නොවන දේ බැහැර කිරීමත් සිදු කළ යුතු බවයි.

සාමයෙන් හා සහජීවනයෙන් ජීවත් වීමට නම් සියලු ආගම් ඇදහිය යුතු යැයි යමකු අදහස් කළහොත් එය සහමුලින් ම වැරදි සහගත බව ද අප තේරුම් ගත යුතු ය. සියලු ම ආගම් ඇදහීම උමතු ස්වභාවයක් මිස ආගමික සහජීවනය නොවේ. එකී වැරදි පිළිවෙතින් ඇත් ව ආගමික සහජීවනය ගොඩනැගෙන උතුම් ක්‍රියාකාරකම් මෙසේ පෙන්වා දිය හැකි ය. වෙසක් පොහොයට අන්‍ය ආගමිකයෝ වෙසක් පහන් කූඩු තනති. තොරණ ඉදිකිරීමට ද සහාය වෙති. ආධාර උපකාර කරති. දන්සල් දෙති. බෞද්ධයෝ ද අන්‍ය ආගමිකයන්ගේ හා අන්‍ය ජාතීන්ගේ උත්සවවලට උදවු උපකාර කරති. තම නිවෙස් හෝ ආයතන හෝ ඒ වෙනුවෙන් සරසති. එසේ ම පන්සලේ ධර්ම ශාලාව හෝ ප්‍රජා ශාලාව ඔවුන්ගේ සමාජ සේවා රැස්වීම් ආදිය සඳහා ලබාදෙති. මේ අනුව සහජීවනයේ නියම ලක්ෂණය වන්නේ අන්‍යයන්ගේ ආගම හෝ සිරිත විරිත හෝ තමනුත් අනුගමනය කිරීම නොව ඔවුන්ගේ ආගම ඇදහීමට, ඔවුන්ගේ සිරිත් විරිත් ඔවුන්ට පවත්වාගෙන යාමට බාධා නොකිරීමයි; උපකාර කිරීමයි. සිංහල බෞද්ධයෝ පෙර සිට ම මෙම පිළිවෙත අනුගමනය කළෝ ය. සුහදත්වයෙන් යුතු ව අනුගමනය කරන මෙම උතුම් පිළිවෙත සහජීවනයයි. සිංහලකමත්, බෞද්ධකමත් ආරක්ෂා කර ගනිමින් සහජීවනයෙන් කටයුතු කිරීම අප සැමගේ වගකීම වේ.

සාරාංශය

සිංහලයා පෝෂණය ලැබූයේ බෞද්ධ සංස්කෘතියෙනි. ඒ තුළින් ලත් ශික්ෂණය ඔස්සේ සාමයෙන් හා සහජීවනයෙන් ජීවත් වීමට හුරු වූ ඔවුන්ගේ සංස්කෘතික අනන්‍යතාව ඉතා විශිෂ්ට මට්ටමක පවතියි. සිංහලයා ලොව අන් එක ද ජාතියකට වත් නොදෙවෙනි තත්ත්වයකට උරුමකම් ලබා ඇත්තේ පංච සීල ප්‍රතිපත්තිය, පරෝපකාරය, සතර බ්‍රහ්ම විහරණය හා සමානාත්මතාව යනාදී උසස් බෞද්ධ ඉගැන්වීම් පිළිපැදීම නිසා ය. ජාතික ආගමික සහජීවනය අඛණ්ඩ ව පවත්වාගත හැක්කේ ද එම උසස් ප්‍රතිපත්ති ආරක්ෂා කිරීම මගින් පමණකි.

ක්‍රියාකාරකම

1. "ශ්‍රී ලංකා සංස්කෘතියත් බෞද්ධ සංස්කෘතියත් යනු දෙකක් නොව එකකි." මේ පිළිබඳ රචනයක් ලියන්න.
2. "අපි සැවොම ලක් මැණියන්ගේ දරුවෝ වෙමු" යන මෑයෙන් ශිෂ්‍ය සමිතියේ කතාවක් ඉදිරිපත් කරන්න.

පැවරුම

වැවයි, දාගැබයි, ගමයි, පන්සලයි, යනුවෙන් තිබූ අපේ සංස්කෘතියට බටහිර සංස්කෘතියෙන් බලපෑමක් එල්ල වී තිබේ ද? නැද් ද? පන්තිය කණ්ඩායම් දෙකකට බෙදී විවාදයක් පවත්වන්න.

පුද්ගල විසමතා සහ කර්මය

පාසලේ අප කා හටත් පසුගිය සතිය සංවේගජනක වූයේ ය. එයට හේතුව වූයේ අප සමග ඉගෙනුම ලැබූ යහළුවකුගේ හදිසි වියෝවීමයි. ඩෙංගු රෝගය වැළඳීම නිසා මිය ගිය මිතුරා ගැන පාසලේ සියල්ලෝ සැබැවින් ම දුක් වූහ. මියගියේ අපේ පන්තියේ සෞභාග්‍යරකු නිසා අපි බොහෝ දුක් වුණෙමු. කිසිවකුටවත් හිරිහැරයක් නොකර සිටිය අයකු ළමා වියේ දී ම මෙසේ මියගියේ ඇයි ද යන්න අප කාටත් ප්‍රශ්නයක් විය. බොහෝ දෙනා මේ ගැන සාකච්ඡා කළහ. ඒ අනුව මිය ගිය අපේ මිතුරා වෙනුවෙන් පාසලේ දී ධර්ම දේශනාමය පින්කමක් කොට පින් අනුමෝදන් කිරීමට අපි තීරණය කළෙමු.

පන්තිභාර ගුරුතුමිය ධර්ම දේශනය සඳහා වැඩම කළ ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් මෙවැනි ඉල්ලීමක් කළා ය. “ස්වාමීන් වහන්ස, පන්තියේ හොඳට හිටිය දරුවකු මෙසේ හදිසියේ මියගියේ ඇයි ද කියා ධර්මානුකූල ව පහදා දෙන්න පුළුවන් නම් හොඳයි.” ඒ අනුව ස්වාමීන් වහන්සේ අපට කර්මය ගැන ඉතා වටිනා ධර්ම දේශනාවක් කළ සේක. ගුරුතුමියගේ නියමය පරිදි අපි ධර්ම දේශනාව ශ්‍රවණය කරන අතර වැදගත් කරුණු සටහන් කර ගත්තෙමු. ධර්ම දේශනාවෙන් අනතුරුව මියගිය මිතුරා වෙනුවෙන් පිරිකර පූජාකොට පින් අනුමෝදන් කළෙමු. එදා ස්වාමීන් වහන්සේ කළ ධර්ම දේශනාව පාදක කර ගනිමින් ලිපියක් සකස් කරන ලෙසට ගුරුතුමිය අපට දැනුම් දුන්නා ය. ඒ අනුව ස්වාමීන් වහන්සේ සිදු කළ ධර්ම දේශනාව අපි මෙසේ පෙළ ගැස්සුවෙමු.

කර්මය යනු ක්‍රියාවයි. බුදුදහම අනුව ඉන් අදහස් වන්නේ සචේතනික ක්‍රියාවයි. එසේ නැති නම් භිතෘමතා කරනු ලබන ක්‍රියාවයි. මිනිස්සු භිතෘමතා හොඳ දේ කරති. යහපත් ක්‍රියා සිදු කරති. එසේ ම නරක දේ ද කරති. අයහපත් ක්‍රියාවල නිරත වෙති. නරක ක්‍රියා නරක ප්‍රතිඵල ඇති කරයි. මරණින් මතු දුගතියක ඉපදීමට මග සලසයි. බුදු දහමෙහි පාපය, අකුසලය ලෙස දැක්වෙන්නේ නරක ක්‍රියාවන් ය. එබඳු ක්‍රියාවන් මරණින් මතු දුගතිගාමී වීමට මෙන් ම සසර බෙහෝ දුක් විපාක ලබා දීමට ද මුල් වන්නේ ය.

හොඳ ක්‍රියා හොඳ ප්‍රතිඵල උදා කරයි. සුගතියක ඉපදීමට උපකාරී වෙයි. බුදු දහමෙහි එබඳු හොඳ ක්‍රියා හඳුන්වන්නේ පින්, කුසලය යනාදී වචනවලිනි. මෙසේ චේතනාව මුල් කොට ගත් යහපත් හා අයහපත් ක්‍රියාදාමයන් කර්ම නම් වේ. මිනිස්සු තිදොරින් ම කර්ම රැස් කරති. එනම් සිතින් කයින් හා වචනයෙනි. මෙසේ දුක් විපාක දෙන නරක

කර්ම මෙන් ම සැප විපාක දෙන හොඳ කර්ම ද ඇත. එබඳු දුක් - සැප විපාක කර්මය තුළින් උපදනා බැවින් පුනර්භවයක් ද ඇත. එනම් දුගතියක හෝ සුගතියක නැවතත් ඉපදීමයි. එය සිදු වන්නේ කර්මානුරූපව ය. හොඳ නරක ක්‍රියාවලට අනුව ය. එසේ නැවත නැවතත් ඉපදෙමින් මිය යමින් සිදුවන පැවැත්ම සංසාරය නම් වේ. සාංසාරික සත්ත්වයා, පුනර්භවයට හිමිකම් ඇත්තෙකි. එනම් නැවත නැවතත් සසර කර්මානුරූපව ලැබෙන ස්කන්ධ පටිපාටිය ඇත්තෙකි.

කවර වයසක දී වුව ද කෙනකුගේ ජීවිතය නිම වීම සසර පැවැත්මෙහි ස්වභාවයයි. එහෙත් මරණයෙන් ජීවිතය කෙළවර නොවේ. නැවත ඉපදී නැවත මිය යයි. මෙය චක්‍රයක් මෙන් සිදු වේ. නිර්වාණාවබෝධය ලබන තෙක් මෙය මෙසේ සිදු වේ. මේ අතර අප රැස් කරන කුසල් අකුසල් අනුව, පින් පව් අනුව, අපට සැප දුක අත් වේ. සසර අප සිතන, කතා කරන දේ මෙන් ම ක්‍රියාත්මක කරන දේ අනුව විපාක ලැබෙයි. අප කරන හොඳ ක්‍රියාවන්ට සැප විපාක ලැබෙන අතර අප සිදුකරන නරක ක්‍රියාවන්ට දුක් විපාක විඳීමට සිදු වේ. මෙය අප කැමැති වුවත් අකැමැති වුවත් සිදුවන බව මතක තබා ගත යුතු ය.

මෙලොව ජීවත් වන මිනිසුන් පිළිබඳ ව විමසා බැලීමේ දී අපට පෙනී යන්නේ කිසි ම කෙනකු තවත් කෙනකුට සමාන නොවන බවයි. හැඩරුවෙන් ද ගතිගුණවලින් ද සත්ත්වයෝ සපුරා සමාන බවක් නොපෙන්වති. මේ පිළිබඳ ව විමසන විට මෙසේ වූයේ මන් ද යි, කෙනකු ප්‍රශ්න කරනවා ඇත. සමහර ආගම්වල ඉගැන්වීම අනුව එය දෙවියන් වහන්සේගේ කැමැත්ත වේ. පුද්ගල විසමත්වය සිදු ව ඇත්තේ අදෘශ්‍යමාන බලවේග යක් නිසා නොව තමන් විසින් සිදුකරනු ලැබූ අතීත කර්මවල විපාක අනුව බව බුදුසමය පෙන්වා දෙයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ කර්මය පිළිබඳ කළ එක් ප්‍රකට දේශනාවක් මෙසේ ය.

“චේතනාහං භික්ඛවේ කම්මං වදාමි.
චේතයිත්වා කම්මං කරෝති. කායේන වාචාය මනසා”

“මහණෙනි, මම චේතනාව කර්මය යැයි කියමි.
සිතින් සිතා, කයෙන්, වචනයෙන් මනසින් කර්ම සිදුකරයි.”

බුදුදහමට අනුව කර්මය කුසල කර්ම හා අකුසල කර්ම කියා කොටස් දෙකකට බෙදිය හැකි ය. ඒවා ද සිතින් සිදුවන කුසල කර්ම, කයින් සිදුවන කුසල කර්ම, වචනයෙන් සිදුවන කුසල කර්ම කියා තුනකටත්, සිතින් සිදුවන අකුසල කර්ම, කයින් සිදුවන අකුසල කර්ම, වචනයෙන් සිදුවන අකුසල කර්ම කියා තුනකටත් බෙදේ. මේ කුසලාකුසල කර්ම නිසා සසර දික් වේ. නැවත නැවත මැරී මැරී උපදියි. නැවත ඉපදීමට අප පුනර්භවය යැයි කියමු. රහත් වන තුරු ම අපි සසර ගමන් කරමු. පුබ්බේ නිවාසානුස්සති ඤාණය හෙවත්

පෙර පැවැත්ම දැකීමේ නුවණ හා චුතුපජාත ඥාණය හෙවත් සත්ත්වයාගේ මතු පැවැත්ම දකින නුවණ ඇති අය පුනර්භවය අත්දැකීමෙන් ම දැන දැක ගනිති. ඒ අනුව සසර උපදින සත්ත්වයාට පෙර කරන ලද කර්මවලට අනුව විපාක විඳීමට සිදුවන්නේ ය.

මේ පිළිබඳ ව විමසා බැලීමේ දී චුල්ලකම්ම විභංග සූත්‍රය කදිම නිදසුනකි. දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවසන විට උන් වහන්සේ හමුවට එන තෝදෙය්‍ය පුත්‍ර සුභ නම් තරුණයා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් මෙලොව අපට දක්නට ලැබෙන විසමතා 14 ක් පිළිබඳ කරුණු දක්වා ඒවාට හේතුව කුමක් ද යි විමසීය. එලෙස ඔහු විමසනු ලැබූ පුද්ගල විසමතා අදත් අප අතර දක්නට ලැබේ. එම විසමතා මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

01. අඩු ආයුෂ ඇති අය (අප්පායුකා)
02. දීර්ඝායුෂ ඇති අය (දීසායුකා)
03. බොහෝ ආබාධ ඇති අය (බහු ආබාධා)
04. අල්ප ආබාධ ඇති අය (අප්පාබාධා)
05. අවලස්සන අය (දුබ්බණ්ණා)
06. ලස්සන අය (වණ්ණවන්තා)
07. යසස් නැති අය (අප්පේ සක්ඛා)
08. යසස් ඇති අය (මහේසක්ඛා)
09. අල්පභෝග ඇති දුප්පත් අය (අප්ප භෝගා)
10. මහත් වූ භෝග ඇති පොහොසත් අය (මහා භෝගා)
11. පහත් යැයි සම්මත අය (නිව කුලිනා)
12. උසස් යැයි සම්මත අය (උච්චා කුලිනා)
13. නුවණින් අඩු අය (දුප්පඤ්ඤා)
14. නුවණින් යුත් අය (පඤ්ඤාවන්තා)

මෙම කරුණු ඉදිරිපත් කරන සුභ විමසා සිටින්නේ මෙම විසමතාවලට හේතු මොනවා ද යන්නයි. එම පැනයට පිළිතුරු දෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ මානවකය, සත්ත්වයෝ කර්මය ස්වකීය කොට ඇත්තාහ. කර්මය දායාද කොට ඇත්තාහ. කර්මය කරණ කොට ඇත්තාහ. කර්මය නැදූකොට ඇත්තාහ. කර්මය පිළිසරණ කොට ඇත්තාහ. කර්මය නිසා මේ පුද්ගලයන්ගේ හීන බව හා උසස් බව ඇති වේ යයි පැහැදිලි කළ සේක.

එහෙත් මෙම පිළිතුරින් සැහීමකට පත්නොවන සුභ මෙම කාරණා විස්තර කරදෙන ලෙස ඉල්ලා සිටියේ ය. එහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම විසමතාවලට හේතු පැහැදිලි කළ සේක. එම පැහැදිලි කිරීම් සංක්ෂිප්ත කොට මෙසේ දැක්විය හැකි ය. මෙහි දී අප අද සිදුකරනු ලබන කර්මය හා ඊට ලැබෙන විපාකය වටහාගැනීම පහසු වෙයි.

	අප විසින් සිදුකරනු ලබන ක්‍රියාව	ඒ අනුව ලැබෙන ප්‍රතිඵලය
01	ප්‍රාණඝාතය කරන්නා (සතුන් මරන්නා)	අඩු වයසින් මිය යයි. (අල්පායුෂ වේ.)
02	ප්‍රාණඝාතය නොකරන්නා (සතුන්ට දයාව දක්වන්නා)	දීර්ඝායුෂ වීදී. (බොහෝ කල් ජීවත් වේ)
03	සත්ත්ව හිංසාව සිදුකරන්නා (සත්ත්වයින්ට පහර දෙන්නා)	බොහෝ ආබාධ සහිත ව උපදී. (රෝගියෙකු වී උපදී)
04	සත්ත්ව හිංසාව නොකරන තැනැත්තා (සත්ත්වයින්ට සලකන තැනැත්තා)	ආබාධ රහිත ව උපදී. (නිරෝගී ව උපදී)
05	ද්වේෂයෙන් කටයුතු කරන්නා (තරහ ගන්නා තැනැත්තා)	දුර්වර්ණ ව උපදී. (විරූපී ව උපදී)
06	ද්වේෂයෙන් තොර ව කටයුතු කරන්නා (තරහ නොගන්නා තැනැත්තා)	වර්ණවත් ව උපදී. (රුමත් ව උපදී)
07	අන් සැපතට ඊර්ෂ්‍යා කරන්නා (අන් සැපත දැක සතුටු නොවන්නා)	අල්පේශාකෘත ව උපදී. (යසස් නැති ව උපදී)
08	අන් සැපතට ඊර්ෂ්‍යා නොකරන්නා (අන් සැපත දැක සතුටු වන්නා)	මහේශාකෘත ව උපදී. (යසස් ඇති ව උපදී)
09	තමා සතු කිසිවක් අන් අයට නොදී භුක්ති විඳින්නා (දන් නොදෙන්නා)	අල්පභෝගී ව උපදී. (දුප්පත් ව උපදී)
10	තමා සතු දේ හෝ අන් අයට දෙන තැනැත්තා (දන් දෙන්නා)	මහාභෝගී ව උපදී. (පොහොසත් ව උපදී)
11	ගරු කළ යුත්තන්ට ගරු නොකරන, පිදිය යුත්තන් නොපුදන අධික මානයෙන් යුත් තැනැත්තා	පහත් යැයි සම්මත කළවල උපදී.
12	ගරු කළ යුත්තන්ට ගරු කරන, පිදිය යුත්තන් පුදන මානයෙන් තොර වූ තැනැත්තා	උසස් යැයි සම්මත කළවල උපදී.
13	කුසල් මොනවා ද, අකුසල් මොනවා ද සත්‍යය, අසත්‍යය කුමක් ද යි (ධර්මය) පිළිබඳ විමසුමක් නොකරන්නා	ප්‍රඥාව අඩු ව උපදී.
14	කුසල් මොනවා ද, අකුසල් මොනවා ද සත්‍යය අසත්‍යය කුමක් ද යි (ධර්මය) පිළිබඳ විමසීම් කරන්නා	ප්‍රඥාවන්ත වී උපදී.

ඉහත දක්වන ලද කර්ම හා විපාක පිළිබඳ විස්තරය සලකා බලා ප්‍රාණඝාතය කරන්නා අඩු වයසින් මිය යන බවටත්, ද්වේෂ කරන්නා අවලස්සන වන බවටත්, දන්දෙන තැනැත්තා පොහොසත් වී උපදින බවටත්, යනාදී වශයෙන් මේ දේ කිරීමෙන් මේ විපාකය ම අත්වෙනවා යැයි අප නිගමනයකට නොපැමිණිය යුතු ය. මන්ද එම ක්‍රියා අතුරින් අකුසල ක්‍රියාව වුව ද ප්‍රබල වූයේ නම් ඔහු හෝ ඇය මරණින් මතු නිරයේ උපදී. සත්ත්ව ඝාතනය කරන්නා ඊළඟ භවයේ දී නරකාදියේ උපදී. එය ප්‍රමුඛ වේ. එසේ නොවී ඔහු හෝ ඇය යම් සත්ත්වයකු ලෙස උපත ලැබුවේ ද, එම තැනැත්තා හෝ තැනැත්තිය අඩු වයසින් මිය යයි.

එසේ ම දන්දෙන තැනැත්තා ඊළඟ භවයේ දී අනිවාර්යයෙන් ම පොහොසත් වී උපදින බවට ද අප නිගමනය නොකළ යුතු ය. සූත්‍ර දේශනාවට අනුව දන්දුන් තැනැත්තා ඊළඟ භවයේ දී දෙවිලොව උපදී. එසේ නොවූයේ නම් ඔහු හෝ ඇය උපත ලැබූ ආත්ම භවයේ දී පොහොසත් වී උපදී. එමෙන් ම සෙසු කර්මයන්ගේ විපාක ද සිදුවන බව දත යුතු ය. ඉහත දක්වන ලද ක්‍රියා අතුරින් අකුසල ක්‍රියා සිදුකළ තැනැත්තාට නරකය ද යහපත් ක්‍රියා සිදු කළ තැනැත්තාට දෙවිලොව සැපත ද හිමි වේ.

අප මිතුරා මේ ආත්ම භාවයේ දී ඉතා යහපත් ජීවිතයක් ගත කළ ද පෙර ආත්මභාවයන්හි දී සත්ත්ව ඝාතනය කළා විය හැක. ඒ හේතුව නිසා මේ ආත්මභාවයේ දී දීර්ඝායුෂ විදීමට හැකියාවක් නොලැබෙන්නට ඇත. මෙබඳු සිද්ධි ඇසුරෙන් කර්ම විපාක පිළිබඳ අප අවබෝධයෙන් යුතු ව කටයුතු කළ යුතු ය.

ඉහත දක්වන ලද කාරණා පිළිබඳ විමසා බැලීමේ දී අපට පෙනී යන්නේ අප පෙර කරන ලද කර්මවල විපාක මෙම ආත්මභාවයේ දී භුක්ති විඳින බවයි. එමෙන් ම මෙලොව දී අප විසින් කරනු ලබන ක්‍රියාවල ඵල විපාක ඉදිරි ආත්මවල දී අපට භුක්ති විඳීමට සිදුවන බවයි. එනිසා අප හැම දෙනා ම යහපත් කර්ම කිරීමට අදිටන් කරගත යුතු ය.

සාරාංශය

මේ ලෝකයේ ඉපදුණ අපට සැප මෙන් ම දුක් ද විඳීමට සිදු වේ. එය නොපෙනෙන දෙවියකුගේ කැමැත්ත නිසා සිදුවන්නක් නොව අප ලද පූර්ව කර්ම විපාක අනුව සිදුවන්නකි. අද අප සිදුකරන කුසල අකුසල කර්මවල විපාක මේ අත්භවයේ දී හෝ පසු අත්භවයක දී හෝ විඳීමට සිදුවන බව පැහැදිලි ය. සියල්ල කර්මයෙන් සිදු නො වුව ද කර්මය ද ජීවිතයට බලපාන එක් සාධකයකි.

ක්‍රියාකාරකම

1. චුල්ලකම්මචිතංග සූත්‍රයට අනුව පුද්ගල විසමතා 14 හා ඊට අදාළ විපාක මතකයෙන් කියන්න.
2. දස කුසල් මොනවා ද යි සොයා ඒවා සිතීන්, කයින්, වචනයෙන් සිදුවන ආකාරය අනුව කොටස් තුනකට බෙදා දක්වන්න.

පැවරුම

පන්තියේ ළමයින් කණ්ඩායම් දෙකකට බෙදී එක් කණ්ඩායමක් අප සමාජයේ දක්නට ඇති විසමතා හා ඒවා ඇති වීමට බලපා ඇති කර්ම විපාක කවරේදැයි පෙන්වා දෙමින් පාසලේ බිත්ති පුවත්පතෙහි පළකිරීමට ලිපියක් ලියන්න.

සසර දුකත් දුකින් මිදීමත් උගන්වන බෞද්ධ හේතුඵල ධර්මය

පටිච්චසමුප්පාදය යනු බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීමයි. බෞද්ධ නොවන සියලු ආගමික සිද්ධාන්ත විග්‍රහ කොට පසෙකින් තැබීමට උපකාර වන බෞද්ධ ඉගැන්වීම පටිච්චසමුප්පාදයයි. “මැවුම්කාර, සර්වබලධාරී දෙවියකු බ්‍රහ්මයකු ඊශ්වරයකු ඇත” යන ලෝකයේ බොහෝ ආගමික චින්තාවන්හි පදනම වූ සිද්ධාන්තය පටිච්චසමුප්පාදය අනුව බැහැර කළ හැකි ය. එසේ ම බුදුදහම හැර ලෝකයේ සියලු ආගමික ඉගැන්වීම්වල ඇතුළත් නිත්‍ය වූ ආත්මයක් හෙවත් “මම” යනුවෙන් කෙනකු ඇතැයි කියවෙන සිද්ධාන්තය ද පටිච්චසමුප්පාදය මගින් බැහැර කෙරේ. මේ හැර ඉහත කී නිර්මාණවාදය හා ආත්මවාදය යන අබෞද්ධ සිද්ධාන්ත ඇසුරින් ම උපන් සියලු ආත්මවාදී පිළිගැනීම් ද පටිච්චසමුප්පාදය අනුව බැහැර කෙරේ. මෙසේ බෞද්ධ නොවන ආගමික සිද්ධාන්ත පසෙකින් තබමින් බෞද්ධ සිද්ධාන්ත විවරණය කොට තහවුරු කිරීම පටිච්චසමුප්පාදය මගින් සිදු වී තිබේ. නිදසුන් වශයෙන් කර්මය, විපාකය, සංසාරය, පුනර්භවය ආදිය දැක්විය හැකි ය. එම ඉගැන්වීම් හැම එකක් ම ගොඩනගා ඇත්තේ පටිච්චසමුප්පාද පදනම මතයි.

යමෙක් පටිච්චසමුප්පාදය නුවණැසින් දකී ද
හෙතෙම ධර්මය නුවණැසින් දකී.
යමෙක් ධර්මය නුවණැසින් දකී ද හෙතෙම
පටිච්චසමුප්පාදය නුවණැසින් දකී.

මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ධර්මාවබෝධය හා පටිච්චසමුප්පාද අවබෝධය දෙකක් නොව එකක් ම බවයි.

සංජය පිරිවැජියා අතහැර සත්‍ය සොයා දෙමගක ගිය කෝලිත හා උපතිස්ස යන දෙදෙනාගෙන් උපතිස්ස පිරිවැජියාට අස්සජී මා හිමියන් හමු වූ තැන “ඔබ වහන්සේගේ ශාස්තාවරයා දෙසන දහම කුමක් දැ” යි විමසූ බව සඳහන් වේ. අස්සජී මා හිමියන් දුන් පිළිතුර වූයේ බුදුරදුන් දේශනා කරන දහම පටිච්චසමුප්පාදය බවයි. එනම් “හේතු ප්‍රත්‍ය

ඇති කල ඇති වන්නා වූ ධර්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍ය නැති කල නැති වෙත් යන මෙකී දහම බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරනු ලැබේ” යනුවෙනි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ හේතුඵල දහම හෙවත් පටිච්චසමුප්පාදය දේශය, කාලය, ජාතිය අනුව වෙනස් නොවන න්‍යායක් පදනම් කොට ගෙන පවතී. එය සරල සූත්‍රයක් මගින් මෙසේ පෙන්වා දී ඇත.

ඉමස්මිං සති ඉදං හෝති
ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති
ඉමස්මිං අසති ඉදං න හෝති
ඉමස්ස නිරෝධා ඉදං නිරුජ්ඣති

මෙය ඇති කල්හි මෙය ඇති වේ.
මෙය හට ගැනීමෙන් මෙය හට ගනී.
මෙය නැති කල්හි මෙය ඇති නොවේ.
මෙය නැති වීමෙන් මෙය නැති වේ.

මෙම කෙටි සූත්‍රයේ ඉතා පුළුල් අර්ථයක් සහිතය. එමගින් ඕනෑ ම ගැටලුවක් විග්‍රහ කළ හැකි ය. විසඳිය හැකි ය. පටිච්චසමුප්පාදය අනුලෝම දේශනාව හා පටිලෝම දේශනාව වශයෙන් දෙයාකාර ය. ඉහත කී

“මෙය ඇති කල මෙය ඇත

මෙය උපන් කල මෙය උපදී” යන සිද්ධාන්තය අනුලෝම පටිච්චසමුප්පාදය හා බැඳේ. එයින් “හේතුව ඇති කල ඵලය ඇත” යන සත්‍යය හෙළිදරවු කෙරේ. එසේ ම මෙහි,

“මෙය නැති කල මෙය නැත

මේ හේතුව නැති වීමෙන් මේ ඵලය නැති වේ” යන න්‍යාය පටිලෝම පටිච්චසමුප්පාදය හා බැඳේ. එයින් “හේතුව නැති කල ඵලය නැත” යන සත්‍යය හෙළිදරවු කෙරේ.

බුදුදහම අනුව මේ සංසාරය අසාර ය; අත්‍යාපේක්ෂකර ය; හිස් ය; අර්ථ ශූන්‍ය ය. එය දුක්ඛ යන බුද්ධ වචනයෙන් පැහැදිලි කෙරේ. බුදුවරයකු පහළ වන්නේ මේ දුක පිළිබඳ ව මිනිසාට අවබෝධ කරවීමටයි. දුකින් අත් මිදීමට මග පෙන්වීමටයි. බුදුදහමේ මූලික අරමුණ ද පටිච්චසමුප්පාදයේ මූලික අරමුණ ද එය ම වේ. එහි අනුලෝම පටිච්චසමුප්පාදයෙන් සසර දුක් ඇති වන ආකාරය පෙන්වා දී ඇත. එම හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් නැති කිරීමෙන් සසර දුක් නැති වන ආකාරය ප්‍රතිලෝම පටිච්චසමුප්පාදයෙන් පැහැදිලි කෙරේ. මෙසේ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්ම ඇති කල සසර දුක් ඇති වන සැටින් හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්ම නැති කල සසර දුක් නැති වන සැටින් පටිච්චසමුප්පාදයෙන් පැහැදිලි කෙරේ.

අනුලෝම පරිච්ඡේදයෙන් සසර දුක් ඇති වන ආකාරය උගන්වන්නේ මෙසේ ය.

1. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා - චතුරාර්ය සත්‍යය නොදැනීම හේතු කොටගෙන කුසලාකුසල කර්ම රැස් කරයි.
2. සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං - කුසලාකුසල කර්ම රැස් කිරීම හේතු කොටගෙන ප්‍රතිසන්ධි සිත පහළ වේ.
3. විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං - ප්‍රතිසන්ධි සිත හේතු කොටගෙන රූප වේදනා ආදී පංචස්කන්ධයක් ඇති වෙයි.
4. නාම රූප පච්චයා සළායතනං - නාම රූප හෙවත් පංචස්කන්ධය හේතු කොටගෙන ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස යන ආයතන හය පහළ වේ.
5. සළායතන පච්චයා එස්සෝ - සළායතන හේතු කොට ස්පර්ශය ඇති වේ.
6. එස්ස පච්චයා වේදනා - ස්පර්ශය හේතු කොටගෙන සුඛ, දුක්ඛ, උපේක්ඛාදී වේදනා පහළ වේ.
7. වේදනා පච්චයා තණ්හා - වේදනා හේතු කොට ගෙන තණ්හාව ඇති වේ.
8. තණ්හා පච්චයා උපාදනං - තණ්හාව නිසා සිතින් දැඩි ව අල්ලා ගැනේ.
9. උපාදන පච්චයා භවෝ - සිතින් දැඩි ව අල්ලා ගැනීම නිසා නැවත නැවත භවයට එකතු වේ.
10. භව පච්චයා ජාති - නැවත සසරට එකතු වීම නිසා සසර ඉපදීම සිදු වේ.
11. ජාති පච්චයා ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති - ඉපදීම නිසා ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්සාදී සියලු දුක් භටගනියි.

පටිලෝම පටිච්චසමුප්පාදයෙන් සසර දුක් නැති වන ආකාරය උගන්වන්නේ මෙසේ ය.

1. අවිජ්ජායත්ථේව අසේස විරාග නිරෝධා සංඛාර නිරෝධෝ - අවිද්‍යාව ඉතිරි නොකොට සපුරා ක්ෂය කිරීමෙන් කුසලාකුසල කර්ම රැස් නොවේ.
2. සංඛාර නිරෝධා විඤ්ඤාණ නිරෝධෝ - කුසලාකුසල කර්ම රැස් නොකිරීමෙන් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයක් ඇති නොවේ.
3. විඤ්ඤාණ නිරෝධා නාමරූප නිරෝධෝ - ප්‍රතිසන්ධිය ඇති නොවීමෙන් නාමරූප පහළ නොවේ.
4. නාම රූප නිරෝධා සළායතන නිරෝධෝ - නාම රූප හෙවත් පංචස්කන්ධය පහළ නොවීමෙන් ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස ආදී ආයතන සය පහළ නොවේ.
5. සළායතන නිරෝධා එස්ස නිරෝධෝ - සළායතන පහළ නොවීමෙන් ස්පර්ශය ඇති නොවේ.
6. එස්ස නිරෝධා වේදනා නිරෝධෝ - ස්පර්ශය පහළ නොවීමෙන් සුඛ, දුක්ඛ, උපේක්ඛාදී වේදනා පහළ නොවේ.
7. වේදනා නිරෝධා තණ්හා නිරෝධෝ - වේදනා නොමැති වීමෙන් තණ්හාව නැති වේ.
8. තණ්හා නිරෝධා උපාද්‍යං නිරෝධෝ - තණ්හාව නැති වීමෙන් සිතින් දූඩ් ව අල්ලා ගැනීමක් සිදු නොවේ.
9. උපාද්‍යන නිරෝධා භව නිරෝධෝ - සිතින් දූඩ් ව අල්ලා නොගැනීම නිසා නැවත නැවත භවයට එකතු නොවේ.
10. භව නිරෝධා ජාති නිරෝධෝ - නැවත සසරට එකතු නොවීම නිසා උපතක් සිදු නොවේ.
11. ජාති නිරෝධා ජරා මරණ සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්සුපායාසා නිරුප්ඤ්ජනති - ජාතියක් හෙවත් උපතක් සිදු නොවන බැවින් ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්සාදී සියලු දුක් නිරුද්ධ වේ.

පරිච්චසමුප්පාදය හෙවත් හේතුඵල දහම බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් සංසාරගත දුක ඇති වන හා නැති වන ආකාරය පෙන්වා දීමට මෙන් ම සමාජගත දුක ඇති වන හා නැති වන ආකාරය පෙන්වා දීමට ද භාවිත කර ඇත.

සමාජයේ පවතින දුරාවාරය, අසමගිය, දිළිඳුකම, සමාජ විසමතා, නුගත්කම, ජාතිවාදී අරගල ආදී ගැටලු පිළිබඳ අපි නිතර කතා කරමු. මේ ගැටලුවලට නිතර පිළියම් ද සොයන්නෙමු. මෙසේ ලබා දෙන පිළියම් බොහෝ විට අසාර්ථක වේ. එයට හේතුව පිළියම් සෙවීමේ දී ගැටලුවට තුඩු දී ඇති මූලික හේතු අමතක කර විසඳුම් සෙවීමයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ලොව සමාජ ගැටලු ඇති වන හා නැති වන ආකාරය හේතුඵල දහමට අනුව බොහෝ සූත්‍ර ධර්මයන්හි පෙන්වා දී ඇත. දිළින්දන්ට ධනෝපායන මාර්ග නොමැති වීම නිසා බොහෝ සමාජ ප්‍රශ්න ඇති වන අයුරු වක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රයේ පරිච්චසමුප්පාදයට අනුව පෙන්වා දී ඇත.

“මහණෙනි, දුප්පතුවට ධනය නූපදනා කල්හි දිළිඳුකම වැඩි විය. දිළිඳුකම වැඩි වීම නිසා සොරකම වැඩි විය. සොරකම නිසා අවි ආයුධ බහුල විය. අවි ආයුධ බහුල වීම නිසා ප්‍රාණඝාතය ඇති විය. ප්‍රාණඝාතය නිසා බොරු කීම කේලාම් කීම ඇති විය. බොරු කීම කේලාම් කීම නිසා අනිසි කාම සේවනය ඇති විය. අනිසි කාම සේවනය නිසා රළු වචන හිස් වචන ඇති විය. රළු වචන හිස් වචන නිසා මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ඇති විය. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය නිසා අධර්මයෙහි ඇල්ම, විසම ලෝභය හා මිථ්‍යා ධර්ම ඇති විය. එම කරුණු නිසා මවුපියන්ට ගරු නොකරන, පැවිද්දන්ට නොසලකන, කුල දෙටුවන් නොපුදන අදහැමි සමාජයක් ඇති විය.”

මහා නිදාන සූත්‍රයේ තණ්හාව මුල්කොට සමාජයේ කලකෝලාහල ඇති වන අයුරු පරිච්චසමුප්පාදයට අනුව පෙන්වා දී ඇත. අනුලෝම පරිච්චසමුප්පාද න්‍යාය මෙහි දී භාවිත කර ඇති අයුරු පැහැදිලි වේ.

“වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇති වේ. තණ්හාව නිසා රූප ආදී අරමුණු සොයයි. සෙවීම නිසා ලැබීම සිදු වේ. ලැබීම නිසා හොඳ නරක විනිශ්චය කරයි. විනිශ්චය නිසා ඡන්දරාගය ඇති වේ. ඡන්දරාගය නිසා මමත්වය ඇති වේ. මමත්වය නිසා මසුරුකම ඇති වේ. මසුරුකම නිසා ආරක්ෂා කිරීම් ඇති වේ. ආරක්ෂා කිරීම් නිසා දඩු මුගුරු දූරීම, අවි දූරීම, කලකෝලාහල, විවාද, ඇනුම් බැනුම්, කේලාම්, බොරුකීම් ආදී නොයෙක් ළාමක අකුසල ධර්මයෝ ඇති වෙත්.”

සමාජ ගැටලු ඇතිවන අයුරු පරිච්චසමුප්පාදය අනුව පෙන්වා දිය හැකිවාක් මෙන් ම එම ගැටලු නිරාකරණය ද පරිච්චසමුප්පාදය අනුව ම පෙන්වා දිය හැකි ය. එහි දී හේතුව නැති වීමෙන් ඵලය නැති වන ආකාරය පැහැදිලි කරනු ලැබේ.

වක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රයට අනුව දුප්පත්කම යන සමාජ ගැටලුව නැති වන ආකාරය පරිලෝම පරිච්චසමුප්පාද න්‍යායට අනුව මෙසේ දැක්වේ.

“දිළින්දන්ට ධනය ලැබීමෙන් දිළිඳුකම නැති වේ. දිළිඳුකම නැති විට සොරකම නැති වේ. සොරකම නැති විට අවි ආයුධ අවශ්‍ය නොවේ. අවි ආයුධ නැති විට ප්‍රාණඝාතය සිදු නොවේ. ප්‍රාණඝාතය නැති විට බොරුව, කේලම නැති වේ. බොරු කීම කේලාමී කීම නැති විට අනිසි කාමසේවනය නැති වේ. අනිසි කාමසේවනය නැති විට රළු වචන හා හිස් වචන නැති වේ. රළු වචන හා හිස් වචන නැති විට මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය නැති වේ. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය නැති විට අධර්මයෙහි ඇල්ම, විසම ලෝභය හා මිථ්‍යා ධර්මය නැති වේ. අධර්මයෙහි ඇල්ම, විසම ලෝභය, මිථ්‍යා ධර්මය නැති විට මවුපියන්ට ගරු කරන පැවිද්දන්ට සලකන, කුල දෙටුවන් පුදන දූතෘ සමාජයක් ඇති වේ.”

සමාජ ප්‍රශ්නවලට පිළියම් යෙදීමේ දී ඉහත දැක්වූ ආකාරයට ප්‍රශ්න ඇති වන හා නැති වන ආකාරය පරිච්ඡේදයට අනුව සොයා බැලිය හැකි ය. ඒ අනුව වඩාත් සුදුසු ම විසඳුම ඒ ඒ ප්‍රශ්න සඳහා ලබා දිය හැකි ය.

ඉහත සඳහන් කළ පරිදි මිනිස් ජීවිතය හා බැඳුණු සන්තානගත හා සමාජගත දුක් දොම්නස් මෙන් ම භෞතික ධර්මයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය ද පරිච්ඡේදයට අනුව ම සිදුවන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්හ.

භෞතික ධර්ම යනු ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය යනා දී අපගේ ඉඳුරන්ට ගොදුරු වන දේවල් ය; පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන සතර මහා භූතයන්ගෙන් සමන්විත දේවල් ය. අපගේ ශරීරය මෙන් ම අප වටා ඇති අහස, මහ පොළොව, ගහ කොළ, ගේ දොර ආදී සියල්ල ද භෞතික වස්තූන් ය.

අග්ගිවච්චගොත්ත සූත්‍රයේ දී කෙටි සාකච්ඡාවක් තුළින් දර-ගිනි යන භෞතික වස්තූන් අතර ඇති හේතුඵල සම්බන්ධය බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කර තිබේ.

“ඔබ ඉදිරියේ ගින්නක් දල්වෙන කල්හි දල්වේ යැයි පෙනේ ද?”

“එසේ ය දල්වේ යැයි පෙනේ”

“කුමක් හේතු ප්‍රත්‍ය කොට ගෙන ඒ ගින්න දල්වේ ද?”

“වියළි ගොම, පරඬලා ආදිය හේතු ප්‍රත්‍ය කොට ගෙන ගින්න දල්වේ.”

“ඔබ ඉදිරියේ ගින්න නිවී ගිය කල්හි ඒ ගින්න නිවුණේ යැයි පෙනේ ද?”

“එසේ ය ගින්න නිවුණු කල්හි ඒ ගින්න නිවුණු බව පෙනේ.”

“කුමන හේතු ප්‍රත්‍යයන් නැති වූ කල ගින්න නිවී යන්නේ ද?”

“දර පරඬලා ආදි හේතු ප්‍රත්‍ය නැති කල්හි ය.”

“මෙය ඇති කල මෙය ඇත.” යන නියමය අනුව දර ඇති කල ගිනි ඇත.

“මෙය නැති කල මෙය නැත.” යන නියමය අනුව දර නැති කල ගිනි නැත.

භෞතික ධර්මයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයට ද පටිච්චසමුප්පාද න්‍යාය ධර්මය පොදු වූවක් බව දර-ගිනි උපමාවෙන් පැහැදිලි ය.

“සියල්ල ඊශ්වරයාගේ කැමැත්ත බලය අනුව සිදු වේ.”

“සියල්ල පූර්ව කර්මය අනුව සිදු වේ.”

“සියල්ල අහේතුක ව ඉබේ සිදු වේ.” යන පිළිගැනීම් තුනෙන් ම බැහැර ව සියල්ල හේතුඵල න්‍යාය ධර්මය අනුව සිදු වේ යන පිළිගැනීම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයෙහි දේශනා මගින් තහවුරු කොට ඇත.

අපේ සාර්ථකත්වයට මෙන් ම අසාර්ථකත්වයට ද හේතුව දේව කැමැත්ත හෝ පෙර කර්මය පමණක් නොවේ. ජය හෝ පරාජය අහේතුක ව සිදු නොවේ. හේතුඵල ධර්මය අනුව ය යන බුදුදහමේ ඉගැන්වීම පහත සඳහන් වගුව තුළින් වැඩි දුරටත් තේරුම් ගත හැකි ය.

ගැටලුව විභාගය අසමත් වීම	විසඳුම විභාගය සමත් වීම
1. පාසලට නොපැමිණීම හේතුවෙන් පාඩම් අතපසු වීම	1. දිනපතා පාසල් පැමිණීම නිසා පාඩම් පහසු වීම
2. පාඩම් අතපසු වීම නිසා විෂයය අවබෝධය අඩු වීම	2. පාඩම් පහසු වීම නිසා විෂයය අවබෝධය වැඩි වීම
3. විෂයය අවබෝධය අඩු වීම නිසා විෂයය දුර්වල වීම	3. විෂයය අවබෝධ වීමෙන් විෂයය දුර්වල නොවීම
4. විෂයය දුර්වල වීම නිසා සාර්ථක ව පිළිතුරු සැපයිය නොහැකි වීම	4. විෂයය අවබෝධය නිසා සාර්ථක ලෙස පිළිතුරු සැපයිය හැකි වීම
5. සාර්ථක ව පිළිතුරු නොදීම හේතුවෙන් අඩු ලකුණු ලැබීම	5. සාර්ථක ව පිළිතුරු සැපයීමෙන් විෂයයට වැඩි ලකුණු ලබා ගැනීම
6. අඩු ලකුණු ලැබීම නිසා විභාගය අසමත් වීම	6. වැඩි ලකුණු ලැබීම නිසා විභාගය සමත් වීම
7. විභාගය අසමත් වීම නිසා පූර්ණ පෞරුෂයකින් යුත් ශිෂ්‍යයකු බිහි නොවීම	7. විභාගය සමත් වීමෙන් පූර්ණ පෞරුෂයකින් යුත් ශිෂ්‍යයකු බිහි වීම

සාරාංශය

හේතුවක් මුල් කරගෙන එලයක් ඇති වන ආකාරයත් හේතුව නැති වීම තුළින් එලය නැති වන ආකාරයත් පරිච්ඡේදයන් පාද න්‍යාය ධර්මයෙන් පෙන්වා දෙයි. බුද්ධ ධර්මය හා පරිච්ඡේදයන් පාදය දෙකක් නොව එකක් ම බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දී ඇත. ද්වාදසාංග පරිච්ඡේදයන් පාද ධර්මය තුළින් සංසාර දුක ඇති වන නැති වන ආකාරයත්, සමාජ දුක ඇති වන නැති වන ආකාරයත් පෙන්වා දී ඇත. අපට එදිනෙදා ගැටලු විග්‍රහයේ දී පරිච්ඡේදයන් පාද න්‍යාය භාවිත කළ හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. පරිච්ඡේදයන් පාද ධර්මයෙහි කෙටි සූත්‍රයකු මක් ද යි පැහැදිලි කරන්න.
2. එම කෙටි සූත්‍රය පරිච්ඡේදයන් පාදයේ මූලික අරමුණ සමග සම්බන්ධ වන ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.

පැවරුම

1. එක්තරා නගරයක වෙළෙඳසලක් හදිසියේ ගිනි ගත්තේ ය. එම සිදුවීම හේතුඑල ධර්මය අනුව විග්‍රහ කොට ලිපියක් සකස් කරන්න.
2. පන්තියේ ප්‍රදර්ශනයට සුදුසු පරිදි අනුලෝම පරිලෝම පරිච්ඡේදයන් පාද දේශනා වෙත වෙත ම ලියා ගුරුතුමාට ඉදිරිපත් කරන්න.

බුදු දහම පදනම් කරගත් ජීවන දැක්මක්

බුදු දහම මානව වර්ගයාට ම ලැබී ඇති අනගිතම දායාදයකි. වරින් වර කාලයේ වැලිතලාවෙන් යට වී යන ලෝක යථාර්ථය නැවත අනාවරණය කොට ලෝකයාගේ යහපත වෙනුවෙන් ඉදිරිපත් කරන්නේ ලොවිතුරා බුදුවරයෙකි. එම යථා ස්වභාවය හෙළි කෙරෙන බුදු දහමේ මූලික ඉගැන්වීම් කිහිපයක් ඇත. මෙම ඉගැන්වීම් මැනවින් හදාරා ඒ අනුව කටයුතු කිරීමෙන් ඕනෑ ම අයකුගේ ජීවිතය ආලෝකවත් කර ගත හැකි ය. ජීවිතය හා ලෝකය පිළිබඳ සැබෑ ස්වභාවයත් ජීවිතය පවත්වා ගත යුතු ආකාරයත් මෙම ඉගැන්වීම් මගින් පෙන්වා දෙයි. පටිච්චසමුප්පාදය, චතුරාර්ය සත්‍යය, කර්මය හා පුනර්භවය බුදු දහමේ මූලික ඉගැන්වීම් කීපයකි. මෙම එක් එක් ඉගැන්වීම් වෙන් වෙන් ව දැන හැඳින එමගින් ජීවිතය ඔපවත් කර ගත හැකි ආකාරය විමසා බලමු.

ඇති වීම (උප්පාද) පැවතීම (ධීති) නැති වීම (භංග) වශයෙන් පවත්නා ලෝකය හේතු ප්‍රත්‍ය වශයෙන් එකිනෙකට සාපේක්ෂව පවත්නා ආකාරය හේතුවල දහමින් මනා ලෙස පැහැදිලි කොට ඇත.

“ඉමස්මිං සති ඉදං හෝති - ඉමස්මිං අසති ඉදං න හෝති” මෙය ඇති කළහි මෙය වේ. මෙය නැති කළහි මෙය නොවේ, යන්න හේතුවල ධර්මතාවෙන් ඉගැන්වෙන මූලික හරයයි. අස්සජී මහරහතන් වහන්සේ උපතිස්ස පරිබ්‍රාජකයාට බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වා දෙන්නේ හේතුවල සබඳතාව පෙන්වා දෙන ශාස්තෘවරයකු ලෙසිනි. මෙලොව උපන් සියලු දෙනාට ම ජාති, ආගම්, කුල, දේශසීමා කුමක් වුව ද ලෙඩ වීම, ජරාවට යෑම, මරණයට පත් වීම යනාදී ස්වභාවයන් පොදු ගැටලු ය. මෙම ගැටලුවලට පිළිතුරු සෙවීම අතිශය දුෂ්කර ය. සත්ත්වයාට මුහුණ දීමට සිදු වන විවිධාකාරයේ දුක් කම්කටොලුවලට හේතු සාධක හේතුවල දහම මගින් පෙන්වා දෙයි. ජාති, ජරා, මරණ දුක්වලට හේතු වන්නේ භවයක් තුළ ඉපදීමයි. සත්ත්වයා භවගාමී ව සසර සැරිසරන්නේ භවයට ඇති බැඳීම නිසා ය. භවයට බැඳෙන්නේ පංචස්ඛන්ධය කෙරෙහි හට ගන්නා තණ්හාව නිසා ය. ඇස, කන, නාසය ආදී ඉන්ද්‍රියයන් හා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ ආදී අරමුණු මුණ ගැසීමෙන් වේදනාව හට ගනී. ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රියයන් රූප, ශබ්ද ආදී අරමුණු හා ගැටීමෙන් ස්පර්ශය උපදී. ස්පර්ශයට හේතු වන්නේ වක්ඛු, සෝත ආදී ආයතන හයයි. එම ආයතන හට ගැනීමට හේතු වන්නේ විඤ්ඤාණයයි. විඤ්ඤාණය ද තනිව හටගෙන පවත්නා, ස්වාධීන වූවක් නොවේ. හේතු

ප්‍රත්‍ය සමුදයක් නිසා විඤ්ඤාණය මෙන්ම සත්ත්වයාගේ සසාංසාරික පැවැත්ම සිදුවෙයි. පුද්ගලයන් විසින් කරනු ලබන කුසලාකුසලකම්ද සත්ත්වයාගේ පැවැත්මට මූලික ව ම බලපාන හේතුවකි. කුසල හෝ අකුසල කර්ම අප විසින් දිගින් දිගට ම සිදු කරනු ලබන්නේ අවිද්‍යාව හෙවත් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කොට නොගන්නා නිසා ය. මේ අනුව සාංසාරික ව අපට මුහුණ දීමට සිදු වන අනේක විධ දුක් පීඩාවන්ට වගදායක කරුවා වන්නේ අප ම ය. එසේ ම ඒ සඳහා ක්‍රියාත්මක වන බාහිර බලවේගයක් හෝ කරවන්නෙක් හෝ නොමැති බවත් මෙම ඉගැන්වීම මගින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වන කරුණකි.

හේතුඵල දහම අප දෛනික ව මුහුණ දෙන ගැටලු නිවැරදි ව හඳුනා ගැනීමට ද එම ගැටලු විසඳා ගැනීමට ද උපකාරවත් වේ. අපගේ පාලනයක් ඇති ව හෝ නැති ව සිදු වන ඕනෑ ම සංසිද්ධියක් තුළ මෙම හේතුඵල දහම ක්‍රියාත්මක වේ. නිදසුනක් ලෙස පංතියේ සිටින දක්ෂ ශිෂ්‍යයකු හා ඉගෙනුමට පසුබට ශිෂ්‍යයකු ගෙන වෙන් වෙන් ව ඒ සඳහා හේතු සාධක විමසා බැලුවහොත් කරුණු රැසක් අනාවරණය කර ගත හැකි ය. ඉගෙනුම කෙරෙහි කැපවීම, උත්සාහය, දෙමාපිය වැඩිහිටි අවධානය ලැබීම හා බුද්ධි මට්ටම වැඩි වීම ආදී සාධක වශයෙන් කරුණු රැසක් ඔහුට දක්ෂ ශිෂ්‍යයකු වීමට බලපා තිබිය හැකි ය. ඉගෙනුමට පසුබට ශිෂ්‍යයා පිළිබඳ හේතු සාධක විමසා බැලුවහොත් අඩු කැපවීම, කුසිතකම, වැඩිහිටි අවධානය නොමැති වීම, උෟත බුද්ධි මට්ටම වැනි සාධක රැසක් පසුබටතාවට ඉවහල් වී ඇති බව පෙනී යයි. ප්‍රතිඵලය දෙස බලා හැඟුම්බර ව පටු තීරණ ගැනීම වෙනුවට හේතු සාධක බලා බුද්ධිමත් ව නිවැරදි තීරණ ගැනීමට මෙමගින් හැකියාව ලැබේ.

බුදුදහමේ ඉතා ම වැදගත් ඉගැන්වීමක් වන චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම ද අපගේ ඵදිනෙදා ජීවිතය ඔපවත් කර ගැනීමට වැදගත් වේ. උපතේ පටන් ජීවිත කාලය පුරා අප මුහුණ දෙන විවිධාකාර දුක් දොම්නස්වල ස්වභාවයන්, තෘෂ්ණාව ඊට ප්‍රධාන හේතුව බවත් එමගින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ. දුකින් මිදීමේ මාර්ගය හෙවත් මැදුම් පිළිවෙත ගැන අවබෝධයක් ඇති කර ගැනීමෙන් ජීවත් විය යුතු ආකාරය පිළිබඳ දැක්මක් පුද්ගලයා තුළ ඇති වේ.

ලාභ, අලාභ, යස, අයස, නින්දා, ප්‍රශංසා, සුඛ, දුක්ඛ යන අට ලෝ දහමට මුහුණ දීමට සිදු වන්නේ ලෝක ස්වභාවය අනුව බව අපට පසක් වන විට දුක සැප විඳදරා ගැනීමේ සමබර මානසිකත්වයක් ගොඩනගා ගැනීමට හැකියාව ලැබේ. සැපතේ දී අනවශ්‍ය උද්දාමයට පත් වීම ද, දුකේ දී දැඩි කම්පනයට පත් වීම ද නුසුදුසු බව වටහා ගත්විට පුද්ගලයා අසීමිත ආශාවන් පසුපස හඹා නොයයි. ඔහු තමා අවට සිටින්නවුන් හා දුක සැප බෙදා ගැනීමට හුරුවේ. එවන් පුද්ගලයා ලද දෙයින් සතුටට පත් වීමට හුරුවන නිසා සැනසිලිදායක ජීවිතයක් ගත කරයි.

කර්මය හා පුනර්භවය පිළිබඳ ඉගැන්වීමෙන් අපගේ ජීවිතය ඇතුළු සියලු සත්ත්ව ජීවිත මෙලොවින් අවසන් නොවන බව තේරුම් ගත හැකි ය. ඇතැමෙක් කර්ම ඵල විශ්වාස නොකරන බැවින් බරපතල පාපකර්ම සිදු කර ගනිති. ඇතැමෙක් සියල්ල පෙර කර්මයට ම භාර දෙති. මෙම ක්‍රියා දෙවර්ගය ම පුද්ගලයාට ඉතා හානිකර අයුරින් බලපායි.

අප විසින් කරනු ලබන කුසලාකුසල කර්මවලට අනුව සසර දිගු ගමනක් ඇති බවත්, කර්ම සිදු වන්නේ අප විසින් සිදු කරනු ලබන විවිධ ක්‍රියා අනුව බවත් එනිසා අප තිදොරින් සිදු කරනු ලබන කටයුතු පිළිබඳ දඩි සැලකිල්ලක් දක්විය යුතු බවත් මේ පිළිබඳ හැදෑරීමෙන් පසක් වේ. එසේ ම සාංසාරික ගමන නතර කිරීම සඳහා කෙලෙස් ප්‍රහීන කළ යුතු බවත් පැහැදිලි වේ. අප මෙලොව කරන කර්ම පරලොවට බලපාන බැවින් අකුසලයෙන් මිදී කුසලයෙහි නිරත විය යුතු ය. කුසල කර්ම සිදු කර ගැනීමෙන් සුගතියෙහි ද අකුසල කර්ම කිරීමෙන් දුගතියෙහි ද උපත ලබන බව වටහා ගැනීම නිසා නිවැරදි ජීවිතයක් ගත කිරීමට හැකියාව අපට ලැබේ. කර්මයක් සිදු වීම සඳහා චේතනාව අනිවාර්යයෙන් බලපානු ලබයි. අචේතනිකව සිදු වන ක්‍රියා කර්ම ලෙස නොසැලකෙයි. මෙනිසා දෛනික ජීවිතය ගත කිරීමට බාධාවක් නොමැති බව පැහැදිලි වේ. කර්මය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීමෙන් පෙන්වා දෙන තවත් වැදගත් කරුණක් නම් සියල්ල පෙර කර්මයට භාරදිය නොහැකි බවයි. කර්ම ශක්තීන් අපගේ ජීවිතයට බලපෑව ද සියල්ල අතීත කර්මයට භාරදී උදාසීන ව කල් ගත කිරීමට බුදුදහම නූගන්වයි.

සාරාංශය

චතුරාර්ය සත්‍යය, පටිච්ච සමුප්පාදය, කර්මය හා පුනර්භවය බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීම් ලෙස සැලකේ. හේතුඵල දහම හා චතුරාර්ය සත්‍යයට අනුව ලොව පවත්නා සියලු සංසිද්ධීන් එකිනෙක හා බැඳී ඇති ආකාරය පෙන්වා දෙයි. බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීම් මැනවින් හදාරා ජීවිතයට එකතු කර ගැනීම ඉතා වැදගත් ය. කර්මය හා පුනර්භවයක් ඇති බැවින් දෙලොව සුබසිද්ධිය සලසන යහපත් ක්‍රියාවල නිරත විය යුතු ය. මෙම ඉගැන්වීම් සියලු ආකාරයේ දුක් නැති කර ගැනීමට පිටිවහලක් කර ගත හැකි ය. ජීවිතයේ අපට මුහුණ දීමට සිදු වන ඕනෑ ම ක්‍රියාවලියක දී බුද්ධිමත් ව කටයුතු කිරීමටත් ලෝකස්වභාවය තේරුම් ගැනීමටත් මෙමගින් හැකියාව ලැබේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. පහත දැක්වෙන මාතෘකා අනුව එම ඉගැන්වීම් ඔබේ ජීවිතය ඔපවත් කර ගැනීමට යොදා ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ කෙටි සටහන් ලියන්න.
චතුරාර්ය සත්‍යය
පරිච්චසමුප්පාදය
කර්මය හා පුනර්භවය
2. ඔබ තෝරා ගත් ගැටලුවක් විසඳීමට පරිච්චසමුප්පාද න්‍යාය යොදා ගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.

පැවරුම

බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීම් මගින් ජීවිතය ඔපවත් කර ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ පුවත්පතකට ලිපියක් සකස් කරන්න.

පරිසර හිතකාමී වෙමු

එදා අප පාසලේ සියලු දෙනාට ම ප්‍රීතිමත් දවසක්. ලෝක පරිසර දිනය යෙදී තිබුණෙන්, පාසල් විෂය බාහිර ක්‍රියාකාරකම් යෙදී තිබුණෙන් එක ම දවසක. එනිසා අපට එදා ක්‍රියාකාරකම් රාශියක් යෙදී තිබුණා. අපි ඒ හැම ක්‍රියාකාරකමක් ම ඉතාමත් සතුටින් ඉටු කළා. අප පන්තියේ ළමයින්ට වනයක අසිරිය නැරඹීමට යෑමට තිබුණේ එදයි. අපි උදය වරුවේ කුඩා වනරොදක් බැලීමට ගියා. එදා තමයි අප දැනගත්තේ වනාන්තරේ ඇතට පේනවට වඩා ලස්සන බව. ඒ වනාන්තරය ඇතුළත හොඳින් ගමන් කළ හැකි බව; බොහෝ ලස්සන කුරුල්ලන් ඒ ගස් උඩ ගි ගයමින් ගෙඩි, මල් ආදිය බුදිමින් සතුටින් සිටින බව; ඒ විතරක් නොවේ අපා දෙපා සිව්පා බහුපා බොහෝ සතුන් ඒ ගස් යට නිදහසේ තම ජීවිතය ගතකරන බව. ඒ සියල්ලේ අසිරිය විඳිමින් දිවා කාලයේ වුවත් අපට දූඩ් උණුසුමක් හෝ වෙහෙසක් නොදැනී ම ඒ සුන්දර අත්දැකීම විඳි ගැනීමට හැකියාව ලැබුණා.

එම වාරිකාව නිමවා අපි සියලු දෙනා පැමිණියේ පාසල වෙත. ඉන් පසු ව සෑම පන්තියක් ම නියෝජනය වන පරිදි පාසල් වත්තේ ගසක් බැගින් රෝපණය කරනු ලැබුවා. එම සෑම ගසකට ම ජලය හා පොහොර දමා රැක ගැනීමට ඒ ඒ පන්තියේ ළමයින්ට බාර කෙරුණා. ඉන් අනතුරුව ලෝක පරිසර දිනය නිමිත්තෙන් සංවිධානය කර තිබූ දේශනයට අපට සහභාගි වීමට තිබුණා. එම දේශනයට යන විට පැනක්, පොතක් රැගෙන යෑමට නියම වූයේ එහි වැදගත් දේ සටහන් කර ලිපියක් සකස් කිරීමට අවශ්‍ය නිසයි. අප දේශනය අවසානයේ පරිසරයේ ඇති වැදගත්කම ගැන බොහෝ දේ ඉගෙන ගත්තා. කණ්ඩායම් හැඳී පසු දින අප එම කරුණු මෙසේ පෙළගැස්සුවා.

පරිසරය යනු කුමක් ද?

අප අවට ඇති වටපිටාව පරිසරය ලෙස සරල ව හැඳින්විය හැකි ය. එය ජීවී පරිසරය හා අජීවී පරිසරය ලෙස වර්ග කළ හැකි ය. මිනිසා මෙන් ම සතු සිවුපාවුන් ද පරිසර ජීවීහු වෙති. නොමැරුණ ගස් වැල් ආදිය ද ජීවී පරිසරයට අයත් වෙයි. ඒ අනුව සවිඤ්ඤාණක හෙවත් සිත් ඇති මිනිසා ඇතුළු සත්ත්වයෝ ද, අවිඤ්ඤාණක හෙවත් සිත් නැති ගස්වැල් ආදිය ද පරිසරයේ කොටස්කරුවෝ වෙති.

අජීවී පරිසරය පණ නැති වස්තූන්ගෙන් සමන්විත ය. හිරු, සඳු, අහස, මහපොළොව, කඳුහෙල්, අවිව, වැස්ස, සුළඟ, ජලය ඊට අයත් ය. සත්ත්වයා උපන් මොහොතේ ගන්නා හුස්ම ටික මෙන් ම පොඩි දරුවා නිදන තොටිල්ලක් පරිසරයේ කොටස් ය. අප මියගිය පසු දේහය මිහිදත් කෙරෙන්නේ පරිසරයේ ම කොටස් ලෙසිනි.

පරිසරය හා බුද්දහම

පරිසරයේ රැකවරණය ගැන, පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම ගැන අද ලෝකයේ ම මිනිස්සු සාකච්ඡා කරති; සම්මන්ත්‍රණ පවත්වති; නොයෙක් නීති රීති අණපනත් පනවති. ඒ අප පරිසරය ආරක්ෂා කර ගත යුතු නිසා ය. ලෝකයේ මිනිසුන් හා ජනාවාස වර්ධනය වුව ද ඒ හා සමගාමී ව පරිසරය වර්ධනය වන්නේ නොවේ. මිනිසකුට විශාල ගසක් කැපීමට යන්නේ සුළු වේලාවක් වුව ද එවැනි ගසක් වර්ධනය වීමට වසර ගණනාවක් ගත වේ.

එනිසා පරිසරයේ ඇති සම්පත් සීමිත බවත් මිනිසාගේ අවශ්‍යතා අසීමිත බවත් දැනගෙන කටයුතු කළ යුතු ය. පරිසරය සුරැකීම පිළිබඳ බොහෝ දේ අපට බුදුදහම තුළින් දැකගත හැකි වෙයි.

ජලය

ජලය යනු අප සැමට හිමි ස්වාභාවික සම්පතකි. ජල සම්පත රැක ගැනීම අප සතු පරම යුතුකමක් වෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලාට ජලය පරිහරණය කිරීම පිළිබඳ විනය නීති පවා පනවා ඇත. අප පරිහරණය කරන ජලයට කෙළ ගැසීම, මල මුත්‍රා කිරීම, වමනය කිරීම ආදිය නොකළ යුතු ය. එසේ ම භික්ෂූන් වහන්සේ ජලය පානය කිරීමේ දී පෙරා පානය කළ යුතු ය. ඒ සඳහා පෙරහන්කඩක් නිර්දේශ කරන ලදි. අප ද ජලය ආරක්ෂා කළ යුතු ය. ජලයට කැලිකසල දැමීම හෝ අපවිත්‍ර දෑ දැමීම නොකළ යුතු ය. අපට ඇති මේ ජලය සම්පතක් ලෙස අරපිරිමැස්මෙන් පරිහරණය කළ යුතු ය. ජල දූෂණය වැළැක්විය යුතු සේ ම ජල නාස්තිය ද අප නො කළ යුතු ය.

වාතය

තුරුලතා මෙන් ම සත්ත්ව ප්‍රජාව ද වාතය ආශ්වාස ප්‍රස්වාස කිරීමෙන් ජීවත් වන බව ප්‍රකට ය. ඒ ලබාගන්නා හුස්ම පොදු පවිත්‍ර වීම ඉතා වැදගත් වේ. අප සමාජයේ බොහෝ අය සිදු කරන ක්‍රියා නිසා දැන හෝ නොදැන වායු දූෂණය සිදු වේ. අද කාර්මික දියුණුව නිසා ද බොහෝ යන්ත්‍ර සූත්‍ර මෙන් ම රථවාහන මගින් පිටවන දුම නිසා ද පරිසරයේ ඇති වායුව දූෂණය වේ. කැලෑ ගිනිතැබීම මෙන් ම අපද්‍රව්‍ය ගිනි දල්වීම නිසා ද වායු දූෂණය සිදු වේ. පරිසරයට මුදාහරින කැලිකසල නිසා ද පරිසරයේ ඇති වායුව දූෂණය වේ. වායු දූෂණය නිසා ශ්වසන ආබාධ පවා ඇති වේ. ඉතා පිරිසිදු සුළං පොදක පහසු ලැබීමට නම් අප අපේ වායු දූෂණය වළක්වා ගැනීමට ක්‍රියා කළ යුතු වේ.

තුරුලතා

බුදුරජාණන් වහන්සේ සිදුහත් කුමාරයා ලෙසින් උපත ලැබුවේ සල්මල් උයනක දී ය. බුද්ධත්වයට පත් වූයේ ද ඇසතු බෝ රුකක් යට දී ය. පිරිනිවන් පෑවේ ද උපවත්තන නම් සල් උයනේ දී ය. බොහෝ ධර්ම දේශනා පැවැත්වූයේ ද පරිසරය ඇසුරු කරමිනි. බොහෝ භික්ෂූන් වහන්සේලා තමාගේ විමුක්ති මාර්ගය සෙවීම පිණිස ආරණ්‍ය, ගස් සෙවණ ඇසුරු කළ බව අපට පෙනේ. පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම පිණිස බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් භික්ෂූන් වහන්සේලාට විනය නීති පවා පනවා ඇත.

දිනක් එක්තරා දේවතාවෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ ප්‍රශ්නයක් ඇසුවේ ය. “කවරකුට නම් දිවා රාත්‍රී පින් වැඩේ ද? කවරෙක් නම් සුගතියට යන් ද?” එයට පිළිතුරු දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ, “යමෙක් මල් පලතුරු උයන් වවන්තේ ද, ස්වාභාවික වනාන්තර වවන්තේ ද, ඒදඬු, පාලම්, පැන්හල්, පොකුණු තනාදෙයි ද, ඔවුනට දිවා රැය පින් වැඩේ. දැන්ම ව වසන සිල්වත් වූ ඔවුහු සුගතිගාමී වෙති” යනුවෙනි.

වෘක්ෂලතා නොමැති ව අපට ජීවත් විය නොහැකි ය. අපට ප්‍රධාන වශයෙන් ආහාර ලබා දෙන්නේ මෙම තුරුලතා මගිනි. අපට අවශ්‍ය බොහෝ සම්පත් ලැබෙන්නේ මෙම වෘක්ෂලතා නිසයි. අප වාඩි වී සිටින පුටුව, ලියන මේසය, නිදන ඇඳ, සෙවණ දෙන වහලය, පොත් තබන අල්මාරිය ආදී මෙකී නොකී බොහෝ දේ නිපදවන්නේ දැවයෙනි. අප පරිසරයට මුදාහරින කාබන් ඩයොක්සයිඩ් වායුව ලබාගෙන අපට ජීවත් වීමට අවශ්‍ය කරන ඔක්සිජන් වායුව ලබා දෙන්නෝ ද මෙම තුරුලතාවෝ ය. අප හැමට අපේ අවශ්‍යතා සඳහා ගස් අවශ්‍ය වේ. එහෙත් අප පරිසරයේ තිබෙන ගස් වැල් සියල්ල කපා විනාශ නොකළ යුතු ය. අපට හැකි තරම් පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමටත්, හැකි සෑම අවස්ථාවක ම ඉඩ කඩ ඇති සෑම තැනක ම ගසක් රෝපණය කිරීමටත් උනන්දු විය යුතු ය. එසේ ක්‍රියා නොකළහොත් අපට පරිසරයෙන් ම දඬුවම් හිමි වේ. පරිසරයේ ඇති ගස්කොළන් කපා දමා වනාන්තර විනාශ කළ විට පස සේදී ගොස් නිසරු වේ. ජල උල්පත් සිඳී යයි. නාය යෑම් වැනි ස්වාභාවික විපත් ඇති වේ. පරිසරයේ සිසිලස නොමැති ව ගොස් වියළි ස්වභාවයක් ඇති වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ද උපසපත් හික්මුන් වහන්සේලාට තණකොළ ගස පවා ආරක්ෂා කරන ලෙසට උපදෙස් ලබා දුන් සේක. ඒ පරිසරයේ ඇති වැදගත්කම නිසා ය. තමන් වහන්සේ බුද්ධත්වය ලබා දෙවන සතියේ දී ජය ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ දෙස සතියක් ඇසිපිය නොහෙලා බලා සිටිමින් අනිමිස ලෝවන පූජාවෙන් පෙත්වා දුන්නේ ද පරිසරයේ ඇති වැදගත්කමයි. අපි සෑම අපේ පරිසරය රැක ගැනීමට ක්‍රියා කරමු; පරිසරය දූෂණය කරන අය දැනුවත් කොට ඔවුන් ද එයින් මුදවා ගැනීමට ක්‍රියා කරමු. ඒ මගින් අපට හෙට දින යහපත් පරිසරයක හිමිකරුවන් වීමට හැකි වනු ඇත.

සාරාංශය

ගසක් කපා හෙළන මිනිසාට පවා එම ගස බිමට වැටෙන තුරු ම සෙවණ ලබාදෙයි. අප අවට පරිසරයේ සියලු ම සම්පත් මිනිසාගේ යහපත පිණිස ම හේතු වේ. අප පරිසරය රැක ගැනීමට ක්‍රියා කළ යුතු ය. පරිසර විනාශය වනාහි අපගේ විනාශයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට පරිසරය පිළිබඳ බොහෝ වටිනා දේශනා සිදුකර ඇති අතර අප ඒවා ආදර්ශයට ගත යුතු ය. අපි අපේ පරිසරය සුන්දර මෙන් ම සුවදායී එකක් බවට පත්කර ගනිමු.

ක්‍රියාකාරකම

1. පරිසරය යනු කුමක් ද යි පැහැදිලි කරන්න.
2. පරිසර දූෂණය තුළින් මතුවන ගැටලු මොනවා ද යි කෙටි විස්තරයක් ලියන්න.

පැවරුම

ස්වාභාවික පරිසරයක පිහිටි ආරණ්‍ය සේනාසනයක් නැරඹීමට අධ්‍යාපන වාරිකාවක් සංවිධානය කරන්න.

බුදුබණ ඇසුරෙන් නිරෝගි දිවියක්

ලාභය යනු ලැබීම ය. සසර ජීවත් වන අපට නොයෙක් දේ ලැබේ. අපට සැපවත් ව හා තෘප්තිමත් ව ජීවත් වීමට උදවු වන ලැබීම් නිරතුරුව ම අපි ප්‍රාර්ථනා කරමු. එහෙත් එබඳු දෑ කොතෙකුත් ලැබුණ ද ඒ සියල්ලට ම වඩා උතුම් අගනා ලැබීම නම් නිරෝගීකමයි. එනම් කායික වශයෙන් මෙන් ම මානසික වශයෙන් ද දුක් පීඩා උපදවන රෝගාබාධවලින් තොර ජීවිතයයි. නිරෝගීකම නම් පරම උත්තම ලාභය යැයි වදාළ අප බුදුරජාණන් වහන්සේ කායික රෝගවලින් ද තොර ව දවසක් හෝ ඊටත් වඩා යමෙකු ජීවත් විය හැකි නමුදු මානසික රෝගවලින් තොර ව මොහොතක් හෝ ජීවත් වන්නේ රහතුන් වහන්සේ පමණකැයි ද වදාළහ. සසර කායික හා මානසික වශයෙන් නිරෝගී ව ජීවත් වීම උදෙසා ප්‍රයෝජනවත් වන පිළිවෙත්, වාරිත්‍ර හා උපදේශාදියෙන් බුදුදහම පොහොසත් ය. සියලු කායික හා මානසික රෝගාබාධයන් නැවත නූපදනා පරිදි දුරු කොට අති උතුම් ආරෝග්‍ය වූ විමුක්ති සුවය උදාකර ගැන්මට මග පෙන්වීම බුදුදහමෙහි පරම අපේක්ෂාව ය.

බුදුදහම උගන්වන අවම ශීල ශික්ෂණය, ගේහසිත වූ නිත්‍ය වූ පඤ්ච ශීල ශික්ෂණයයි. එහි ඇතුළත් ශික්ෂාවන් අතර විශේෂයෙන් ම තෙවන හා පස්වන ශික්ෂාවන් කායික හා මානසික නිරෝගීභාවය පිණිස ම වේ. කාම මිත්‍යාවාරය අනේකාකාර වූ රෝගාබාධයන්ට මූලික කරුණක් වී ඇති බව වත්මන් ලෝකය දෙස බලන්නකුට පැහැදිලි වන කරුණකි. ඉතා දරුණු කටුක දුක් පීඩා උපදවන මාරාන්තික රෝග එමගින් වැළඳෙන බව සොයාගෙන ඇත. තෙවන ශික්ෂාව ගිහියන්ට මග පෙන්වන්නේ ඉන් වැළකී ශිෂ්ට සම්මත ප්‍රීතිමත් අඹුසැමි ජීවිත ගත කිරීමට ය. මත් දියර මත් ද්‍රව්‍යාදිය භාවිතය ද මෙලෙසින් ම අනේකවිධ මාරාන්තික වූ රෝගාබාධ උපදවන බව ප්‍රකට ය. එබඳු භානිකර වූ මද්‍යසාර භාවිතයෙන් වැළකී කායික හා මානසික නිරෝගීභාවය උදාකර ගැන්මට බුදුදහම මග පෙන්වයි. සිල්වත්කම දීර්ඝායුෂ ලබා දෙන බව උගන්වන බුදුරජාණන් වහන්සේ දානාදී පින්කම් කරන්නවුන්ට ආයු, වර්ණ, සැප, බල ලැබෙන බව ද පෙන්වා දී ඇත.

මානසික දියුණුව සලසන බෞද්ධ ප්‍රතිපදාව සමාධියයි. භාවනාව මගින් සිත කුසලාරම්මණයන්හි එකඟ කොට පවිත්‍ර කොට වැඩිදියුණු කිරීමයි. එය නිසැකව ම

කායික මෙන් ම මානසික නිරෝගීකම ද ඇති කරයි. බෞද්ධ දේශනාව අනුව චිකිත්සක වෛද්‍යවරුන් වාතය කිපීමෙන් ද, පිත කිපීමෙන් ද, සෙම කිපීමෙන් ද හට ගන්නා රෝගාබාධයන් සමනය පිණිස විරේචනාදි පිළියම් කරති. බුදුරජාණන් වහන්සේ, රාගය කිපීමෙන් ද, ද්වේශය කිපීමෙන් ද, මෝහය කිපීමෙන් ද හට ගන්නා රෝගාබාධ සමනය කරනු පිණිස පිළියම් උගන්වති. ඒ අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ වෛද්‍යවරයකුට උපමා කෙරේ. (වෙජ්ජුපමෝ ජනවරෝ) එබැවින් ලෝවැඩ සඟරා කතුවර විදාගම මාහිමියන් බුදුරදුන් හඳුන්වන්නේ “සත්හට වන බව දුකට වෙදාණන්” යනුවෙනි. රාග ද්වේෂා දී කෙලෙස් නිසා රෝගී වූ සිත් ඇති පුහුදුන් මිනිසුන් අතර එකී කෙලෙස්මල සියල්ල මුලින් ම සිදු ලූ බුද්ධාදී උතුමෝ නිරෝගී ව වසති’ යි ධම්ම පදයෙහි සඳහන් වෙයි.

කායික වශයෙන් නිරෝගී දිවිපෙවෙතක් ගත කිරීම සඳහා පුද්ගලයා නිවැරදි පුරුදුවලින් ද, දෑහැම් පිළිවෙත්වලින් ද, මානසික දියුණුවකින් ද යුක්ත වීම පමණක් ප්‍රමාණවත් වේ යැයි බුදුදහම නොපිළිගනියි. ඒ සඳහා නිසි පරිසර පද්ධතියක් තුළ ජීවත් වීම ද අවශ්‍ය ය. අදහැම් පරිසරය විසින් සිත මෙන් ම කය ද ලෙඩ කරන බව බුද්ධ චරිතයෙහි පෙන්වා දී තිබේ.

පරිසරය පවිත්‍ර ව තබා ගැනීමට බුදුදහමෙහි බොහෝ උපදෙස් දී තිබේ. එහි දී නිල් තණකොළ හා ජලය දූෂණය නොකිරීම ඉන් එක උපදෙසකි. ජලයෙහි මලමුත්‍ර පහකිරීම හා කෙළ ගැසීම ද වරදක් බව පෙන්වා දී ඇත. භික්ෂූන් වහන්සේලා නොකළ යුතු දේ අතර,

1. නිල් තණකොළ මත හා ජලය මත මල මුත්‍ර බැහැර කිරීම
2. කුණුරොඩු දූමීම
3. ඉඳුල්, හප, ඇට ආදිය දූමීම යනාදිය ද ඇතුළත් වී තිබේ.

නිරෝගී ව ජීවත් වීමට නම් ඒ වෙනුවෙන් හිතකර පරිසරයක් සකස් විය යුතු බව පැහැදිලි ය. ඊට උදාහරණ ලෙස භික්ෂූන් වහන්සේලා සෙනසුන් පවත්වාගෙන යා යුතු ආකාරය දක්වමින් සෙනසුන්වත පැනවීම දැක්විය හැකි ය. ඒ පිළිබඳ වුල්ලවග්ග පාලියේ වත්තක්ඛන්ධකයෙහි දීර්ඝ ලෙස විස්තර කෙරේ. ඒ අනුව භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් යම් වෙහෙරක වෙසෙත් ද එහි කැලිකසල සහිත වේ නම් ඒ සියල්ල ඉවත් කොට ශුද්ධ පවිත්‍ර කළ යුතු ය; පළමුකොට පාත්‍රා සිවුරු පසෙකින් තබා ආරාමය පිරිසිදු කළ යුතු ය; ඇඳ ඇතිරිලි, පුටු ඇතිරිලි ඉවත් කොට ලී බඩු ක්‍රමයෙන් ඉවතට ගත යුතු ය; පිරිසිදු කිරීමෙන් පසු නැවතත් තිබූ පරිදි ම ක්‍රමානුකූල ව තැන්පත් කළ යුතු ය; මකුළු දැල් ඇත්නම් පළමු ව ඉහළ සිට පහළට ඉවත් කළ යුතු ය; ජනෙල් පිස දූමිය යුතු ය; බිම පවිත්‍ර කළ යුතු ය.

පිරිසිදු පරිසරයක් තුළ ජීවත්වන්නේ නම් ආඝ්‍රාණය කිරීමට ලැබෙනුයේ පිරිසිදු වාතාශ්‍රයයි. එනිසා ම නිරෝගී සෞඛ්‍ය තත්ත්වයක් පවත්වාගෙන යා හැකි ය. අද නිතර ම කතා කෙරෙන ඩෙංගු, මැලේරියා වැනි රෝගවලින් වැළකී සිටීමට නම් අප අවට පරිසරය පිරිසිදු ව තබා ගැනීම ඉතා වැදගත් බව අප හොඳින් ම දැනගත යුතු කරුණකි.

පිරිසිදු ජලය පානය කිරීම ද නිරෝගීතාව සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්ෂුන් වහන්සේලාට උපදෙස් දුන්නේ පානය සඳහා ගන්නා ජලය පෙරහන්කඩකින් පෙරා පරිහරණය කරන ලෙස ය. එහි වටිනාකම පෙරහන්කඩ අටපිරිකරට ඇතුළත් කිරීමෙන් මනාව පැහැදිලි වේ.

කුසගින්න ලොව පවත්නා බලවත් ම රෝගය බව ජීවවිෂා පරමා රෝගා යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළහ. එහෙත් එම රෝගී තත්ත්වය සමනය කරගත යුත්තේ වෙනත් රෝගාබාධවලට ඉඩකඩ සලසා දීමෙන් නොවේ. එබැවින් කුසගින්න දුරුලීම සඳහා යෝග්‍ය ආහාර වර්ග සුදුසු වේලාවට, සුදුසු ප්‍රමාණයට අනුභව කිරීම සිදු කළ යුතු ය. ආහාර මත්කැඳ්කැනා හෙවත් ආහාරයෙහි ප්‍රමාණය දැන අනුභව කිරීම නිසා යහපත් ප්‍රතිඵල ලැබෙන බව හද්දාලි සූත්‍රයෙහි දැක්වේ. ඒවා නම්,

1. රෝගාබාධ අඩු බව
2. නිද්‍රාව බව
3. සැහැල්ලු පැවැත්ම
4. කාය බලය
5. සුවපහසු පැවැත්ම

කොසොල් රජු වරෙක කුස පුරා ආහාර අනුභව කිරීමෙන් පසු ව ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීම සඳහා බුදුරදුන් වෙත පැමිණියේ ය. එහි දී ශාරීරික වශයෙන් රජු පත් ව සිටියේ අපමණ පීඩාවකට ය. බුදුරදුන් රජුට උපදෙස් දුන්නේ පමණ දැන ආහාර අනුභව කරන ලෙස ය. මෙමගින් අපට පැහැදිලි වනුයේ නිරෝගී ශරීරයක් පවත්වා ගැනීමට නම් ආහාරය කෙරෙහි ද අප වෙසෙසින් සැලකිලිමත් විය යුතු බවයි. අද වයස් හේදයකින් තොර ව බොහෝ දෙනෙකුට වැලඳී ඇති දියවැඩියාව, මේද අධිකබව, අධි රුධිර පීඩනය යනා දී ලෙඩරෝග බොහොමයකට මූලික හේතුව ආහාර කෙරෙහි දක්වන නොසැලකිල්ලයි.

හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ කායික නිරෝගීතාව සඳහා ජීවක වෛද්‍යවරයාගේ ඉල්ලීම පරිදි බුදුරජාණන් වහන්සේ “සක්මන් මළුව” අනුමත කළහ. එය භාවනා ඉරියව්වක් සේ ම කායික ව්‍යායාමයක් ලෙස ද සැලකිය හැකි ය. මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ බුදුදහම මිනිස් ජීවිතයේ නිරෝගීතාව කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමුකොට ඇති බවයි.

මානසික රෝග ද පුද්ගල ජීවිතයට බොහෝ සෙයින් බලපාන බරපතල පීඩාවකි. එයට පිළියමක් ලෙස මනස සංවර කර ගැනීම පිළිබඳ ධර්ම කරුණු රැසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළහ. ධම්මපදයෙහි එය මෙසේ දැක්වෙයි.

වාරිපෝෂ ඵලෙ බිත්තෝ - ඕකමෝකත උබ්හතෝ
පරිචන්ද්‍රිතං විත්තං - මාරධෙය්යං පහාතවේ

ජලයෙන් ගොඩට ගෙන බිම තැබූ මත්ස්‍යයකු මෙන් මෙම සිත
(ක්ලේශ ධර්ම හේතුවෙන්) සැලෙයි. එබැවින් එම ක්ලේශ ධර්ම
දුර්ලිය යුතු ය.

මනසේ ස්වභාවය විවිධ අරමුණු කරා දිව යාමයි. රාග, ද්වේෂ, මෝහ යන
කෙලෙස් හේතුවෙන් මනස අපිරිසිදු වේ. මේවා ඒ ඒ පුද්ගලයන් තුළ අඩු වැඩි වශයෙන්
පවතියි. මනසට බලපාන අකුසල චේතනා උත්සන්න වීම නිසා පුද්ගලයා ආතතියට
හා ඉච්ඡාභංගත්වයට පත් වේ. මෙය මානසික ව්‍යාකූලතා අධික රුධිර පීඩනය, නින්ද
නොයාම, ආහාර අරුචිය වැනි කායික රෝග වර්ධනයට ද බෙහෙවින් ම බලපානු ඇත.
මානසික රෝග නිවාරණය සඳහා බුදුරදුන් අනුදූත වදාළ භාවනා ක්‍රම අනුගමනය කිරීම
ඉතා වැදගත් ය. එමගින් සිත සන්සුන් ව තබා ගැනීම පහසු කරවයි. මානසික පවිත්‍රතාව
සැහැල්ලු ජීවිතයක් ගත කිරීමටත්, එමගින් කායික හා මානසික රෝග නිවාරණයටත් හේතු
වෙයි.

සාරාංශය

කායික හා මානසික රෝගවලින් තොරවීම පුද්ගලයකුගේ දියුණුව කෙරෙහි
බෙහෙවින් ම බලපාන්නකි. නූතන සමාජය තුළ පුද්ගල වයස් හේදයකින් තොර ව
යම් යම් රෝගපීඩාවන් දිනෙන් දින වර්ධනය වන බවක් පෙනේ. නිරෝගීතාව
පිළිබඳ දක්වන නොසැලකිලිමත්කම එයට හේතුවයි. බුදුදහමෙහි එන නිරෝගීතාව
හා අදාළ ධර්ම කරුණු පිළිබඳ නිසි අවබෝධයක් ලබා ගෙන ඒ අනුව ක්‍රියා කිරීම
මෙම ගැටලුවට ඉදිරිපත් කළ හැකි හොඳ ම විසඳුමකි.

ක්‍රියාකාරකම

1. නිරෝගී දිවියකට ආහාරයෙහි ඇති වැදගත්කම විස්තර කරන්න.
2. ක්‍රීඩාව කායික නිරෝගීතාවට හේතු වේ. මේ පිළිබඳ ඔබේ අදහස ලියන්න.
3. මානසික නිරෝගීතාවට භාවනාව උපකාර වන ආකාරය පැහැදිලි කරමින් වාක්‍ය කීපයක් ලියන්න.

පැවරුම

පුහුණුවට දී ඇති ගලා දෙකෙහි තේරුම් මොනවා දැයි උගත් හික්මු නමක් හමු වී දැනගෙන මසක් ඇතුළත පන්තියට ඉදිරිපත් කරන්න.

පුහුණුවට

1. මනුෂ්‍ය සදා සතිමතෝ
මත්තං ජානකෝ ලද්ධ හෝජනේ
තඤ්ඤා තස්ස භවන්ති වේදනා
සනිකං ජීරති ආයු පාලයං
2. වත්තාරෝ පංච ආලෝපේ
අභුත්වා උදකං පිමේ
අලං ඵාසු විහාරාය
පහිතත්තස්ස හික්ඛුනෝ

නිමල දහම රැකුණු අයුරු

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ම උන් වහන්සේගේ ජීවිතය අවසාන භාගයේ දී ආනන්ද මාහිමියන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු වශයෙන් “ආනන්දය මා විසින් යම් ධර්මයක් දේශනා කරන ලද නම් විනයක් පනවන ලද නම් ඒ ධර්මය හා විනය මාගේ අවෑමෙන් ශාස්තෘවරයා වන්නේ යැයි” වදාළ බව මහා පරිනිර්වාන සූත්‍රයෙහි සඳහන් වෙයි.

එම බුද්ධ වචනය අනුව කටයුතු කිරීමට ශාසනමාමක මහතෙරුන් වහන්සේලා දිවි හිමියෙන් කැප වූ බවට ඉතිහාසය තුළ බොහෝ නිදසුන් දැකගත හැකි ය. විවිධාකාර වූ බාහිර අභ්‍යන්තර බලපෑම් නිසා ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනයේ විනාශයට සිදු විය හැකි ව තිබූ අනතුර වළක්වා ගැනීමටත්, නොයෙක් දුර්මතවලින් බුදු සසුන කිලිටි වීමට නොදී ආරක්ෂා කර ගැනීමටත් විශේෂයෙන් ම උපකාරී වූයේ ධර්ම සංගායනාවන් ය. ධර්ම සංගීතිවල අවශ්‍යතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජීවමාන කාලයේ දී ම පෙන්වා දී ඇත. ඒ අනුව ධර්මධර, විනයධර මහතෙරුන් වහන්සේලා එක් රැස් ව සැබැවින් ම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය කුමක් ද, එහිලා කුමන සූත්‍ර දේශනාවක් කෙසේ වදාරන ලද්දේ ද, කුමන විනය ශික්ෂාවක් කෙසේ පනවන ලද්දේ ද යි සාකච්ඡා කොට සාමූහික එකඟතාවකට පත්වීම සංගායනාවල දී සිදුවිය.

“විනයෝ නාම සාසනස්ස ආයු”

විනය සසුනේ ආයුෂයයි. විනය පවත්නා කල්හි ම බුදු සසුන පවතින බව ථේරවාදී භික්ෂූන් වහන්සේලා තේරුම්ගෙන සිටියහ. ඒ නිසා ම නිර්මල ථේරවාදී බුදු දහම ආරක්ෂා කර ගනිමින් විනයගරුක ව ශික්ෂාකාමී ව භික්ෂු සමාජය පවත්වා ගැනීමේ වගකීම ඉටු කිරීමට මහතෙරුන් වහන්සේලා මැදහත් වූහ. එය ඉටුකරන ලද්දේ ධර්ම සංගායනා පැවැත්වීමෙනි.

ධර්ම සංගායනා යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ධර්මධර විනයධර මහ තෙරුන් වහන්සේලා රැස් ව ශාසන අභිවාද්ධිය අපේක්ෂාවෙන් බුද්ධ වචනය ඒකරාශී කොට සජ්ඣායනා කිරීමකි. එහි දී කෙරෙන්නේ පවත්නා සාවද්‍ය කරුණු, දුර්මත හා ගැටලු පිළිබඳ ව ධර්මයට හා විනයට අනුව කුමක් නිවැරදි ද යි සාකච්ඡා කොට ඒකමතික ව

සම්මත කර ගැනීමයි. අවශ්‍ය විට ශාසන සංශෝධන ද සිදු කෙරේ. මෙසේ ධර්ම විනයේ පිරිසිදු බව ආරක්ෂා කිරීමට ක්‍රියා කිරීම ධර්ම සංගීතියේ අරමුණයි. ශාසන ඉතිහාසයේ මෙවන් සංගායනා රැසක් සිදු කර ඇත. ඉන් භාරතයේ පැවති ධර්ම සංගායනා තුනක් ද ලංකාවේ මාතලේ අළුවිහාර සංගායනාව ද ථේරවාදී බුදුදහමේ විර පැවැත්ම සඳහා සිදු කළ අතිශයින් වැදගත් ධර්ම ශාස්ත්‍රීය සම්මේලන ලෙස දැක්විය හැකි ය.

හත්වන ශ්‍රේණියේ සිට ථේරවාදී ධර්ම සංගායනා පිළිබඳ අප උගත් මූලික තොරතුරු නැවත සිහිපත් කර ගැනීම සඳහා පහත සඳහන් සටහන උපයෝගී කර ගත හැකි ය.

	ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව	දෙවන ධර්ම සංගායනාව	තෙවන ධර්ම සංගායනාව	සිව්වන ධර්ම සංගායනාව
බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන්	තෙමසකට පසු	වසර සියයකට පසු	වසර 236කට පසු	ක්‍රි.පූ. පළමුවැනි සියවසේ
ප්‍රධාන හේතුව	සුභද්‍ර හික්ෂුනමගේ නුසුදුසු වචනය	වජ්ජිපුත්තක හික්ෂුන්ගේ අකැප දස වස්තුව	ලාභ අපේක්ෂාවෙන් දුසිල් හික්ෂුන් සසුන් ගත වීම	ත්‍රිපිටකධාරී මහතෙරුන් වහන්සේලා හා ධර්මය විනාශ වීමේ අවදානම
මූලිකත්වය	මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ	සබ්බකාමී මහරහතන් වහන්සේ	මොග්ගලීපුත්ත තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේ	-
දායකත්වය	අජාසත්ත රජු	කාලාශෝක රජු	ධර්මාශෝක රජු	ප්‍රාදේශීය නායකයකු

	ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව	දෙවන ධර්ම සංගායනාව	තෙවන ධර්ම සංගායනාව	සිව්වන ධර්ම සංගායනාව
ස්ථානය	රජගහනුවර වේහාර පර්වතය පාමුල සප්තපර්ණි ගුහා ද්වාරය අභියස	විශාලා මහනුවර වාලුකාරාමය	පැළලුප් නුවර අශෝකාරාමය	මාතලේ අළුවිහාරය
සහාය වූ පිරිස	ආනන්ද උපාලි තෙරුන් වහන්සේලා	රේවත, සබ්බකාමී, යස, සාල්හ, බුද්ධිසෝභිත, වසභගාමී, සුමන,සානවාසී, සම්භූත තෙරුන් වහන්සේලා	මහින්ද මහාරක්ඛිත, මහාදේව තෙරුන් වහන්සේලා	පැහැදිලි නැත
ගත වූ කාලය	මාස 7	මාස 8	මාස 9	
සහභාගි වූ ප්‍රමාණය හා සංගායනාව හැඳින්වෙන නාමය	500 පංචසතිකා සංගීතිය	700 සත්තසතිකා සංගීතිය	1000 සාහස්සිකා සංගීතිය	500 ප්‍රස්තකාරුද්ධ සංගීතිය

	ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව	දෙවන ධර්ම සංගායනාව	තෙවන ධර්ම සංගායනාව	සිව්වන ධර්ම සංගායනාව
ප්‍රතිඵල	<p>1. විසිරී තිබූ ධර්ම විනය එක්රැස් කර සම්මුතියකට ගෙන ඒම.</p> <p>2. ධර්ම විනය කොටස්කර භාණක පරපුරකට පැවරීම.</p> <p>3. නව විනය නීති නොපැන විමටත් පැන වූ විනය නීති ආරක්ෂා කිරීමටත් ප්‍රතිඥා දීම.</p>	<p>1. විනය විරෝධී කටයුතු කළ හික්ෂුන්ට නිග්‍රහ කිරීම.</p> <p>2. අකැප දස වස්තුව ප්‍රතික්ෂේප කිරීම.</p> <p>3. පළමු සංගීතියේ දී ඇති කරගත් සම්මුතිය අනුව ශික්ෂාපද ලිහිල් නොකර ඉදිරියට පවත්වා ගෙන යාම.</p> <p>4. අටළොස් නිකාය බිහිවීම.</p>	<p>1. දුසිල් මහණුන් හැටදාහක් සුදුවත් අන්දවා සසුනෙන් නෙරපා හැරීම.</p> <p>2. ශාසනික පිළිවෙත් නැවත ආරම්භ කිරීම.</p> <p>3. කථාවත්ථුප්පකරණය ඇතුළත් කර අභිධර්ම පිටකය සම්පූර්ණ කිරීම.</p> <p>4. ත්‍රිපිටකය ම අංග සම්පූර්ණ වීම.</p> <p>5. දේශීය විදේශීය ධර්ම ප්‍රචාරය</p>	<p>1. ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම.</p>

ථේරවාදී ධර්ම සංගායනා ත්‍රිත්වයත්, පුස්තකාරූඪ ධර්ම සංගීතියත් නිර්මල බුදු දහම අද දක්වා නොනැසී පවත්වා ගැනීමට මහඟු පිටිවහලක් විය. මෙම ථේරවාදී ධර්ම සංගායනා මගින් සසුනේ චිර පැවැත්ම සඳහා ඉටු වූ සුවිශේෂී කාර්යභාරය පිළිබඳ ව හැඳූරීම ද අපට ඉතා වැදගත් වේ.

ප්‍රථම ධර්ම සංගීතිය

- බුදුරජාණන් වහන්සේ ජීවමාන අවධියේ විසූ දුර්මතධාරී භික්ෂූන් නිසා සසුනට සිදුවිය හැකි ව තිබූ විනාශය වළක්වා ගැනීමට මෙම සංගායනාව ඉවහල් විය. සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණය සිදු වූ අවස්ථාවේ “ඇවැත්නි, නොහඬව්, නොවැලපෙව්, අපි ඒ මහා ශ්‍රමණයාගෙන් මැනවින් මිදුණෝ වෙමු’යි” නොමනා ප්‍රකාශ කළ සුභද්‍ර වැනි භික්ෂූන් වහන්සේලා නිහඬ කිරීමට ප්‍රථම සංගීතියට හැකි විය.
- ධර්මය හා විනය විසුරුණ මල් ගොඩක් මෙන් අසංවිධානාත්මක ව පැවැතිණි. එයින් ධර්මය විධිමත් ව ගොනු කර නිකාය වශයෙන් පහකට වෙන් කරන ලදි. සසුනේ සුරක්ෂිත බව අරමුණු කොට ඒ ඒ ධර්ම කොටස් මුඛ පරම්පරාගත ව රැකගෙන ඉදිරියට ගෙන ඒම සඳහා භාණක පරම්පරාවලට භාර කිරීම ද එම සංගායනාවේ තවත් වැදගත් මෙහෙවරකි.

සූත්‍ර ධර්ම නිකාය වශයෙන්	භාණක පරපුර
1. දීඝ නිකාය	ආනන්ද තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
2. මජ්ඣිම නිකාය	සැරියුත් තෙරුන්ගේ ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
3. අංගුත්තර නිකාය	අනුරුද්ධ තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
4. සංයුක්ත නිකාය	මහාකාශ්‍යප තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
5. බුද්දක නිකාය	සියලු ම භික්ෂූන් වහන්සේලාට

නිකාය යනු සමූහයයි; කොටසයි; එකතුවයි. සාමාන්‍ය වශයෙන් සලකන විට ප්‍රමාණයෙන් දික් වූ සූත්‍ර එකතුව දීඝ නිකාය නමින් ද, මධ්‍යම ප්‍රමාණ වූ සූත්‍ර එකතුව මජ්ඣිම නිකාය නමින්ද, සංඛ්‍යාත්මක ව අංකයෙන් අංකයට වැඩිවන සේ ධර්ම කරුණු වදාළ සූත්‍ර එකතුව අංගුත්තර නිකාය නමින් ද එකිනෙකට ගෙතු ධර්ම කරුණු ඇතුළත් සූත්‍ර එකතුව සංයුක්ත නිකාය නමින් ද, කුඩා ප්‍රමාණයේ දේශනා එකතුව බුද්දක නිකාය නමින් ද හැඳින්වෙයි.

- විනය පස් ආකාරයකින් සංග්‍රහ කරන ලදි.

1. පාරාජික පාලි
2. පාවිත්තිය පාලි
3. චුල්ලවග්ග පාලි
4. මහාවග්ග පාලි
5. පරිවාර පාලි

විනය පිටකය ලෙස හැඳින්වෙන මෙම මූලාශ්‍රයට ඇතුළත් වන්නේ උපසම්පදා භික්ෂූන් වහන්සේලාට අදාළ විනය ශික්ෂාවන් හා පාලන ක්‍රමයයි. පාරාජික පාලිය, පාවිත්තිය පාලිය තුළ උපසපන් භික්ෂූන් වහන්සේලාට අදාළ ශික්ෂා ප්‍රඥප්ති ද, චුල්ල වග්ග පාලිය හා මහා වග්ග පාලිය තුළ සංඝ සමාජයේ පැවැත්මට හා උපසපන් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ පෞද්ගලික හා සාමූහික යන දෙඅංශයට ම අදාළ වගකීම් ද ඇතුළත් ය. පරිවාර 16 කින් යුත් පරිවාර පාලිය මහා වග්ග පාලියෙහි ඇතුළත් කරුණු සාරාංශ කොට දක්වයි.

- විනය පිටකය උපාලි තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට පැවරිණි.

“මාගේ ඇවෑමෙන් භික්ෂූන්ගේ එකඟතාව මත කුඩා, අනුකුඩා ශික්ෂාපද වෙනස් කරගත හැකියැයි” බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අනුදූත තිබිණි. ඒ අනුව එකී කුඩා, අනුකුඩා ශික්ෂා පද කවරේ දැ යි තීරණය කිරීමේ ගැටලුව ද ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී මතු විය. එහෙත් අවස්ථාවේ හැටියට එය නොකළ යුතු ය, එසේ කළහොත් බුදුරදුන් පිරිනිවී නොබෝ කලකින් ම සංඝයා විනය නීති වෙනස් කරනැයි මහජනයාගේ චෝදනා එල්ල විය හැකියැ යි සලකා එසේ වෙනස් නොකිරීමට තීරණය කෙරිණි. එය ද ශාසන විරස්ථිතිය උදෙසා ගත් තීරණයකි.

දෙවන ධර්ම සංගායනාව

- කුඩා, අනුකුඩා ශික්ෂාපද සම්මුතිය අභිබවා යමින් වජ්ජපුත්තක භික්ෂූන් සම්මත කොටගත් දස අකැප වස්තූ පාවිත්ත හා පාවෙය්‍යක යන දෙපාර්ශ්වයට ම අයත් භික්ෂූන්ගෙන් සමන්විත කමිටුවක් විසින් සලකා බලන ලදුව ඒවා ධර්ම විනයට අනුකූල නොවන බව තීරණය කිරීම ද,
- තත්කාලීන ව සසුනේ විසූ වගකිව යුතු මහ රහතන් වහන්සේලා ප්‍රධාන ථේරවාදී භික්ෂූන් “විනය සසුනේ ආයුෂය වේ” යන පිළිගැනීම මත දස වස්තුව අකැප බව ප්‍රකාශයට පත් කිරීම ද,
- අකැප දසවස්තුව පිළිගත් දුර්මතධාරී වජ්ජපුත්තක භික්ෂූන් දස දහසක් සසුනින් ඉවත් කර සංඝ සංශෝධනයක් සිදු කිරීම ද,
- නිර්මල ධර්ම විනය ගරුකළ භික්ෂූ පරපුර ථේරවාදී වශයෙන් වෙන ම සම්ප්‍රදායක් ලෙස සංවිධානය වීම. දස වස්තුව පිළිගත් සසුනින් තෙරපන ලද භික්ෂූන් මහා සාංඝික නමින් වෙන ම සංවිධානයක් පිහිටුවා ගැනීම ද දෙවැනි ධර්ම සංගායනාවේ දී සිදුවිය.

තෙවන ධර්ම සංගායනාව

- අධර්මවාදීන් සසුනෙන් තෙරපා ශාසන ශෝධනයක් ඇති කිරීම.
- පරවාද පන්සියයක් හා ඒවා බණ්ඩනය කිරීම සඳහා වන සකවාද පන්සියයක් ද ඇතුළත් කර කථාවත්ථුප්පකරණය නම් ග්‍රන්ථය මොග්ගලීපුත්ත තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සම්පාදනය කොට අභිධර්ම පිටකයට එක් කර ප්‍රථම පිටකයට අයත් ප්‍රකරණ හතක් බවට පත් කිරීම.

අභිධර්ම පිටකය:-

01. ධම්මසංගණිප්පකරණය
02. විභංගප්පකරණය
03. ධාතුකථාප්පකරණය
04. පුද්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණය
05. කථාවත්ථුප්පකරණය
06. යමකප්පකරණය
07. පට්ඨානප්පකරණය

- ශාසනික තත්ත්වය අවුල් සහගත වීම හා හික්ෂු වෙස් ගත්තවුන් බහුල වීම ද නිසා සිල්වත් හික්ෂුත් වහන්සේලා වසර හතක් පොහොය කර්මාදී පිළිවෙත් සිදු නොකළ අතර නැවත පොහොය කර්මාදිය සිදු කිරීමට ඉඩ සැලසුණේ ද මේ සංගායනාවෙන් පසුව වීම.
- ධර්මාශෝක රජතුමාගේ ධර්ම විජය ප්‍රතිපත්තිය අනුව ථේරවාදී බුදුදහම දේශ දේශාන්තරවල ව්‍යාප්ත වීම.

	ප්‍රදේශය	නායකත්වය	ප්‍රථමයෙන් දෙසූ සූත්‍රය හෝ කථා වස්තුව
1	කාශ්මීර ගන්ධාරය	මජ්ඣිමනිකාය තෙරුන් වහන්සේ	ආසිව්සෝපම සූත්‍රය
2	මහිස මණ්ඩලය	මහාදේව තෙරුන් වහන්සේ	දේවදූත සූත්‍රය
3	වනවාසී දේශය	රක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	අනමතග්ග සංයුත්තය
4	අපරන්ත දේශය	යෝනක ධම්මරක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	අග්ගිකංඛන්ධෝපම සූත්‍රය
5	මහාරට්ඨ	මහා ධම්ම රක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	මහානාරද කස්සප ජාතකය

6	යෝනක රටිය	මහා රක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	කාලකාරාම සූත්‍රය
7	හිමවන්ත ප්‍රදේශය	මජ්ඣිම තෙරුන් වහන්සේ	ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය
8	ස්වර්ණභූමිය	සෝණ, උත්තර යන තෙරුන් වහන්සේලා	බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රය
9	තම්බපණ්ණිය (ශ්‍රී ලංකාව)	මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ	චූළභත්ථිපදෝපම සූත්‍රය

අලුතින් සංගායනාව

- ත්‍රිපිටක බුද්ධ චරිතය පෞරාණික ස්වරූපයෙන් ම, මුල් තත්ත්වයෙන් ම තව දුරටත් සුරක්ෂිත වීම; මුඛ පරම්පරාගත ව පවත්වාගෙන යාමේ දී විවිධ හේතු නිසා ත්‍රිපිටක ධර්මයට සිදුවිය හැකි හානි වළක්වා ගත හැකිවීම. ශාසනමාමක භාණක තෙරවරුන් විසින් මුඛ පරම්පරාවෙන් පවත්වාගෙන ආ ත්‍රිපිටක ධර්මය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම.

- පර්යාප්තිය හෙවත් ත්‍රිපිටක බුද්ධ චවනය ආරක්ෂා කර ගැනීමට මුල්තැන දිය යුතු ය යන ආකල්පය සමාජ ගත වීම.

- පසුකාලීන ථෙරවාදී බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවල දී නැවත ස්ථාපිත කිරීමට මෙම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.

- ලෝකයේ වෙනත් රටවල ථෙරවාදී බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවල දී නැවත ස්ථාපිත කිරීමට සුරක්ෂිත ව පැවැති ලාංකේය ධර්ම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.

- බුදු දහම ව්‍යාප්ත නොවූ බටහිර රටවල පසු කාලයේ ඒ පිළිබඳ දැනුම බෙදාහැරීමට මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.

- එංගලන්තයේ පාලි ග්‍රන්ථ සමාගම පිහිටුවීම හා එමගින් පාලි ත්‍රිපිටකය ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කොට බෙදාහැරීමට හැකි වීම.

මෙසේ භාරතයේත්, ශ්‍රී ලංකාවේත් පවත්වන ලද ඉහත කී ධර්ම සංගායනා නිර්මල බුදු දහම අභාවයට යා නොදී ආරක්ෂා කිරීමට බෙහෙවින් ඉවහල් විය. එසේ ම විටින් විට දුර්මත සසුනට ඇතුළු කර සසුන කෙළෙසීමට උත්සාහ කළ හික්ෂුන් සසුනෙන් තෙරපා නිර්මල බුද්ධ චවනය අද දක්වා ම නොනැසී පැවතීමට ඉවහල් වූ ධර්ම සංගායනාවන්ගෙන් සිදු වූ සේවය අගය කිරීමටත් මතුටට සම්බුද්ධ චවනයේ සුරක්ෂිත භාවය සඳහා කළ හැකි දේ නොවලහා ඉටු කිරීමටත් අපි අදිටන් කර ගනිමු.

සාරාංශය

ත්‍රිපිටක බුද්ධ චවනය ආරක්ෂා කර ගැනීමට භාරතයේ පවත්වන ලද පළමු, දෙවන හා තෙවන ධර්ම සංගායනා සහ ලක්දිව පවත්වන ලද අලුවිහාර සංගායනාව ඉවහල් විය. එසේ ම සසුනට දුර්මත ඇතුළු වීමට ඉඩ නොදී ආරක්ෂා කර ගැනීමට ද හැකි විය. අද දක්වා ම නිර්මල බුදු දහම ආරක්ෂා වී පවතින්නේ ධර්ම සංගායනාවල දී ගත් එවන් උදාරතර පියවර හේතුවෙනි.

ක්‍රියාකාරකම

1. බුදු සසුනේ චිර පැවැත්මට ධර්ම සංගායනා ඉවහල් වූ බව සනාථ කිරීමට අදාළ කරුණු ඇතුළත් කරමින් වාක්‍ය දහයක් ලියන්න.
2. පළමු, දෙවන, තෙවන හා අලුතින් ධර්ම සංගායනා පැවැත්වීමට හේතු වූ කරුණු ලියා දක්වන්න.

පැවරුම

මෙම පාඩමට අදාළ ව අතිරේක දැනුම ලබා ගැනීමට උපකාර වන ග්‍රන්ථ හෝ ලිපි නාමාවලියක් පිළියෙල කරන්න.

මහින්දාගමනයෙන් ශ්‍රී ලාංකික ජන ජීවිතය ඔපවත් වූ ආකාරය

බුදුදහමේ ආශීර්වාදය ලක්වැසියනට දායාද වූයේ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ ප්‍රධාන ධර්මදූතයන් වහන්සේලාගේ සම්ප්‍රාප්තියෙනි. ලක්දිව හා දඹදිව සමකාලීන රාජ්‍ය තාන්ත්‍රිකයන් අතර පැවති සබඳතාව ද හේතු කොටගෙන සිදු වී යැයි පැවසෙන එම අනුස්මරණීය සිදුවීම පිළිබඳ ව ඇති වාර්තා අරබයා විද්වතුන් අතර නොයෙක් මති මතාන්තර ඇත. එහෙත් මහින්දාගමනයේ ඓතිහාසිකත්වයත්, එමගින් මෙරට ඉතිහාසයට හා ජන සමාජයට ඇති වුණු යහපත් බලපෑමත් සනාථ කිරීමට බොහෝ කරුණු ඇති බව කිව යුතු ය.

මහින්දාගමනය සිදු වූයේ සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් 236 වන වසරෙහි එනම්, දෙවනපෑතිස් රජතුමාගේ පළමු රාජ්‍ය වර්ෂයේ හෙවත් ධර්මාශෝක අධිරාජ්‍යයාගේ 18 වැනි රාජ්‍ය වර්ෂයේ යැයි සැලකේ.

ඉහත කී පරිදි මිහිඳු මාහිමියන් විසින් මෙරටට ගෙන එන ලද බුද්ධ ධර්මයත්, බෞද්ධ සංස්කෘතියත් මෙරට ජන සමාජය, රාජ්‍ය පාලනය, ආර්ථිකය, අධ්‍යාපනය, භාෂාව, සාහිත්‍යය, කලා ශිල්ප, සිරිත් විරිත්, ඇදහිලි, පුද පූජා, විශ්වාස හා සාරධර්ම ද ගොඩනගමින් පුළුල් ලෙස රක්ෂණය, පෝෂණය කළ බව ප්‍රකට කරුණකි. ඒ අනුව මහින්දාගමනයත් ඊට ම එක් වූ දුමින්දාගමනයත් දේශීය බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ආරම්භයයි. මිහිඳු මාහිමියෝ නව දහමක් පමණක් නොව ඒ වනවිටත් ගොඩනැගී තිබූ කීර්තිමත් සභ්‍යත්වයක් ද මේ රටට දායාද කළහ. එය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් පදනම් කොට ගත්තකි.

බුදුදහමත්, එම සංස්කෘතියත් මෙරට තහවුරු කිරීමට මිහිඳු මාහිමියන්ගේ මනා සැලසුම්කරණය, කැපවීම හා ක්‍රියාකාරීත්වය මෙන් ම දෙවනපෑතිස් මහරජතුමාගේ ආගමික උද්යෝගය හා නොමඳ කැපවීම ද උපකාරී වූ බවට සැක නැත. මේ අයුරින් එදා පටන් අද දක්වා ගෙවී ගිය සියවස් 25 කට ආසන්න කාලය මුළුල්ලේ ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජයට බුදුදහමින් ලැබුණු දැවැන්ත පෝෂණය ආරම්භ වන්නේ මහින්දාගමනයෙන් බව කිව හැකිය. එය පහත දැක්වෙන පරිදි කාරණාමය වශයෙන් සම්පිණ්ඩනය කොට හඳුන්වා දිය හැකි ය.

- මහින්දාගමනයෙන් නොබෝ දිනකින් ලක්දිව ථේරවාද බෞද්ධ මූලස්ථානය වූ මහා විහාරය මහමෙවුනාවෙහි පිහිටුවීම හා එම ආදර්ශය ඔස්සේ අනුක්‍රමයෙන් ලක්දිව සියලු ගම් නියමිතවල වෙහෙර විහාර ඇති වීම.
- ලක්දිව උපන් කුල කුමරෙකු ලෙස මහා අරිට්ඨ කුමරු ද, තවත් කුමාරවරුන් 500ක් ද පැවිදි කරමින් දේශීය හික්ෂු සමාජය ආරම්භ කිරීම.
- මහා විහාරය කේන්ද්‍ර කොටගත් ජාතික අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියක ආරම්භය හා එය සියලු විහාරාරාම ඔස්සේ ක්‍රමයෙන් පැතිර යාම.
- සංඝමිත්තා මහරහත් මෙහෙණින් වහන්සේගේ සම්ප්‍රාප්තිය හා එමගින් මෙරට විවිධ අංශවලට බෞද්ධ බලපෑමක් වූ ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ වැඩමවා රෝපණය කිරීම.
- අනුලා බිසව ප්‍රධාන රාජකීය කාන්තාවන්ට පැවිද්ද ලබාදෙමින් ලක්දිව හික්ෂුණි සමාජය ආරම්භ වීම.
- බුද්ධ ප්‍රතිමා, බෝධිසත්ව ප්‍රතිමා, සුවිසල් මහා සෑයවල් ආදිය ලක්වැසියන්ට දායාද වීම.
- ශ්‍රී ලංකාවේ විහාරාරාම ආශ්‍රිත ව චිත්‍ර, මූර්ති, කැටයම්, ගෘහ නිර්මාණ ආදි විසිතුරු හා විශිෂ්ට කලාකෘති ඇති වීම.
- භාරතීය බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ද ආදර්ශයට ගනිමින් මිහිඳු මාහිමියන්ගේ අනුශාසනා පරිදි සිංහල අක්ෂර මාලාව සකස් ව ප්‍රචලිත වීම.
- බෞද්ධ මූලාශ්‍රය පාදක කොට ගනිමින් අනුරාධපුර යුගයේ පටන් ම වටිනා ගද්‍ය පද්‍ය සාහිත්‍ය කෘති සිංහල මෙන් ම පාලි නිර්මාණ ලෙස ද බිහි වීම.
- ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය පාලකයන් බෞද්ධ ඉගැන්වීම් අනුව රට පාලනය කිරීම හා බෝසත් ආදර්ශය අනුව දූහැමි රාජ්‍ය පාලනයක් පවත්වාගෙන යාමට පෙළඹීම.
- ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති මෙන් ම පොදුජන ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ද බෞද්ධ අභාසය ඇති ව සකස් වීම.
- ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ ජන ජීවිතයට ම ආවේණික වූ වන්දනාමාන හා පුදසිරිත් පද්ධතියක් බිහි වීම.
- මෙරට ජනයාගේ විශිෂ්ට හා අනන්‍ය ලක්ෂණයක් ලෙස හැඳින්විය යුතු උසස් සාරධර්ම කෙරෙහි කැපවීමේ ගුණය වර්ධනය වීම.

බුදුදහම නැමැති උතුම් දායාදය රැගෙන ලක්දිවට සපැමිණි මිහිඳු මාහිමියන් ඇතුළු ධර්මදූතයන් වහන්සේලාගේ වාසය සඳහා දෙවනපෑතිස් මහ රජතුමා විසින් රාජකීය උද්‍යානය වූ මහමෙවුනාව පූජා කරන ලදි. මහා විහාරය ඉදිකරන ලද්දේ එම භූමිය තුළ ය. එහි ඒ ඒ ගොඩනැගිලි හා සිද්ධස්ථාන පිහිටුවිය යුතු තැන් මිහිඳු මාහිමියන් විසින් දෙවනපෑතිස් රජුට පෙන්වා දුන් බව ද කියැවේ. එසේ ඇති වූ මහා විහාරයට අයත් ගොඩනැගිලි කංගුත්ත පිරිවෙන, කාලපාසාද පිරිවෙන ආදී නම්වලින් හඳුන්වා තිබේ. මෙසේ ආරම්භ වී වැඩිදියුණු වූ ලක්දිව ප්‍රථම ථේරවාද බෞද්ධ මූලස්ථානය අධ්‍යාපනික, ආගමික, සංස්කෘතික වශයෙන් ඉටු කළේ විශාල මෙහෙවරකි.

ලක්දිව බුදුදහම ප්‍රතිස්ථාපනය වීම සඳහා මෙරට උපන් කුල කුමරකු පැවිදි උපසම්පදා කළ යුතු යැයි ද එම භික්ෂුවගේ සහභාගිත්වයෙන් විනය සංගායනාවක් කළ යුතු යැයි ද පිළිගැනිණි. ඒ අනුව දෙවනපෑතිස් රජුට බැනණු කෙනකු වූ මහා අරිට්ඨ කුමරු ඇතුළු 500ක් කුමාරවරු පැවිදි කරවන ලදහ. මෙසේ ආරම්භ වූ මෙරට භික්ෂු සමාජය එදා පටන් අද දක්වා ම බුද්ධ ධර්මයේ ආරක්ෂාවක් සංස්කෘතියේ යහපැවැත්මත් තහවුරු කරමින් විශාල සමාජ සංස්කෘතික මෙහෙවරක යෙදී සිටින බව රහසක් නොවේ.

දුමින්දාගමනය යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ දඹදිව බුද්ධ ගයාවෙහි වැඩසිටින ජය ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේගේ දක්ෂිණ ශාඛාව මෙරටට වැඩම කර වීමයි. සංඝමිත්තා මහරහත් මෙහෙණිය එහි ප්‍රමුඛත්වය ගත් බව ද, දෙවන පෑතිස් මහ රජු මහ පුදසිරිත් සහිත විසිතුරු පෙරහැර පවත්වා බෝධීන් වහන්සේ පිළිගෙන මහමෙවුනාවෙහි රෝපණය කළ බව ද සඳහන් වේ. මෙම සිදුවීම මෙරට දසක පැතිර ගිය මහා බෝධි සංස්කෘතියක ආරම්භය විය. එම බෝධීන් වහන්සේගේ ආරක්ෂාව සඳහා අටළොස් කුලයක ජනයා

ලක්දිවට පැමිණි බව ද, විවිධ ශිල්ප කලාවන්හි නිපුණයන් වූ ඔවුන් මෙරට ශිල්ප කලා පෝෂණයට විශාල මෙහෙවරක් කළ බව ද පිළිගැනේ.

සංස්කෘතික මහරහත් මෙහෙණින් වහන්සේ ලක්දිවට වැඩමවන ලද්දේ මිහිඳු මාහිමියන්ගේ හා දෙවනපෑතිස් රජුගේ ද ආරාධනය අනුවයි. එම ආගමනයෙහි ප්‍රධාන අරමුණ වූයේ හික්ෂුණි සමාජය මෙරට පිහිටුවීමයි. හික්ෂු සමාජය මෙරට පිහිටුවීමෙන් පසු තමන්ට ද පැවිදි වීමේ වරම ලබාදෙන ලෙස ඉල්ලා සිටි අනුලා දේවිය ප්‍රධාන කාන්තාවන් සහමත් තෙරණිය විසින් පැවිදි කරන ලද්දේ ඒ අනුවයි. එය මෙරට බෞද්ධ කාන්තාවන් ලැබූ විජයග්‍රහණයකි.

ලක්දිව දේශීය බෞද්ධ කලාව ඇරඹෙන්නේ ද මහින්දාගමනයෙන් පසුවයි. දැනට නටබුන් ව ඉතිරි ව ඇති පැරණි බෞද්ධ කලා නිර්මාණ රැසකි. බුද්ධ ප්‍රතිමා සහ බෝධිසත්ව ප්‍රතිමා ගණනාවකි. අනුරාධපුර සමාධි බුදු පිළිමය, තොලුවිල බුදු පිළිමය, අවුකන හිටි පිළිමය, පොළොන්නරු ගල් විහාර ප්‍රතිමා ආදිය මේ අතර වඩාත් ප්‍රකට ය. එසේ ම අනුරාධපුරයේ ද පොළොන්නරුවේ ද දක්නට ලැබෙන සුප්‍රකට ස්තූප ඇතුළු රට පුරා ඉදි වූ ස්තූප රාශියකි. වෙස්සගිරිය, හිඳගල ආදි ස්ථානවල දක්නට ලැබෙන බෞද්ධ චිත්‍ර ඇතුළු අනුරාධපුර පොළොන්නරු යුගවල පටන් මෑත මහනුවර යුගය දක්වා හමුවන මුරගල, සඳකඩපහණ, කොරවක්ගල වැනි විවිධ මූර්ති, කැටයම් සමූහය ද බුදුසමය පසුබිම් කොටගත් හෙළ කලාවේ විශිෂ්ටත්වය විදහාපායි.

මහින්දාගමනය සිදුවන විට මෙරට භාවිතයේ පැවති අක්ෂර මාලාව කවරේදැ යි නිශ්චිත ව පැවසිය නොහැකි ය. කෙසේ වුව ද මිහිඳු මාහිමියන් විසින් ඉන්දියාවේ පැවති බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ද ආදර්ශයට ගනිමින් සිංහල අක්ෂර මාලාව සකස් කරන ලද බව පිළිගැනේ. පසු කාලීන ව දේශීය අධ්‍යාපනය මෙන් ම සාහිත්‍යය සංවර්ධනයට ද එය විශාලතම පිටුබලය විය.

බුදුසමය මෙරට පැවති මුල් අවධියේ දී ම ත්‍රිපිටකය සඳහා සිංහලෙන් අටුවා (හෙළටුවා) සම්පාදනය කළ බව පිළිගැනේ. මහා අටුවා, කුරුන්දි අටුවා, මහා පච්චරී අටුවා ආදි වශයෙන් එහි කොටස් නම් කර ඇත. කෙසේ වුව ද සිංහල සාහිත්‍යයේ මෙන් ම බුද්ධ ධර්මයේ ද පෝෂණයට හෙළටුවා සම්පාදනය විශාල මෙහෙවරක් විය. එසේ ම අනුරාධපුර යුගයේ පටන් ම ජාතකට්ඨකථා, ධම්මපදට්ඨකථා ආදි බෞද්ධ මූලාශ්‍රය ද වෙනත් මූලාශ්‍රය රැසක් ද පාදක කොටගෙන ගද්‍ය පද්‍ය නිර්මාණ රාශියක් බිහිවී තිබේ. සිංහල හා පාලි භාෂා මාධ්‍ය කොටගෙන වැඩුණු එම සාහිත්‍යයට මුල පිරුවේ ද මහින්දාගමනයයි.

ලාංකේය රජදරුවන් බෞද්ධයන් විය යුතු ය, ඔවුන් බෝසතුන් ආදර්ශයට ගත යුතු ය, එසේ ම ජාතක කතාවන්හි සඳහන් දසරාජ ධර්මයෙන් රාජ්‍ය පාලනය කළ යුතු යැයි පිළිගැනීමක් එදා මෙරට සමාජගත වී තිබිණ. එසේ සමාජගත වූයේ බුදු දහම මෙරටට දායාද කොට දීමෙන් පසු ව ය. එසේ ම අතීත රජවරුන් බොහෝ දෙනෙකු සම්බුද්ධ ශාසනයේ යහපැවැත්මට දැවැන්ත මෙහෙවරක් කර ඇති බව ප්‍රකට ය. රජුන් සහ හික්ෂුන්

වහන්සේලා අතර පැවතියේ අවියෝජනීය සබඳතාවකි. රජවරු විහාරාරාම ඉදිකර දෙමින් බොහෝ දේපළ පවරා දෙමින් බුදු සසුනට හා හික්ෂුන් වහන්සේලාට අනුග්‍රහ කළහ; හික්ෂුන් වහන්සේලා ගේ අනුශාසනා රාජ්‍ය පාලනයේ දී නිබඳ ව ම අපේක්ෂා කළහ.

බුදුදහම අනුව රජය විසින් මෙන් ම මහජනයා විසින් ද ආර්ථික කටයුතු සිදු කළ යුත්තේ ධාර්මික ව යැයි ප්‍රකට ය. එම අවබෝධය පැරණි බොහෝ රජදරුවන් තුළ මෙන් ම මහජනයා තුළ ද පැවතුණි. ඒ අනුව කෘෂිකර්මාන්තය, වෙළෙඳාම වැනි ධනෝපායන මාර්ග ධාර්මික ව පවත්වාගෙන යාමට පෙළඹී තිබේ. බොහෝ විට උපයන ධනය වැය කර ඇත්තේ ද ධර්මානුකූල ව යැයි සැලකිය හැකි ය.

මහින්දාගමනය සිදු වූ මුල් අවස්ථාවේ පටන් ම ශාරීරික, පාරිභෝගික හා උද්දේසික යන ත්‍රිවිධ වෛත්‍ය ගොඩනගා තිබූ බවත්, ඒ වටා නොයෙකුත් පුද පූජා, වන්දනා, වතාවත් ආදිය සිදු කළ බවත් පෙනේ. ශ්‍රී මහා බෝධි රෝපණය, ථූපාරාම දාගැබ පිහිටුවීම වැනි සිදුවීම් වඩාත් මුල් අවධියට අයත් ය. එම පූජෝත්සව පිළිබඳ විස්තර මූලාශ්‍රයවල දැකගත හැකි ය. පසුකාලීන ව ලියැවුණු පාලි අට්ඨකථාවල ලක්දිව බෞද්ධ පුදසිරිත් පිළිබඳ බොහෝ තොරතුරු සඳහන් වේ.

ලක්දිව අතීත සමාජයෙහි සරල-දෘඪ දිවිපෙවෙතක් ගත කළ, සාරධර්ම බෙහෙවින් ම අගය කළ ගැමියන් බහුල වූ බවට සාධක බොහෝ ය. ඔවුහු සැදහැවත් වූහ; දානාදී පිංකම් පැවැත්වීමෙහි බෙහෙවින් රුචි කළහ; නිබඳ ව ම වෙහෙර බෝමළු ආදියට රැස් ව ඉමහත් අභිරුචියකින් පුදසිරිත් පැවැත්වූහ. රජ දරුවන් පවා එම පිළිවෙත්හි නිරත වූ බවට සාධක තිබේ. වැඩිහිටියන්ට සැලකීම, ආගන්තුක සත්කාරය, මවුපිය උපස්ථානය ආදිය ඔවුනගේ ජීවිතවලට කාවැදී තිබිණ. සමාජයේ ඒ ඒ ජන කොටස් අතර පැවතිය යුතු සාරධර්ම ඔවුහු කඩ නොකළහ. සාමකාමී ව හා දෘඪ ව ඉතා ආදර්ශවත් දිවි පෙවෙතක් ඔවුන් ගත කළ බව පෙනේ. මෙම ළැදියාවට පදනම වැටුණේ බුදුදහමෙනි.

මේ අනුව ලක්දිව ලොකු කුඩා අප හැමගේ යුතුකම හා වගකීම වන්නේ මහින්දාගමනය තුළින් උපන් බෞද්ධ අධ්‍යාපනය, කලාව, සාහිත්‍යය, පුදසිරිත්, සාරධර්ම ආදි උරුමයන් නොවෙනස් ව ආරක්ෂා කර ගැනීමයි; ඒ සඳහා ප්‍රායෝගික ව ම කටයුතු කිරීමයි.

අපගේ දේශීය අනන්‍යතාව තහවුරු කරන ඉහත කී උත්තම සංස්කෘතික දායාදවල වටිනාකම තේරුම් ගනිමින් හැම විට ම එම දායාද අගය කරමින් ඒවායේ චිර පැවැත්ම සඳහා ක්‍රියා කිරීම ගුරු සිසු අප සැමගේ යුතුකම වේ.

සාරාංශය

මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය මෙරට බෞද්ධ සංස්කෘතියේ සමාරම්භය සනිටුහන් කරන ඓතිහාසික සිද්ධියයි. ඒ හේතුවෙන් ලක්වැසියනට උරුම වූ දායාද රැසකි. ථේරවාද බුදුදහම හැරුණුවිට එහි ආලෝකය තුළින් උපන් භාෂාව, සාහිත්‍යය, අධ්‍යාපනය, කලා ශිල්ප, ආර්ථික හා දේශපාලන පිළිවෙත්, සාරධර්ම හා පුද සිරිත් ද මෙහිලා සඳහන් කළ හැකි ය. එම දායාද සුරැකීම අපගේ යුතුකමයි.

ක්‍රියාකාරකම

1. පහත වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

මහින්දාගමනයෙන් ලත් දායාද	දුමින්දාගමනයෙන් ලත් දායාද
1.	
2.	
3.	
4.	

පැවරුම

මහින්දාගමනයේ ප්‍රතිඵල දැක්වෙන සිතුවම් හෝ ඡායාරූප එකතුවක් සකස් කරන්න.

පුහුණුව

සමනාමයං මහරාජ
ධම්ම රාජස්ස සාවකා
තච්ච අනුකම්පාය
ජම්බුදීපා ඉධාගතා

හෙළ බොදු කලාවේ අසිරිය

ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතියේ ප්‍රොසංගතිය ලොවට හෙළි කරන මාධ්‍යයන් අතුරින් එක් ප්‍රබල මාධ්‍යයක් ලෙස බෞද්ධ කලා ශිල්ප හඳුන්වාදිය හැකි ය. දුමින්දාගමනයත් සමග ඇති වූ මෙම බෞද්ධ කලා ශිල්පවලට චිත්‍ර, මූර්ති, කැටයම්, ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය, බෞද්ධ සාහිත්‍යය මෙන් ම නැටුම් ගැයුම් වැයුම් ආදිය ද ඇතුළත් වේ. අපි දහ වෙනි ශ්‍රේණියේ දී මේවායින් කිහිපයක් පිළිබඳ ව උගත්තෙමු. මූර්ති කලාව හා ඒ හා බැඳුණු තවත් නිර්මාණ ගැනත්, මහනුවර යුගයේ සිට නූතන යුගය දක්වා වූ නිර්මාණ ගැනත් අපි තව දුරටත් මෙම ශ්‍රේණියේ දී ඉගෙන ගනිමු.

බුද්ධ ප්‍රතිමා

ත්‍රිවිධ චෛත්‍ය අතුරින් තෙවැනි ව කියැවෙන බෞද්ධ සම්ප්‍රදායට අයත් බුද්ධ ප්‍රතිමාවේ ආරම්භය පිළිබඳ ව විවිධ මතවාද පවතී. සාහිත්‍යානුකූල තොරතුරුවලට අනුව එහි ආරම්භය බුද්ධ කාලය දක්වා ම ඇතට දිවයයි. නමුත් පුරාවිද්‍යාඥයන්ගේ මතයට අනුව ක්‍රිස්තු වර්ෂ පළමු සියවස වන තෙක් බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් නිර්මාණය වී නොමැත. ඇතැම් උගතුන්ගේ අදහසට අනුව බුදුරදුන් රූපාකාරයෙන් දැක්වීම අයෝග්‍ය ක්‍රියාවක් ලෙස පැරණි කලාකරුවන් තුළ විශ්වාසයක් ගොඩ නැගී තිබීම මෙයට හේතු වන්නට ඇත. මුල් අවස්ථාවේ බුදු රදුන් වෙනුවට වන්දනාමාන කර ඇත්තේ බෝධිය, චුරාසනය, පද්මය, සිරිපතුල, ධර්ම චක්‍රය හා ස්තූපය යන පූජනීය වස්තූන්ට ය. විද්වතුන්ගේ මතයට අනුව පළමු වරට බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් නිර්මාණය වී ඇත්තේ කණිෂ්ඨ රාජ්‍ය යුගයේ දී ය. ඔහුගේ කාලයේ දී ගන්ධාර ප්‍රදේශයෙන් හමු වූ කාසියක හා ධාතු කරඬුවක බුද්ධ රූප දක්නට ලැබේ. ග්‍රීක රෝම කලාවේ අභාසය මෙම ප්‍රතිමා නිර්මාණයට පදනම් වී ඇතැයි යන්න විශාරදයින්ගේ මතය වේ. මෙයට සමකාලීන ව මධුරා ප්‍රදේශයෙන් ද දේශීය ආභාසය මත බුද්ධ ප්‍රතිමා නිර්මාණය ආරම්භ වී ඇත. මේ ස්ථාන දෙකෙන් කුමන ප්‍රදේශයක මුලින් ම බුද්ධ ප්‍රතිමා නිර්මාණය සිදුවූවා ද යන්න ස්ථිර ව කිව නොහැකි ය.

නමුත් ලාංකීය විද්වතුන් කිහිප දෙනෙකුගේ අදහස වන්නේ ලක්දිවට බුදු දහම පැමිණීමත් සමග ම මෙරට බුද්ධ ප්‍රතිමා නිර්මාණය ආරම්භ වූ බවයි. ඔවුන් එම අදහස ඉදිරිපත් කර ඇත්තේ මහා වංශයේ සඳහන් වන සෙල්මුවා පිළිමයක් පිළිබඳ සටහනක් පාදක කරගෙන ය. එහෙත් ක්‍රි.පූ. තුන් වෙනි සියවස තරම් වූ දූරාතීතයේ නිමැවුණු බව ස්ථිරව ම කිව හැකි බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් මෙතෙක් ලංකාවේ දී හමු වී නොමැත.

බුදු පිළිම වර්ග

බුද්ධ ප්‍රතිමා නිර්මාණය කිරීමේ දී ඒ සඳහා විවිධ මාධ්‍ය උපයෝගී කරගෙන ඇත. ඒ අතර කළුගල්, බදාම, ලෝහ, කිරිගරුඬ, ඇත්දත්, ලී ආදිය කිහිපයකි. මෙම මාධ්‍ය උපයෝගී කරගෙන නිර්මාණය කර ඇති බුද්ධ ප්‍රතිමා ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ග තුනකට බෙදා දැක්විය හැකි ය. ඒ හිටි පිළිම, හිඳි පිළිම හා සැතපෙන පිළිම හෙවත් ඔත් පිළිම වශයෙනි. සිටගෙන සිටින ඉරියව්වෙන් නෙළා ඇති පිළිම හිටි පිළිමයි. මේවා ආබද්ධ හිටි පිළිම හා අනාබද්ධ හිටි පිළිම වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදේ. පිළිමයට පිටු පසින් ගලක් හෝ වෙනත් බාහිර ආධාරකයක් ඇති ව නිමවා ඇති පිළිම ආබද්ධ හිටි පිළිම ලෙස හැඳින්වේ. ප්‍රසිද්ධ අවුකන බුද්ධ ප්‍රතිමාව එයට නිදසුනකි. එබඳු ආධාරකයක් නොමැති ව නිමවා ඇති පිළිම අනාබද්ධ පිළිමයි. මාළිගාවෙල බුදු පිළිමය අනාබද්ධ පිළිමයකි.

අවුකන බුද්ධ ප්‍රතිමාව

හිඳි පිළිම යනු වාඩි වී සිටින ඉරියව්වෙන් නෙළා ඇති පිළිමයි. ලංකාවේ බොහෝ ප්‍රදේශවල දී මෙබඳු ඉරියව්වෙන් නෙළා ඇති පිළිම හමුවේ. මේවා ද ආබද්ධ හෝ අනාබද්ධ හෝ විය හැකි ය. අනුරාධපුරයේ ප්‍රසිද්ධ සමාධි ප්‍රතිමාව, තොළුවිල ප්‍රදේශයෙන් හමු ව දැනට කොළඹ කෞතුකාගාරයේ තැන්පත් කර ඇති සමාධි ප්‍රතිමාව එයට උදාහරණ වේ.

කොඵවිල සමාධි බුද්ධ ප්‍රතිමාව

සැතපෙන ඉරියව්වෙන් යුතු ව නෙළා ඇති බුදු පිළිම ඔත් පිළිම ලෙස ද හැඳින්වේ. මේ වර්ගයට අයත් ඉපැරැණි පිළිම සුලබ නොවේ. තත්තිරිමලේ හා පොළොන්නරුවේ ගල් විහාරයේ ඇති සැතපෙන පිළිම එයට නිදසුන් වශයෙන් දැක්විය හැකි ය.

පොළොන්නරුව ගල් විහාරයේ සැතපෙන බුදු පිළිමය

මෙයට අමතර ව දුලබ වශයෙන් වංකමන හෙවත් සක්මන් ඉරියව්වෙන් යුතු පිළිම ද දක්නට ලැබේ. වර්තමානයේ ඇතැම් විහාරස්ථානවල මෙම හැඩයෙන් යුතු පිළිම නිමැවෙන අතර පුරාතනයේ මෙයට අදාළ නිදසුනක් තිවංක ප්‍රතිමා ගෘහයෙන් හමුවේ.

බුදු පිළිමවල දැකිය හැකි මුද්‍රා

සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරය අනුව මුද්‍රා යන්නෙහි විවිධ අර්ථ ඇත. නමුත් බුද්ධ ප්‍රතිමා කලාවේ අත් සහ ඇඟිලි උපයෝගී කරගෙන කරනු ලබන සන්නිවේදන ක්‍රියාවලිය මුද්‍රා ලෙස සැලකේ. එබඳු මුද්‍රා රැසක් පිළිබඳ ව තොරතුරු උගතුන් විසින් පෙන්වා දී ඇත. එයින් වඩාත් ප්‍රචලිත සහ පැරණි ම වාර්තාවල දක්වෙන මුද්‍රා හයක් පිළිබඳ ව අපි මෙහිදී සාකච්ඡා කරමු.

1. ධ්‍යාන මුද්‍රාව

මෙම මුද්‍රාව හිඳි පිළිමවල බොහෝවිට දක්නට ඇත. වම් අත්ල මත දකුණු අත්ල පිහිටුවා තිබීමෙන් මෙම මුද්‍රාව අර්ථවත් කෙරේ. අනුරාධපුරයේ ප්‍රසිද්ධ සමාධි පිළිමය ඇතුළු බොහෝ සමාධි පිළිමවල මෙය දැකිය හැකි ය. මෙයින් භාවනානුයෝගී සමාධිගත ඉරියව්ව සංකේතවත් කෙරේ.

2. අභය මුද්‍රාව

දකුණු අත උඩට නමා ඇඟිලි සම්පූර්ණයෙන් ම දිග හැර අත්ල ඉදිරියට සිටින සේ නිරූපණය කෙරෙන්නේ අභය මුද්‍රාවයි. ඇතැම් විට අත්ල මඳක් කම්මුල දෙසට හැරුණු ප්‍රතිමා ද මෙම මුද්‍රාවට අයත් ලෙස සැලකේ. අවුකන ප්‍රතිමාව හා මාලිගාවිල ප්‍රතිමාව මෙයට නිදසුන් වේ. ලෝක සත්ත්වයාට උරුම ව ඇති සසර බිය දුරු කිරීම මෙයින් පිළිබිඹු කරන බව විද්වත් මතයයි.

3. විතර්ක මුද්‍රාව

දකුණු අත උඩට නමා දබර ඇඟිල්ල මාපට ඇඟිල්ලේ තුඩ මත තබා කවයක් ලෙස ඇඟිලි දෙක සකසා තිබීම මෙහි විශේෂ ලක්ෂණයයි. මෙමගින් ගැටලු විසඳීමට බුදුරදුන්ගේ යොමු වීම සංකේතවත් කෙරේ.

4. ධර්ම චක්‍ර මුද්‍රාව

මේ සඳහා අත් දෙක ම භාවිත කෙරේ. පළමු ව දකුණු අත්ල පිටතට හරවා එය පපුවේ මට්ටමට ගෙන එම අතේ මහපට ඇඟිල්ලේ හා දබර ඇඟිල්ලේ තුඩු දෙක ස්පර්ශ වන අයුරින් කවයක් සෑදෙන ලෙස එකට තබාගෙන ඇත. අනතුරුව පපුව ප්‍රදේශයට හැරුණු වම් අතේ ඇඟිල්ලක් ස්පර්ශ කරන අයුරින් නිරූපිත මුද්‍රාව ධර්ම චක්‍ර මුද්‍රාව වේ. මෙයින් ධර්මය පැහැදිලි කිරීම පෙන්නුම් කෙරේ.

5. භූමි ස්පර්ශ මුද්‍රාව

මෙය හිඳි පිළිමවලට පමණක් ආවේණික මුද්‍රාවකි. හිඳි පිළිමයේ දකුණු දණ හිසට උඩින් තම දකුණු අත්ල ඇතුළට සිටින සේ ඇඟිලි දිග හැර පහතට සිටින ආකාරයට මුර්තිමත් කෙරේ. වම් අත භාවනානුයෝගී ඉරියව්වෙන් තබා ඇත. මෙයින් බුදුරදුන් මාර පරාජයේ දී පොළොව සාක්ෂි දැරීම සංකේතවත් කෙරේ.

6. වරද මුද්‍රාව

බොහෝ විට මෙය හිඳි පිළිමවල දැකිය හැකි මුද්‍රාවකි. දකුණු අත පහත් කොට අත්ල උඩු අතට හරවා ඇඟිලි දිගහැර තිබීම මෙම මුද්‍රාවේ ලක්ෂණයයි. වරදානය මේ තුළින් සංකේතවත් කෙරේ.

ආසන

සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ දී ආසන යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ හිඳ ගැනීම සඳහා භාවිත කෙරෙන ආධාරක ය. නමුත් ප්‍රතිමා කලාවේ දී හිඳි පිළිමවල පාද පිහිටුවා ඇති ආකාරය ආසන ලෙස හැඳින්වේ. බුද්ධ ප්‍රතිමා කලාවේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් එබඳු ආසන තුනක් පිළිබඳ ව තොරතුරු දැක්වේ.

1. වීරාසනය

වාඩි වී සිටින විට වම් පාදය දකුණු පාදයට යටින් හා දකුණු පාදය වම් පාදයට උඩින් පිහිටන ලෙස තබා හිඳගෙන සිටින ඉරියව්ව වීරාසනයයි.

2. හද්‍රාසනය

හද්‍ර යන්නෙන් යහපත් බව, සුබ බව අර්ථවත් වේ. එබඳු යහපත් වූ සුබ වූ ආසනය හද්‍රාසනයයි. මඳක් උස් වූ ආසනයක හිඳගෙන කලවා දෙපසට විහිදුවා පාද පහළින් ඇති පද්මයක් වැනි පීඨයක් මත තබාගෙන සිටීම එම ආසනයේ ස්වභාවයයි.

3. පද්මාසනය

අර්ථයට අනුකූල ව පද්මයක ආකාරයට හිඳගෙන සිටීම මෙම ආසනයේ ලක්ෂණයයි. දණහිස් නමා පතුල් උඩ අතට සිටින සේ වම් පතුල දකුණු කලවා මත ද දකුණු පතුල වම් කලවා මත ද තබාගෙන සිටින ඉරියව්ව පද්මාසනය නම් වේ.

ප්‍රතිමාසර

බුද්ධ ප්‍රතිමා නිර්මාණය කළ මුල් වකවානුවේ ඒවා බෝධීන් වහන්සේගේ සෙවණෙහි හා ස්තූපය වටා තැන්පත් කරන්නට ඇතැයි සැලකේ. නමුත් ප්‍රතිමා වන්දනය ප්‍රචලිත වීමත් සමග ඒ සඳහා ද ගෘහයක් ඉදිවිය. ප්‍රතිමාසර යනු එම ගෘහයයි. පැරණි ම ප්‍රතිමාසර වර්ග තුනකට බෙදා දැක්විය හැකි ය. එනම්,

1. ගන්ධ කුටි
2. පාසාද
3. ගෙඩිගේ වශයෙනි.

1. ගන්ධ කුටි

බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ විසූ කුටිය ගන්ධ කුටිය ලෙස හැඳින්විණි. මුල් ම ප්‍රතිමාසර සඳහා මෙම නම යොදන්නට ඇත්තේ එම අර්ථයෙනි. මෙය සරල ප්‍රතිමාසර විශේෂයකි. කිරිබත් වෙහෙර, තොළවිල, පන්කුළිය යන ස්ථානවල මෙබඳු ප්‍රතිමාසර පැවැති බව සැලකේ.

2. පාසාද

මෙය තරමක් විශාල මහල් සහිත ගොඩනැගිල්ලක් බව වචනාර්ථයෙන් ම පැහැදිලි ය. මිගාර මාතු පාසාද සංකල්පය අනුව යමින් මෙය නිර්මාණය කරන්නට ඇතැයි සැලකේ. රත්න ප්‍රාසාද ගොඩනැගිල්ල, බිසෝ මාළිගා ගොඩනැගිල්ල යන ස්ථානවලින් මෙයට අදාළ ආකෘති හමුවේ.

3. ගෙඩිගේ

මෙය ප්‍රමාණයෙන් විශාල වූ පිළිම ගෙවල් විශේෂයකි. මෙහි වහලය පවා ගඩොළින් නිමවා ඇත. අනුරාධපුර යුගයේ අවසාන භාගයේ පටන් ගෙඩිගේ ක්‍රමයේ පිළිම ගෙවල් නිර්මාණය කිරීම සිදු ව ඇත. දැනට ශේෂ ව ඇති මෙබඳු හැඩයෙන් යුතු ප්‍රතිමාසර කිහිපයක් පොළොන්නරුවෙන් හමුවේ. මහ පැරකුම්බා රජු විසින් කරන ලද යි සැලකෙන ථූපාරාම පිළිමගෙය, තිවංක පිළිමගෙය, ලංකාතිලක පිළිමගෙය, ප්‍රසිද්ධ නාලන්දා ගෙඩි ගෙය මෙයට අයත් ය.

මෙම ප්‍රතිමාසර වර්ග තුනට අමතර ව වෙනස් විදියේ පිළිම ගෙවල් පසුකාලීන ව ගොඩනැගී ඇත. මහනුවර රාජධානි සමයේ ගොඩනැගුණු ටැම් පිට විහාර එයට එක් නිදසුනකි.

චිත්‍ර කලාව

බුද්ධ චරිතය, බුද්ධ ධර්මය හා ශාසන ඉතිහාසය පිළිබඳ ව ජනතාවට කරුණු ඉගැන්වූ සන්නිවේදන මාධ්‍යයක් ලෙස විහාර සිතුවම් කලාව සැලකේ. දහ වෙනි ශ්‍රේණියේ දී අපි අනුරාධපුර හා පොළොන්නරු යුගවලට අයත් සිතුවම් පිළිබඳ ව උගත්තෙමු. මෙහි දී මහනුවර යුගයේ හා නූතන යුගයේ බෞද්ධ සිතුවම් කලාව පිළිබඳ ව අවබෝධයක් ලබා ගනිමු.

මහනුවර යුගයේ චිත්‍ර කලාව

අනුරාධපුර හා පොළොන්නරු යුගවල පැවැති චිත්‍ර කලාවට වෙනස් නව ශෛලියකින් නිර්මාණය වූ සිතුවම් කලාවක් මහනුවර රාජධානි යුගයේ දී දක්නට ලැබේ. ඒ බැව් මේ යුගයේ දී සිතුවම් නිමැවුණ ස්ථාන කිහිපයක් ඇසුරෙන් වටහා ගැනීම අසීරු නොවේ. දෙගල් දොරුව විහාරය, මැදවල විහාරය, රන්ගිරි දඹුළු විහාරය, කුරුණෑගලට සමීප ව ඇති රිදී විහාරය, බඹරගල විහාරය හා කැලණියේ පැරණි විහාර මන්දිරය යන ස්ථානවල ඇති සිතුවම් තවමත් ආරක්ෂිත ව පවතින බැවින් මේ වෙනස හඳුනා ගැනීම පහසු ය.

මේ යුගයේ සිටි චිත්‍ර ශිල්පීන් අතර දෙවරගම්පොළ සිල්වත් තැන, හිරියාලෙ නයිදෙ, දේවේන්ද්‍ර මූලාචාරියා යන අය විශේෂ ය. මේ සියලු දෙනා ම අනුගමනය කළ චිත්‍ර ඇඳීමේ ශෛලිය බොහෝ දුරට සමාන ය. චිත්‍ර ඇඳීමේ දී රේඛා කර්මය හා වර්ණ පූර්ණය යන අංග දෙකින් යුතු ව එය සිදුකර ඇත. එනම් පළමුවෙන් රූපවල බාහිර රේඛා

ඇඳ අනතුරුව වර්ණ යොදා රූපය සම්පූර්ණ කිරීමයි. එහි දී රතු, සුදු, කහ, කළු යන වර්ණ වැඩි වශයෙනුත් නිල් සහ කොළ පාට අඩුවෙනුත් යොදාගෙන ඇත. කහ සහ සුදු පාටින් ඇඳි සිතුවම් රතු පසුබිමක දක්නට ලැබේ. මිනිස් රූප, සත්ත්ව රූප හා ගස් වර්ග ස්වාභාවික පරිසරයේ පවත්නා ආකාරයෙන් ම ඇඳීම මේ අයගේ සම්ප්‍රදාය නොවී ය. අදින ලද එම රූප සැබෑ මනුෂ්‍ය හා සත්ත්වයින්ගේ භෞතික ශරීරයට අනුගත නොවේ. අඟපසඟ ද ශරීර පරිමානුකූල ව නිමවා නැත. මිනිස් රූපවල මුහුණෙන් හෝ අත් සහ ඇඟිලිවලින් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට උත්සාහ ගත් බවක් ද දකිය නොහැකි ය. ගැහැනු හා පිරිමි රූප සිත්කලු ලෙස ඇඳ රසිකයින් ආකර්ෂණය කර ගැනීමට ද සමත් නොවේ. එළිය අඳුර දැක්වීම හෝ පර්යාවලෝකය (ලඟ සහ ඇත වස්තු පෙනෙන ආකාරය) දැක්වීම ද සිදු කර නැත.

මැදවල විහාරයේ සිතුවමකි

අඛණ්ඩ කථන ක්‍රමයට සිතුවම් ඇඳීම මේ යුගයේ ජනප්‍රිය වී ඇත. එනම් කිසි යම් කතා පුවතක එක් විත්‍ර රාමුවක් නොව ඒ හා සම්බන්ධ සිදුවීම් පෙළක් නිරූපණය කිරීමයි. මේ සෑම රූපයක ම දක්නට ලැබෙන්නේ පැති පෙනුම පමණි. එබැවින් මේ යුගයේ සිතුවම් හුදෙක් බුද්ධි ගෝචර නොවේ. ඇස පිනවනසුලු දෘශ්‍ය ගෝචර රටාවකින් යුක්ත වේ.

නූතන යුගයේ විත්‍ර කලාව

දහනව වන සියවසේ අවසාන භාගයේ හා විසි වන සියවසේ ආරම්භක වකවානුවේ සිට මෙරට විත්‍ර කලාවේ නව පරිච්ඡේදයක් ඇරඹිණි. එයට බල පෑ ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ මෙරට දීර්ඝ කාලයක් අධිරාජ්‍යවාදීන්ට යටත්වීම නිසා පැවැති දේශීය සිතුවම් කලාව අභාවයට යෑමයි. ඒ වෙනුවට යුරෝපීය සිතුවම් කලාවේ ආභාසය මත බිහි වූ විත්‍ර ශිල්පීන් කිහිප දෙනෙක් සිතුවම් ඇඳීමට යොමු වූහ. මෙම පරිවර්තනයට එය ප්‍රමුඛ හේතුවක් විය. නූතන යුගය ආරම්භයේ බෞද්ධ විත්‍ර නිරූපණයට යොමු වූ රිචඩ් හෙන්රිකස්, එම්. සාර්ලිස් වැනි අය ප්‍රබල ලෙස යුරෝපීය ස්වාභාවික විත්‍ර ශෛලියෙන් විහාර සිතුවම් ඇඳීම ආරම්භ කර ඇත. රිචඩ් හෙන්රිකස් විසින් ග්‍රෑන්ඩ්පාස්හි ජයතිලකාරාමයේ අදින ලද සිතුවම්වලින් ද ජනරාජවංශය නම් ග්‍රන්ථයට අදින ලද බෞද්ධ සිතුවම්වලින් ද මේ ලක්ෂණය පිළිබිඹු වේ. එමෙන් ම මෙතුමාගේ ගෝලයකු ලෙස සැලකෙන එම්. සාර්ලිස් ශිල්පියා විසින් අදින ලද සිතුවම් විහාර රැසක දක්නට ලැබේ. ඒ අතර කොළඹ මාළිගාකන්ද විහාරය, අශෝකාරාමය, ඉසිපතනාරාමය, වේළුවනාරාමය, පොතුපිටියේ පූජාරාමය ප්‍රධාන ය. ඔහු විසින් අදින ලද සිතුවම් විදුරු රාමු සහිත ව එකල බෞද්ධ නිවෙස්වල එල්ලා තැබීම සුලබ දසුනක් විය.

මේ දෙදෙනාගේ ශෛලියට බැහැර ව යමින් නව විත්‍ර සම්ප්‍රදායක් බිහිකළ විත්‍ර ශිල්පියෙකු ලෙස සෝලියස් මෙන්දිස් මහතා සැලකේ. 1930 දශකයේ බෞද්ධ සිතුවම් කලාවට පිවිසි ඔහුගේ විශිෂ්ට ගණයේ නිර්මාණ දැකගත හැකිවන්නේ කැලණි විහාරයේ අලුත් විහාර මන්දිරයෙනි. දේශීය හා විදේශීය ශෛලීන්ගේ ලක්ෂණ උකහාගෙන මෙම නිර්මාණ කර ඇත. මොහුට අවශ්‍ය මූලික මග පෙන්වීම එකල සිටි එම්. මෙමෝනිස් සිල්වා මහතාගෙන් ලැබී ඇත. සෝලියස් මෙන්දිස් මහතාගේ සෙසු නිර්මාණ දැකිය හැකි ස්ථාන ලෙස මාවිල සුමන කුසුමාරාමය, රණස්ගල්ල විහාරය හා මැදදෙපොල විහාරය වැදගත් වේ.

නූතන විත්‍ර කලා විෂයයෙහි තවත් ප්‍රබල නිර්මාණකරුවෙකු ලෙස ජෝර්ජ් කීට් මහතා සැලකේ. ඔහු විසින් බොරැල්ලේ ගෝතමී විහාරයේ අදිනු ලැබ ඇති සිතුවම්වලින් ලාංකේය විහාර සිතුවම් කලාවේ සාම්ප්‍රදායික ආකෘතිය වෙනස් කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇත. මේ සිතුවම් තුළින් බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතියට වඩා ශාංගාරය ඉස්මතු කෙරෙන බව ඇතමකුගේ මතය වේ.

බොරුල්ල ගේතම් විහාරයේ සිතුවම් දෙකකි

ඇල්බට් ධර්මසිරි මහතා විසින් සේදවන්නේ වෙහෙරගොඩැල්ල විහාරයේ අදින ලද සිතුවම් ද නූතන යුගයේ සිතුවම් කලාවේ විශිෂ්ටත්වය පෙන්නුම් කරන්නකි. ඉන්දියානු හා ලාංකීය සම්භාව්‍ය සිතුවම් කලාවේ හා යුරෝපයේ නූතනවාදයේ සිතුවම්වල සම්මිශ්‍රණයක් ඔහුගේ සිතුවම් තුළින් හඳුනාගත හැකි වේ.

බෙල්ලන්විල රජමහා විහාරයේ මෑත භාගයේ ඉදිකෙරුණු විහාර මන්දිරයේ සිතුවම් අදිනු ලැබුවේ සෝමබන්දු විද්‍යාපති මහතා විසිනි. ඔහු සෝලියස් මෙන්දිස් මහතාගේ චිත්‍ර කලාවට නව මුහුණුවරක් ලබාදුන් අයෙකු ලෙස සැලකේ. ඉන්දියානු හා ලාංකීය සම්භාව්‍ය සිතුවම් කලාවේ ආභාසය මේ නිර්මාණ සඳහා ද ලැබී ඇත.

ඉහත ශිල්පීන්ට අමතර ව බෞද්ධ චිත්‍ර කලාව පෝෂණය කිරීමට තවත් බොහෝ දෙනෙක් ප්‍රාදේශීය වශයෙන් සම්බන්ධ වී ඇති බව ප්‍රාදේශීය විහාර මන්දිරවල ඇද ඇති සිතුවම්වලින් දක්නට ලැබේ.

සමස්තයක් ලෙස ගත් කල චිත්‍ර, මූර්ති, කැටයම් ආදී වශයෙන් ගැනෙන අපේ බෞද්ධ කලා ශිල්ප තුළින් අරමුණු රැසක් සාධනය වේ. ඒ අතර,

1. බෞද්ධ සාරධර්ම ජනතාව අතරට රැගෙන යන ප්‍රබල මාධ්‍යයක් වීම
2. පොදුජන මනසට ධාර්මික සුවයක් ලබා දීම
3. හෙළ සංස්කෘතියේ ප්‍රොච්ඡත්වය ලොවට හෙළිකිරීම
4. දිගු ඉතිහාසයකට උරුමකම් කියන ජාතියක් ලෙසට ලාංකිකයන් පත්වීම
5. දෙස් විදෙස් සංචාරක ක්ෂේත්‍රයේ අභිවෘද්ධියට හේතු වීම

යන කරුණු ඉන් කිහිපයකි. මේ අරමුණු සඵලකර ගැනීමට නම් තවත් බොහෝ කාලයක් මේ නිර්මාණ පැවැතිය යුතු ය. නමුත් ඇතැම් පිරිස් විසින් අනවබෝධයෙන් සිදු කරනු

ලබන ඇතැම් ක්‍රියාකාරකම් නිසාත්, ඇතැමුන් විසින් සිතාමතා ම කරනු ලබන ක්‍රියාකාරකම් නිසාත් අපේ බෞද්ධ කලා ශිල්ප විනාශ වීමේ තර්ජනයකට ලක් ව ඇත. පටු ලාභ ප්‍රයෝජන අපේක්ෂාවෙන් සිදුකරන පුරාවස්තු මංකොල්ලය, නිදන් හැරීම, අන්තවාදීන් අතර ඇති වන යුදමය ගැටුම් ආදිය කලා ශිල්ප විනාශ වීමේ ප්‍රබල තර්ජන වේ. මෙයට අමතර ව ඓතිහාසික ස්ථාන නැරඹීමට ගිය පසු ඇතැම් අය සිදු කරන නොහික්මුණු ක්‍රියා, එබඳු ස්ථානවල පවත්නා උපදෙස් නොපිළිපැද ක්‍රියාකිරීම ද මේවා විනාශ වීමට හේතු වේ. එබැවින් අප සෑම දෙනා ම මේ අතීත උරුමයන් ආරක්ෂා කර ගැනීමට නිරතුරු ව අවදියෙන් ක්‍රියා කළ යුතු ය. කලා ශිල්ප විනාශ වන කිසිදු ක්‍රියාකාරකමක් අප විසින් සිදු නොකළ යුතු ය. එමෙන් ම එබඳු කටයුතුවලට යොමු වන පිරිස් දැනුවත් කොට ඒවා ආරක්ෂා කිරීමේ යුග මෙහෙවරට සම්බන්ධ කරගැනීමට ද ක්‍රියා කළ යුතු ය. අප මෙවන් විනාශකාරී ක්‍රියා සිදු කිරීමට පෙළඹෙන පිරිස් නීතියේ රැහැනට හසු කර දීමට කටයුතු කිරීම ද සමස්ත ලාංකික ජන සමාජයට ම සිදු කරන යුතුකමක් වේ.

සාරාංශය

ශාසන ඉතිහාසයෙන් උරුම වූ මූර්ති අතුරින් ප්‍රධාන වන්නේ බුද්ධ ප්‍රතිමාවයි. එබැවින් බුද්ධ ප්‍රතිමාව හා බැඳුණු සෙසු නිර්මාණ රැසක් පිළිබඳවත් මහනුවර හා නූතන යුගයේ චිත්‍ර පිළිබඳවත් අවධාන කරුණු මේ පාඩම තුළින් සැකෙවින් දක්වේ. එමෙන් ම මේවායේ පවත්නා සර්වකාලීන වටිනාකම අවබෝධ කරගෙන අපේ බෞද්ධ උරුම ආරක්ෂා කිරීම අප සෑමගේ ම යුග මෙහෙවරක් බව මෙයින් අවධාරණය කෙරේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. ලක්දිව ඉපැරණි ප්‍රතිමාසර වර්ග තුනක් නම් කරන්න.
2. ආබද්ධ හිටි පිළිම සහ අනාබද්ධ හිටි පිළිම අතර වෙනස පැහැදිලි කරන්න.
3. මහනුවර යුගයේ චිත්‍ර කලාවේ දැකිය හැකි විශේෂ ලක්ෂණ තුනක් දක්වන්න.
4. නූතන යුගයේ චිත්‍ර ශිල්පීන් හතර දෙනෙකු සම්බන්ධයෙන් පහත සඳහන් වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

චිත්‍ර ශිල්පියා	නිර්මාණ පිහිටි ස්ථාන	දැකිය හැකි විශේෂ ලක්ෂණ

5. ඓතිහාසික පූජනීය ස්ථානයක් නැරඹීමට යෑමේ දී විශේෂයෙන් සැලකිය යුතු කරුණු ලැයිස්තු ගත කරන්න.

ප්‍රභූණුවට

1. බුද්ධ ප්‍රතිමාවක ප්‍රධාන ඉරියවු තුනට අදාළ ඓතිහාසික වැදගත්කමක් ඇති ඡායාරූප ඇතුළත් කොට කුඩා පොතක් සකස් කරන්න. එම එක් එක් ඡායාරූපයට යටින් පහත සඳහන් තොරතුරු ද ඇතුළත් කරන්න.
 - බුද්ධ ප්‍රතිමාව පිහිටි ස්ථානය
 - ඉරියව්ව
 - මුද්‍රාව සහ ආසනය

බුදු සමයෙන් පෝෂණය වූ සිංහල සාහිත්‍යය

අනුරාධපුර, පොළොන්නරු, දඹදෙණිය යන සාහිත්‍ය යුග පිළිබඳ ව පසුගිය වසරේ දී ඉගෙන ගැනීමට ලැබිණි. එම යුගවල සේ ම ඉන් පසු කුරුණෑගල, ගම්පොළ, කෝට්ටේ, මහනුවර යන යුගවල දී ද දේශීය සාහිත්‍යය දියුණු වූ ආකාරය අපට දැකගත හැකි වේ. එදා සාහිත්‍යකරණයෙහි බොහෝ සෙයින් යෙදී සිටියෝ හික්ෂුන් වහන්සේලා ය; එසේ නොමැතිනම් හික්ෂුන් වහන්සේලා ඇසුරු කළ උගත් ගිහි පිරිසයි. පාසල් අධ්‍යාපනයක් නොව පන්සල් අධ්‍යාපනයක් එදා පැවතීම ඊට හේතුව විය. ධර්මය ඇසුරු කරමින් අධ්‍යාපනය ලැබූ මේ සාහිත්‍යධරයන් අතින් බිහිවූ පොත පත සියල්ල බුද්ධ ධර්මයට සමගාමී විය. ඔවුන්ගේ වස්තුවිෂය වූයේ බෞද්ධාගම හෝ ඊට සම්බන්ධ මාතෘකාවන් ය. අපේ සිංහල සාහිත්‍යය හා බෞද්ධ සාහිත්‍යය දෙකක් නොව එකක් බවට පත් වන්නේ මේ නිසයි.

ඉහත කී යුගවල බිහි වූ ගද්‍ය පද්‍ය කෘති ප්‍රමාණය විශාල ය. ඒ ඒ යුගවල දී රචනා වූ බෞද්ධ සාහිත්‍ය කෘති අතරින් කිහිපයක් හඳුනා ගැනීම මෙම පාඩම මගින් සිදු කෙරේ.

දඹදෙණිය සාහිත්‍ය යුගය

දඹදෙණිය හා යාපහුව යන රාජධානි කාලවල ලංකාවේ නොයෙක් කැරැලි කෝලාහල පැවැතිණි. එහෙත් මෙම කාලයේ යම් තරමක සාහිත්‍ය උද්දීපනයක් තිබූ බව පෙනේ. සිංහල ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථයක් වූ සිද්ධන් සඟරාව, පියුම්මල් නැමැති නිසන්ඩුව, ඡන්දස් අලංකාර පිළිබඳ විස්තර කරන එළු සඳැස් ලකුණ ආදී ග්‍රන්ථ රාශියක් අපට මෙම යුගයේ දී දැකගත හැකි වේ.

කුරුණෑගල සාහිත්‍ය යුගය

හස්ති ශෛලපුර හෙවත් කුරුණෑගල කාලයේ බිහි වූ සාහිත්‍ය කෘති ප්‍රමාණය ද අතිමහත් ය. මෙම යුගයේ ලියැවුණු ගද්‍ය ග්‍රන්ථ කිහිපයකි.

පන්සිය පනස් ජාතක පොත් වහන්සේ

පාලි ජාතකට්ඨකථාව සිංහලයට නැගීමෙන් රචිත කෘතියකි. මෙය මහජනතාව අතර කෙතරම් ගෞරවාදරයට පාත්‍ර වූවා ද යන්න පන්සිය පනස් ජාතක පොත් වහන්සේ ලෙස හැඳින්වීමෙන් ම පැහැදිලි වේ. අප බුදුරජාණන් වහන්සේ පාරමීදම් පුරන සමයේ හෙවත් බොධිසත්ව අවධියේ දී උපන් ආත්මභාව පිළිබඳ මෙහි විස්තර වේ. ධර්ම දේශනා ශෛලිය උපයෝගී කරගනිමින් රචිත මෙහි සඳහන් කතාවස්තු ප්‍රමාණය 547 කි. ආසන්න වශයෙන් ගෙන කතුවරයා මෙම ග්‍රන්ථය පන්සිය පනස් ජාතක පොත යනුවෙන් නම් කර ඇති බව පෙනේ. එදා මෙන් ම අදත් විහාරස්ථානවල මෙම ග්‍රන්ථය එක් අයකු කියවද්දී අනෙක් අය සාධුකාර දෙමින් අසා සිටීම සිරිතක් ව පවතියි.

සිංහල බෝධිවංසය

පාලි බෝධිවංසයෙහි සිංහල පරිවර්තනයක් ලෙස මෙය හඳුනාගෙන ඇත. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ බුද්ධත්වය ලබා ගැනීමේ දී සෙවණ දුන් ජය ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේගේ ඉතිහාසය මෙයින් විස්තර කෙරේ. මේ හැර ආනන්ද බෝධිය, ජය ශ්‍රී මහා බෝධිය ලංකාවට වැඩමවීම, අෂ්ටඵල රුහ බෝධි හා දෙතිස්ඵල රුහ බෝධි රෝපණය ආදී බොහෝ විස්තර මෙහි දක්නට ලැබේ.

ථූපවංසය

විද්‍යා වක්‍රවර්ති පරාක්‍රම පණ්ඩිත නම් තැනැත්තකු විසින් මෙම ග්‍රන්ථය රචනා කොට ඇත. රුවන්වැලි මහා සෑ රදුන්ගේ විස්තරය මෙහි දැක්වේ. ශාසන ඉතිහාසය පිළිබඳ තොරතුරු ද මෙහි ඇතුළත් වී ඇත. ධාතු වර්ණනා හා එදා සමාජීය තොරතුරු මෙන් ම රුවන්වැලි සෑය නිර්මාණය සඳහා අමුද්‍රව්‍ය සැපයූ අයුරු, එය ගොඩනැගූ අයුරු ආදී බොහෝ තොරතුරු මෙහි දැකගත හැකි වේ.

ගම්පොළ සාහිත්‍ය යුගය

අනෙක් සාහිත්‍ය යුගවල දී මෙන් ම මෙම යුගයේ ද බොහෝ සාහිත්‍ය කෘති රචනා වී ඇත. මේ යුගයේ දී සිංහල සන්දේශ කාව්‍ය රචනා විම විශේෂත්වයකි. වෙනත් භාෂාවලින් රචිත සංදේශ කාව්‍ය මීට පෙර හමුවී තිබුණ ද සිංහල සන්දේශ කෘති මුල්වරට හමුවන්නේ මෙම යුගයේ දී ය. ගම්පොළ පස්වන බුවනෙකබාහු රජුගේ කාලයේ දී රචනා වූ මයුර සන්දේශය වැදගත් කෘතියකි. ගම්පොළ සිට දෙවිනුවර උපුල්වත් දෙවියන් වෙත මොණරෙකු අත යැවෙන පණිවිඩයක් මෙහි අඩංගු වේ. මෙහි කතුවරයා පිළිබඳ සඳහනක් නොමැත. මෙම යුගයේ දී රචිත තවත් සන්දේශයකි, තිසර සන්දේශය. මෙම සංදේශ දෙකෙහි බොහෝ සමානකම් අපට දැකගත හැකි වේ.

නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ශාසනාවතාරය මෙම යුගයේ රචිත අගනා කෘතියකි. මෙය ගද්‍ය ග්‍රන්ථයකි. ද්විතීය ධර්මකීර්ති නාහිමිපාණන් වහන්සේ මෙම ග්‍රන්ථය රචනා කොට ඇත. එළු අත්තනගලවංසය, සද්ධර්මාලංකාරය ආදී තවත් වටිනා කෘති රාශියක් මෙම යුගයේ දැකිය හැකි ය.

කෝට්ටේ සාහිත්‍ය යුගය

සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ ස්වර්ණ ම ය යුගය ලෙස කෝට්ටේ යුගය හඳුන්වාදිය හැකි ය. මෙම යුගයේ සිටි උගතුන් තරගයට මෙන් ග්‍රන්ථකරණයෙහි නියැලී ඇත. එනිසා සාහිත්‍ය කෘති රැසක් ම බිහි වී තිබේ.

සවිසත කෙළ	පැමිණි
ගුරුවන් දෙරණ	සපැමිණි
පිරිසිදු සිල්	ගිහිණි
සියල්ලෝ වියතුන්ට	සිළුමිණි

යනුවෙන් ලෝකයේ උගතුන්ට තමා සිළුමිණක් යැයි ඡඩිභාෂා පරමේශ්වර තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියන් ප්‍රකාශ කළේ තමන් පිළිබඳ ව වූ කීර්තිය ද, අභිමානය ද නිසා ම බව පැහැදිලි ය. උන් වහන්සේ විසින් රචිත ග්‍රන්ථ දෙස බැලීමෙන් ම එය තහවුරු වේ. සැළලිහිණි සන්දේශය, පරෙවි සන්දේශය, කාව්‍යශේඛරය, පඤ්චිකා ප්‍රදීපය, බුද්ධිප්පසාදිතිය යනාදී වටිනා ග්‍රන්ථ රචනා කර ඇත්තේ උන් වහන්සේ ය.

විද්‍යාගම මෙමනේය නාහිමිපාණන් වහන්සේ ද මෙම යුගයේ සිටි වියත් යතිවරයන් වහන්සේ නමකි. උන් වහන්සේගේ ලෝවැඩ සඟරාව අදත් ජනප්‍රිය ග්‍රන්ථයකි. මුල් ම කවිබණ පොත ලෙස මෙය හඳුන්වාදිය හැකි ය. පාළි භාෂාව නොදත් අයට සරල බස්වහරක් යොදාගනිමින් කවියෙන් රචිත මෙම ග්‍රන්ථයෙන් බොහෝ ධර්ම කාරණා ඉගැන්වේ. උන් වහන්සේ විසින් ම රචිත බුදුගුණ අලංකාරය ද සැදුනැගුණ වඩන අගනා පද්‍ය ග්‍රන්ථයකි.

කය නම්	අසාර ය
බව නම්	භයංකාර ය
කියනුව දිවා	රූය
කෙරෙමි බුදුගුණ	අලංකාරය

යනුවෙන් මෙය දිවා රාත්‍රී කීම සඳහා වටිනා පොතක් බව උන් වහන්සේ ම දක්වා ඇත.

මේ හැරුණු විට මෙම යුගයේ තවත් බොහෝ ගද්‍ය හා පද්‍ය රචනා දක්නට ලැබේ. කෝකිල සන්දේශය, ගිරා සන්දේශය, හංස සන්දේශය, දහම්ගැටමාලාව, චූලබෝධිවංසය, පැරකුම්බා සිරිත හා ගුත්තිල කාව්‍යය යනු ඉන් කිහිපයකි.

මහනුවර සාහිත්‍ය යුගය හා වර්තමානය

මහනුවර යුගය වන විට ලංකාවේ හික්ෂු අධ්‍යාපනය ක්‍රමයෙන් පිරිහීමට පත්වන්නට විය. පෘතුගීසි, ලන්දේසි සහ ඉංග්‍රීසි ජාතිකයන් විසින් මිෂනාරි පාසල් අධ්‍යාපනය ආරම්භ කරන ලදී. මෙහි දී අපේ සිංහල බෞද්ධයන්ට අකැමැත්තෙන් හෝ ක්‍රිස්තියානි හා කතෝලික ආගම වැලඳ ගැනීමට සිදුවිය. එහි දී ලැබූ අධ්‍යාපනය ද බෞද්ධ අධ්‍යාපනයක් නොවී ය. එතෙක් සිංහල සාහිත්‍යය හා බෞද්ධ සාහිත්‍යය එකක් ලෙස පැවැතියත් එය වෙනස් වන්නට විය. බෞද්ධ තේමා පදනම් කරගෙන රචනා වූ ග්‍රන්ථ වෙනුවට නොයෙක් තේමා ඔස්සේ ග්‍රන්ථ රචනා වන්නට විය. එසේ ම අනුක්‍රමයෙන් දේශීය උරුමයක් වූ ද ධර්මධර යතිවරයන් බිහි කිරීමේ පුරෝගාමිත්වය ගත්තා වූ පන්සල, පිරිවෙන මුල් කරගත් බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ක්‍රමයෙන් පිරිහීමට පත් විය. එය යළි ගොඩනැගුණේ අතිපූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මාහිමියන්ගේ ප්‍රමුඛත්වයෙන් ඇරඹී කොළඹ මාලිගාකන්දේ විද්‍යාර්ථ්‍ය පිරිවෙන හා අතිපූජ්‍ය රත්මලානේ ධර්මාලෝක මාහිමියන් ප්‍රමුඛ ව ඇරඹී කැලණියේ පැලියගොඩ විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන ද ඇසුරිනි.

ලෝකය කොතරම් තාක්ෂණය අතින් දියුණු වුවත් මිනිසුන්ගේ සිතූම් පැතුම් හා ආකල්ප දියුණු වන බවක් දැකිය නොහැකි ය. සාහිත්‍ය රසාස්වාදය තුළින් අපේ සිත්වල ඇති නොදියුණු ආකල්ප දියුණු ආකල්ප බවට වර්ධනය කරගත හැකි ය. පැරැණි ග්‍රන්ථ කියවීමෙන් අපේ මෙලොව ජීවිතයට පමණක් නොව පරලොව ජීවිතයට ද වැඩදායී දේ එක්කරගත හැකි ය. පාසල් දරුවන් වන අප අපේ පැරැණි සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ පිළිබඳ ව දැන

සිටීම මෙන් ම ඒවා පරිශීලනය ද ඉතා අගනේ ය.

සාරාංශය

ලංකා ඉතිහාසයේ රජවරුන් තම තමන්ගේ රාජධානි ලෙස විවිධ ප්‍රදේශ තෝරාගෙන ඇත. ඒවා අනුරාධපුර, පොළොන්නරුව ආදී ලෙසින් හඳුන්වමු. එම යුගවල පහළ වූ ගද්‍ය කෘති මෙන් ම පද්‍ය කෘති ද ගද්‍ය පද්‍ය මිශ්‍ර වූ චම්පු කාව්‍ය ද දැකගත හැකිවේ. පොත්පත් කියවීමෙන් මිනිසා සම්පූර්ණ වේ යන කියමන ප්‍රත්‍යක්ෂයක් බවට පත්කර ගත හැකි වන්නේ හොඳ සාහිත්‍ය කෘති පරිශීලනයට යොමු වීමෙනි.

ක්‍රියාකාරකම

1. ඔබ කැමැති යුගයක රචිත කෘතියක් තෝරාගෙන ඒ පිළිබඳ කෙටි විස්තරයක් ලියන්න.
2. පහත වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

අනු අංකය	සාහිත්‍ය යුගය	ග්‍රන්ථ නාමය	කතුවරයා	ගද්‍ය / පද්‍ය	වස්තු විෂය
01					
02					
03					
04					
05					

පැවරුම

මහනුවර යුගයෙන් පසු බිහි වූ ගත් කතුවරුන් පස්දෙනකු තෝරාගෙන ඔවුන් විසින් රචනා කරන ලද ග්‍රන්ථ නම් කරන්න.

දහැමි ධනය ගෙනයි සැපය

අප දහමි පාසලේ ත්‍යාග ප්‍රදානෝත්සවයට පැමිණි දම්සර මුදලාලි මහතාගේ කතාව ලොකු කුඩා සැමගේ ප්‍රසාදයට හේතු විය. ඔහුගේ සැබෑ අත්දැකීම් හා ජීවන තොරතුරු ඒ තුළ අන්තර්ගත ව තිබුණි. බුදුදහම අනුව තම ජීවිතය ගොඩනගා ගත් බව එතුමන් විසින් නිර්වච්ඡා ව මෙහි දී කියන ලදී.

“ආදරණීය දුවේ, පුතේ, මමත් මෙම විහාරස්ථානය ඇසුරු කරගෙන හැදුණු වැඩුණු කෙනෙක්. මගේ අම්මා තාත්තා මහ ධනවතුන් නොවෙයි. තාත්තාගේ කුඩා සිල්ලර බඩු වෙළෙඳසලක් තිබුණා. එයින් ලැබුණ සුළු ආදායමෙන් තමයි අපි ජීවත් වුණේ. අපට බොහෝ ආර්ථික අපහසුකම් තිබුණා. නමුත් මගේ අම්මා තාත්තා දෙන්නා මට උගන්වන්න මහන්සි ගත්තා. මම කුඩා කාලේ ඉඳලා දහමි පාසලේ ගියා. දිනපතා පාසලේදීත් මම හොඳින් ඉගෙන ගත්තා. අ.පො.ස. (උ.පෙ.) විභාගයෙනුත් හොඳට පාස් වී විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීමටත් මට අවස්ථාව ලැබුණා. එහි දී කලා විෂය ධාරාව යටතේ මම බෞද්ධ දර්ශනය ඉගෙන ගත්තා. උපාධිය ලබාගෙන රජයේ රැකියාවක් බලාගෙන මම නිකම් හිටියේ නැහැ. දිලිඳුකම ගිහියන්ට දුකක් බව බුදුරදුන් කළ දේශනය ඒ වන විට මට හොඳට අවබෝධ වෙලයි තිබුණේ. ඒ නිසා තාත්තා කළ සිල්ලර බඩු කඩයට උදවු වෙන ගමන් ක්‍රමයෙන් එය දියුණු කර ගැනීමට උත්සාහ ගත්තා. ඒ උත්සාහයේ ප්‍රතිඵල මත තමයි අද මට ලොකු ව්‍යාපාරිකයකු වීමට හැකි වුණේ. මගේ දියුණුව එක් දිනකින් දෙකකින් ඇති වුවක් නොවේ. ටිකෙන් ටික ගොඩ නැගුණු එකක්. බුදුදහමේ සඳහන් ආකාරයට ඒක හරියට වේයන් එකතු වෙලා තුඹසක් බඳිනවා වගේ හෙමින් සිදු වුවක්. ඒ වගේ ම බඹරුන් එකතු ව මල්වල වර්ණයට හා සුවඳට හානි නොකොට මල් රොන් රැගෙන විත් වඳ බඳිනවා වගේ ධාර්මික ව සිදුවුවක්. ඒ සඳහා මට හුඟාක් මහන්සි වෙන්න සිදු වුණා. සිගාලෝවාද, ව්‍යග්ඝපජ්ජ, අනණ, මංගල, පත්තකම්ම වැනි සූත්‍ර ධර්මවලින් මා උගත් කරුණු දහැමි ජීවනෝපාය මාර්ගයට ආශීර්වාදයක් වුණා.”

“දයාබර දරුවනි, වැඩිහිටියනි, අපේ මෙලොව ජීවිතය සැපවත් කර ගැනීමට රැකියාවක් අවශ්‍යයි. එම රැකියාව දහැමි නිවැරදි එකක් විය යුතුයි. මංගල සූත්‍රයේ දී නිවැරදි රැකියාවක් කිරීම මංගල කරුණක් බව අනවජ්ජානි කම්මානි යනුවෙන් දේශනා කරල තියෙනවා. එබඳු නිවැරදි කර්මාන්ත ගණනාවක් පිළිබඳ ව සූත්‍ර ධර්මවල දැක්වෙනවා.

- කෘෂි කර්මාන්තය (කසි)
- වෙළෙඳාම (වණිජ්ජා)
- ගවයන් රැක බලාගැනීම (ගෝ රක්ඛ)
- රාජ්‍ය සේවය (රාජ පෝරිස)
- අනෙකුත් ශිල්ප කර්මාන්ත (සිප්පඤ්ඤතර)

මේ ඒවායින් කිහිපයක් පමණයි. වර්තමානයේ බොහෝ දෙනා රජයේ රැකියා ගැන පමණක් බලාපොරොත්තු තියාගෙන සුසුම්ලනවා. මමත් එහෙම බලාපොරොත්තු තියාගෙන කටයුතු කළා නම් කිසි දවසක මෙවන් දියුණුවක් උදාකර ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ නැහැ. ධාර්මික රැකියා වශයෙන් දක්වෙන වෙළෙඳාම වුණත් අධාර්මික ව කෙනෙකුට කරන්න පුළුවන්. බුදුදහමේ දක්වෙනවා දැනුම් වෙළෙඳාම් පිළිබඳ ව. ඒ අතර හොරට කිරීම, (තුලා කුට) හොරට මැනීම, (මාන කුට) බාල දේ අගය කර විකිණීම (කංස කුට) බහුල ව සිදු කරන අධාර්මික වෙළෙඳාම් ය. මිනිසුන් ගවයා ඇතුළු බොහෝ සතුන් ඇතිකරනවා. මේ සතුන් ඇති කරන්නේ මස් ලබා ගැනීමට නම්, අනිවාර්යයෙන් ම එය අධාර්මික රැකියාවක් බවට පත්වෙනවා. රාජ්‍ය සේවය වුණත් අධාර්මික ව සිදු කරන අවස්ථා පිළිබඳ ව අසන්නට ලැබෙනවා. තමන්ගේ සේවය නිසි ලෙස ඉටු නොකර නිකරුණේ සේවා කාලය ගෙවා දීම, එම ආයතනය සතු වාහන ඇතුළු සම්පත් පෞද්ගලික පරිහරණය සඳහා යොදා ගැනීම, සේවය ලබා ගැනීමට පැමිණෙන්නන්ගෙන් අල්ලස් ලබාගැනීම, වංචා කිරීම ආදියෙන් පැහැදිලි වන්නේ අධාර්මික බවයි.

රැකියාවක් ලෙස වෙළෙඳාම තෝරාගන්නා අයට බුදු හාමුදුරුවෝ නොකළ යුතු වෙළෙඳාම් පහකුත් දක්වල තියෙනවා. ඒවා තමයි,

1. අවි ආයුධ වෙළෙඳාම
2. සත්ත්ව වෙළෙඳාම
3. මස් වෙළෙඳාම
4. වස විස වෙළෙඳාම
5. මත් ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳාම

මෙබඳු හිංසාකාරී අධාර්මික වෙළෙඳාම් සහ වෙළෙඳ දූෂණ මගින් ධනය උපයන අයගේ ධනය ස්ථාවර එකක් වෙන්නේ නැහැ. ඇතැම් විට එවැනි අය නීතියේ රැහැනට කොටු වූ අවස්ථාවල දී විවිධාකාරයේ දඬුවම්වලටත් අපකීර්තියටත් පත්වෙනවා. ඒ විතරක් නොවේ මෙලොව වශයෙන් මෙන් ම පරලොව වශයෙනුත් පිරිහෙනවා. මම මගේ මේ ජීවිත කාලය තුළ මෙබඳු අධාර්මික වෙළෙඳාම් කිසිවක් කරලා නැහැ. අඩු ම තරමින් අපේ වෙළෙඳ සලේ දුම්වැටි විකිණීමෙන් කරන්නේ නැහැ.

“වැරදි ධනෝපායන මාර්ගවලින් ඇත්වෙලා මට පුළුවන් වෙලා තියෙනවා ධාර්මික ආර්ථික දියුණුවක් ඇති කර ගන්න. ඒ වගේ ම සමාජ යුතුකම් ඉටු කරන්න. මේ නිසා ම මට හැකි වෙලා තියෙනවා බුදුදහමේ සඳහන් වතුර්විධ සුඛයට ම හිමිකරුවෙක් වෙන්න. මොනව ද දරුවනේ මේ වතුර්විධ සැප කියන්නේ. ඒ පිළිබඳ ව කරුණු විස්තර කෙරෙන්නේ අනුශාසන සූත්‍රයේයි.

1. අත්ථි සුඛ
2. භෝග සුඛ
3. අනුශාසන සුඛ
4. අනවජ්ජ සුඛ වශයෙන් දැක්වෙන්නේ එම හතරයි.

දුවේ පුතේ අත්ථි සුඛය කියන්නේ ධාර්මික ව උපයා සපයා ගත් ධනයක් තමන්ට ඇතැයි සිතා යම් කෙනෙක් ලබන සතුටයි. එය සූත්‍රයේ විස්තර වෙන්නේ මෙහෙමයි.

“ගෘහපතිය අත්ථි සුඛය නම් කවරේ ද? උත්සාහයෙන් හා දැනේ ශක්තියෙන් දහඩිය වගුරුවමින් ධාර්මික ව උපයා සපයාගත් ධනයක් තමන්ට ඇතැයි සිතා යමෙක් සතුටු වෙයි ද? එය අත්ථි සුඛයයි”

“අද සමහර ධනවතුන්ට මේ සැපය නැහැ. එයට හේතුව ඔවුන් ධාර්මික ව උපයා සපයාගත් ධනයක් නොමැතිකමයි. ජීවත් වීමට මිනිසුන්ට ධනය අවශ්‍යයි. යම්තමින් එදාවේල හොයා ගෙන තම ජීවිතය ගැට ගහගෙන පවත්වාගෙන යන්න අප කවුරුවත් කැමැති නැහැ. ඒ හින්දා ඇතැම් අය කොහොම හරි ධනය ඉපැයීමට පෙළඹෙනවා. සමහරු නොකළ යුතු වෙළෙඳාම් කරලා හෝ අල්ලස් ගැනීම්, පැහැර ගැනීම්, බිය වැද්දීම් කරලා හෝ ධනය ඉපැයීමට පෙළඹෙනවා. නමුත් එහෙම අධාර්මික ව සාහසික ව පුද්ගලයෙක් ධනය උපයා ගත්ත ද කිසි දවසක ඔහුට මානසික සතුටක් ඇති වෙන්නේ නැහැ. සමාජයට හා නීතියට බියෙන්, පරලොවට බියෙන් තමයි ජීවත් වෙන්න සිදුවන්නේ. තනි ව ම ඒ පුද්ගලයා හිතීන් විඳවනවා. කොච්චර ධනය ගොඩගසා ගත්තත් මානසික සුවයක් නැත්නම් ඒ ධනය හිමිකර ගැනීමෙන් කිසිදු ඵලයක් නැහැ. නමුත් සාධාරණ ව ධනය උපයා සපයා ගන්නා පුද්ගලයා කායික හා මානසික යන දෙ අංශයෙන් ම සැප ලබනවා. එම සැපය තමයි අත්ථි සුඛය කියන්නේ.

“දෙවන සැපය භෝග සුඛයයි. උට්ඨාන චීර්යයෙන් දැනේ මහත්සියෙන් දහඩිය වගුරුවා ධාර්මික ව සපයා ගත් ධනය පරිභෝග කිරීමෙන් ලබන සැපය භෝග සුඛයයි. ධනය රැස්කර තබා ගැනීමෙන් පමණක් සැප ලැබෙන්නේ නැහැ. ඒවා තමාගේ මෙන් ම අන්‍යයන්ගේ ද සුව පහසුව ඇති වන ආකාරයට පරිහරණය කළ යුතුයි. මෙලොව ජීවිතය පමණක් නොවෙයි පරලොව ජීවිතය සැපවත් කර ගැනීමට අවශ්‍ය පින්දහම් කිරීමට ද ධනය වැය කළ යුතුයි. තම පවුලේ දෙමාපියන්, ඥාතීන් හා අසල්වැසියන් සමග උපයා ගත් ධනය පරිභෝජනය කිරීමෙන් ලැබෙන්නේ සතුටක්. දරුවනේ මම එම සතුට උපරිම වශයෙන් ලබනවා. මගේ ධනය මම පරිහරණය කරන්නේ බෙදාගෙන මිසක් බදාගෙන නොවෙයි.

මගේ අඹු දරුවන්ට, දෙමවුපියන්ට, හිතවතුන්ට, අසල්වාසීන්ට හා සේවකකාරකාදීන්ට මම සලකන්නේ ධාර්මික ව උපයාගත් ධනයෙනුයි. බෞද්ධයකු වශයෙන් මම නිතර පරලොව ගැනත් සිතනවා. ඒ නිසා පරලොව ජීවිතය සැපවත් කර ගන්න පින්කම් සඳහාත්, නැති බැරි අයට උදවු කිරීමටත් ධනය වියදම් කරනවා. ඒවායින් මම අසීමිත සතුටක් ලබනවා. එය තමයි හෝග සුඛය.

“බුදු දහමේ දැක්වෙන තුන් වන සැපය තමයි අනණ සුඛය. තමන් කිසිදු අයකුට කිසි ම ආකාරයේ ණයක් නැහැයි කියලා හිතලා සතුටු වෙන්න පුළුවන්නම් එය අනණ සුඛයයි. අද බොහෝ දෙනකුට මේ සැපය නැහැ. ඒකට හේතුව මේ අය තමනට ලැබෙන දිනපතා හෝ මාසික ආදායම ගැන හිතල නෙවෙයි වියදම් කරන්නේ. හම්බ කරන හැම සතයක් ම වියදම් කරන්න තමයි උත්සාහ කරන්නේ. අවසානයේ ඉතුරුවක් නැහැ. අය වැය පිළිබඳ ව පමණ දැනගෙන කටයුතු නොකිරීම පුද්ගලයකුගේ මෙලොව දියුණුවට බාධාවක්. එය සමජීවිකතාවෙන් තොර ව කටයුතු කිරීමක්. දහම් පාසල් එන බොහෝ දෙනෙක් සමජීවිකතාව කියන්නේ මොකක් ද කියලා දන්නවා. බුද්ධ කාලයේ හිටිය දීඝජාණු කෝලිය පුත්‍රයා මෙලොව දියුණුවට හේතු වන කරුණු බුදුරදුන්ගෙන් විමසුවා ම,

1. උට්ඨාන සම්පදා
2. ආරක්ඛ සම්පදා
3. කල්‍යාණ මිත්තතා
4. සමජීවිකතා

කියලා කාරණා හතරක් ගැන විස්තර කරලා තියෙනවා. ඇත්තට ම දියුණු වන පුද්ගලයකුට මේ කරුණු හතර ම එක සේ වැදගත්. පුද්ගලයෙකුට ණය නොවී තම ආර්ථිකය ගොඩනගා ගැනීමට සමජීවිකතාව විශේෂයෙන් අවශ්‍ය වේ. එයින් අදහස් කරන්නේ අප මුලින් කී ආකාරයට අය වැය ගැන සැලකිලිමත් ව ධනය පරිහරණය කිරීමයි.

“අය වැය ගැන සැලකිලිමත් නොවී කටයුතු කරන පුද්ගලයාට අනිවාර්යයෙන් ම ණය වීමට සිදුවෙනවා. ණය වීම දුකක්. ණය වූ පුද්ගලයාට ගත් මුදලට වඩා වැඩි මුදලක් ගෙවන්න සිදුවෙනවා. ඒ වැඩියෙන් ගෙවන මුදල පොළියයි. පොළී ගෙවන්න තමන්ට එතෙක් හම්බකරපු මුදලට වඩා වැඩි මුදලක් උපයන්න සිදුවෙනවා. යම් විදියකින් ණය හෝ පොළිය නොගෙව්වොත් විවිධ වෝදනාවලට මුහුණ දෙන්න සිදුවෙනවා. ඒ විතරක් නොවෙයි ගත් ණය ආපසු ඉල්ලා ණය දුන් අය ලුහුබදිනවා. අවසානයේ ණය නොගෙව්වොත් දඬුවම් පවා ලැබීමට හේතුවෙනවා. ඒ නිසයි ණය ගැනීම දුකක් වෙන්නේ. මේ කාරණාව මම පැහැදිලි ව ම දන්නා කරුණක්. මගේ ව්‍යාපාරයේ ආරම්භක වකවානුවේ බැංකුවලින් ණය ගත්තා. හැබැයි නියමිත කාල වකවානුවල දී එම ණය මුදල් ගෙවා දුම්මා. නමුත් ණය ගත් කාලයේ මම හිටියේ බයෙන්. ඇයි නියමිත දිනවලට ණය මුදල් ගෙවන්න බැරිවෙයි ද කියල. ඒ වගේ ම පොඩි දුකකුත් තිබුණා. මම හම්බ කරපු මුදලින් පොළී සඳහාත් අමතර කොටසක් ගෙවන්න සිදුවීම නිසා. දැන් මම කොහොමවත් ණය ගන්නේ නැහැ.

“අපේ බුදු හාමුදුරුවෝ හතර වන සැපය ලෙස දේශනා කරලා තියෙන්නේ මොකක් ද කියලා හොයල බලමු. ඒක තමයි අනවජ්ජ සුඛය. එය දහමේ විස්තර වන්නේ මෙහෙමයි. “නිවැරැදි වූ කාය කර්මයෙන්, නිවැරැදි වූ වචි කර්මයෙන්, නිවැරැදි වූ මනෝ කර්මයෙන් යුතු ව ක්‍රියා කිරීමෙන් ආර්ය ශ්‍රාවකයා සැපයට පැමිණෙයි. සොම්නසට පැමිණෙයි. එය අනවජ්ජ සුඛයයි.” තුන් දොර හික්මවාගෙන කටයුතු කරන පුද්ගලයා සැබෑ ලෙස සැප ලබනවා. අපි මෙතෙක් කතා කරපු සැප තුන ම ආර්ථික සුරක්ෂිත බව මුල් කරගෙන ඉදිරිපත් වූ ඒවායි. නමුත් අනවජ්ජ සුඛය අපේ අධ්‍යාත්මය සුරක්ෂිත කරන සැපයක්. කය වචනය මනස හික්මවාගෙන කරන ක්‍රියා එක් අතකින් දරුවනේ කුසල්. එම කුසල් රැස් කරගැනීම මෙලොව ජීවිතය සැපවත් කිරීමට මෙන් ම අපේ සාංසාරික ගමන නැවැත්වීමට උපකාරී වන්නක්. බෞද්ධයාගේ උතුම් බලාපොරොත්තුව වන නිවනට හේතු වන්නක්. නිවන් සැප තමයි සැප අතර උතුම් ම සැපය. ඒ බව නිබ්බාණ පරමං සුඛං යන බුද්ධ දේශනාවෙන් පැහැදිලියි. ඒ නිසා අනවජ්ජ සුඛය සියලු සැපයන්ට වඩා උතුම් සැපයක් බව අපි සියලු දෙනා ම දැනගත යුතුයි.

“උට්ඨාන සම්පදාවෙන්, දූතේ ශක්තියෙන්, දහඩිය වගුරුවමින්, ධාර්මික ව උපයන ධනයට කිසි කෙනකුට අභියෝග කරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. එය ශ්‍රමය පිළිබඳ අභිමානයක් ඇති කරලීමට හේතු වෙනවා. ධාර්මික ව උපයා ගත් ධනය නිසා කිසි ම කෙනකුට බය වෙන්න කාරණාවක් නැහැ. නීති විරෝධී ව ධනය උපයා ගත් අයකු නම් නිතර ම බයෙන් හා සැකයෙන් තමයි ජීවත් වෙන්නේ. තමා කොයි වෙලාවේ නීතියේ රැහැනට කොටුවෙයි ද කියලා. ඒ නිසා කිසි දවසක තමාගේ අභිවාද්ධිය ගැන සිතා හෝ අනුන්ගේ අභිවාද්ධිය ගැන සිතා හෝ තම අඹු දරුවන්ගේ අභිවාද්ධිය ගැන සිතා හෝ රටවැසියන්ගේ අභිවාද්ධිය ගැන සිතා හෝ අධාර්මික ව නම් ධනය ඉපැයීමට පෙළඹෙන්න එපා. මේ කරුණ අපේ දහමේ දැක්වෙන්නේ මේ ආකාරයටයි.

න අත්ත හේතු න පරස්ස හේතු
 න පුත්ත මිච්ඡේ න ධනං න රට්ඨං
 න ඉච්ඡෙය්‍ය අධම්මේන සම්ද්ධි මත්තනෝ
 ස සීලවා පඤ්ඤා ධම්මිකෝ සියා

මා මෙතෙක් කී කරුණු සැලකිල්ලට අරගෙන ඔබ සියලු දෙනාගේ ජීවිත යහපත් කරගන්නා ලෙස ඉල්ලා සිටිමින් මම නිහඬවෙනවා. ඔබ සැමට තෙරුවන් සරණයි.”

සාරාංශය

කාමහෝගී ගිහියනට දිළිඳු බව දුකකි. එයින් මිදීමට හැකි වන්නේ ප්‍රමාණවත් ධනයක් තිබුණොත් පමණි. ධනය ඉබේ පහළ වන්නක් නොවේ. ඒ සඳහා ජීවන වෘත්තියක නියැලිය යුතු ය. එය බුදු දහමින් නිර්දේශිත දෑහැමි ජීවන වෘත්තියක් විය යුතු ය. එසේ ධාර්මික ව ධනය උපයන පුද්ගලයා බුදුදහමේ දැක්වෙන චතුර්විධ ලෝකික සුඛයට හිමිකම් කියයි.

ක්‍රියාකාරකම

1. ධනය ඉපැයීම දෑහැමි ව හා ක්‍රමානුකූල ව සිදුවිය යුත්තක් බව පෙන්වුම් කිරීමට බුදුදහමේ දක්වා ඇති නිදසුන් දෙකක් ලියන්න.
2. හෝග සුඛය හඳුන්වා දෙන්න.
3. ණය වීමේ ආදීනව පෙන්වා දෙන්න.

පැවරුම

ධාර්මික ව ධනය උපයා ගැනීම පුද්ගලයාටත්, සමාජයටත් වැඩදායක වන ආකාරය පිළිබඳ ව පුවත්පතකට යැවීමට ලිපියක් සකස් කරන්න.

දැනුම ව උපයා දැනුම ව වැය කරමු

පසුගිය සිකුරාදා 11 වැනි ශ්‍රේණියේ පළමු කාල පරිච්ඡේදය වෙන් ව තිබුණේ බුද්ධ ධර්මය විෂයය ඉගෙනීමටයි. කල්වේලා ඇතිව ම ගුරුතුමිය පන්තියට පැමිණියා ය. සිසු දරුවන් වන අපි අසුන්වලින් නැගිට එතුමියට ආචාර කළෙමු. අපට ද ආචාර කළ එතුමිය පූජ්‍ය රඹුකන සිද්ධාර්ථ හිමියන් විසින් රචිත, ආචාර්ය රෝහණ විරසිංහයන් සංගීතය සපයා ඇති, එඩ්වඩ් ජයකොඩි ශූරීන් ගායනා කරන ගීතයක් මිහිරි හඬින් ගායනා කළාය. එය එදා පාඩමට පිටිසීම විය.

හරි හම්බ කරපු දේවල් දුක් මහන්සියෙන්
දනට පිනට - ගෙදර දොරට
දුන්නේ මං - හිතේ මනාපෙන්...

දැන දෙපය ඇති දඩි කළ
මතු බුදු වන මවුපියන්ට
එකම මවට අම්මෙ කියූ
එක පවුලේ සොහොයුරන්ට
හරි හම්බ කරපු දේවල්...

ජීවිතයම දුකයි කියා
මහණ වෙච්ච යතිවරුන්ට
නැති බැරකම උතුරා ගිය
මග හමුවන මිනිස්සුන්ට
හරි හම්බ කරපු දේවල්...

එම ගීතයෙහි තේරුම පැහැදිලි කරමින් ගුරුතුමිය විසින් අනේපිඬු මහ සිටුතුමාට බුදුරදුන් දේශනා කළ පත්තකම්ම සූත්‍රය උපුටා දක්වන ලදි. එදා එතුමියගෙන් අප උගත් පරිදි බෞද්ධයකු විසින් තම උත්සාහයෙන්, දැනේ ශක්තියෙන්, දහඩිය වගුරුවා දැනුමින් උපයා ගන්නා ලද ධනය සතරාකාරයකින් පරිභෝග කළ යුතු ය.

1. තමා සැප විඳි, සතුටු වෙයි. සිය මවුපියන් ද මැනවින් සැපවත් කරයි; සතුටු කරයි. අඹු දරුවන් ද සේවක ජනයා ද සැපවත් කරයි; සතුටු කරයි.

මෙය උපයා ගත් ධනයෙන් පළමුවෙන් කළ යුතු කාර්යයයි. මෙම කරුණ තවදුරටත් පැහැදිලි කළ ගුරුතුමිය ගිහියකු විසින් ධනය ඉපයිය යුත්තේ හුදෙක් තමාගේ සැපත සතුට පිණිස පමණක් නොවන බවත් තමා වටා සිටින මවුපියන්, අඹු දරුවන්, සේවකකාරකාදීන්, යහළු මිතුරන් ආදී සියල්ලන්ගේ සැපත හා සතුට පිණිස ද ධනය යෙදවීම බුදු දහම අනුව ගිහියකුගේ වගකීම බවත් පෙන්වා දුන්නා ය. තම සැපත සතුට උදා කර ගැනීම යනු ආත්මාර්ථය සලසා ගැනීම ය. මවුපියන් ඇතුළු සෞභාග්‍යයන්ට සැපත සතුට උදා කිරීම යනු පරාර්ථය සැලසීමයි. මෙසේ බුදු දහම ආත්මාර්ථය මෙන් ම පරාර්ථය ද සමබර ව උගන්වයි. අසීමිත තණ්හාවෙන් ආත්මාර්ථකාමී ව කටයුතු කරන තැනැත්තා අදහැම් ක්‍රියාවන්ට ද යොමු විය හැකි ය. හෙතෙම කෙසේ හෝ තම සුවසෙත සොයා යාමට පෙළඹේ. එබැවින් ආත්මාර්ථය සමග ම පරාර්ථය ද සලසා ගන්නට උපයන්නා ක්‍රියා කළ යුතු ය.

2. උත්සාහයෙන් හා විරියයෙන්, දැනේ ශක්තියෙන්, දහඩිය වගුරුවා දහැම් ව උපයා ගන්නා ධනය ආරක්ෂා කර ගැනීමට ද ගිහි බෞද්ධයකු ක්‍රියා කළ යුතු ය. උපයන ධනය ගින්නෙන් වැනසී යා හැකි ය. ජලයෙන් විනාශ විය හැකි ය. අදහැම් රජ දරුවෝ ද සොරු ද ධනය උදුරා ගනිති. තමා ප්‍රිය නොකරන පුද්ගලයෝ ද ධනය පැහැර ගනිති. මෙබඳු උවදුරුවලින් ධනය රැකගැනීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීම මෙයින් උගන්වා තිබේ.

මෙම දෙවැනි කරුණ විස්තර කරමින් ගුරුතුමිය පෙන්වා දුන්නේ බොහෝ දෙනා වෙහෙස වී ධනය උපයන නමුත් ආරක්ෂා කර ගැනීමට උනන්දු නොවන බව ය. ඉහත දැක්වූ ආකාරයේ උවදුරුවලට ලක් වන්නට නොදී ධනය ආරක්ෂා කර නොගතහොත් සිදු වනුයේ පසුතැවිලි වීමයි. බුදු දහම අනුව එබඳු උවදුරුවලින් ධනය රැක ගැනීම හඳුන්වා ඇත්තේ ආරක්ෂා සම්පන්නිය ලෙස ය. එසේ ආරක්ෂා කර ගත් ධනය ඇති තැනැත්තා එම ධනය නිසි ලෙස පරිහරණය කොට සැපවත් ව වාසය කරයි.

3. පංච බලි නම් වූ යුතුකම් පහක් ඉටු කළ යුතු ය. එම යුතුකම් හෙවත් බලි පත්තකම්ම සූත්‍රයේ ශ්‍රෝති බලි, අතිරී බලි, පුබ්බපේත බලි, රාජ බලි සහ දේවතා බලි යනුවෙන් දක්වා තිබේ.

එදා ගුරුතුමියගෙන් අප උගත් පරිදි ශ්‍රෝති බලි යනු උපයා ගත් ධනයෙන් ශ්‍රෝතින්ට සැලකීම ය; යුතුකම් ඉටු කිරීම ය. අතිරී බලි යනු ආගන්තුක සත්කාරයයි. ඔවුන්ට අවශ්‍ය සංග්‍රහ කිරීමයි. පුබ්බපේත බලිය යනු මිය ගිය ශ්‍රෝතින්ට යුතුකම් ඉටු කිරීමයි. එනම් පින්පෙත් ලබා දීමයි. රාජ බලි යනු රට වැසියන් වශයෙන් රජයට යුතුකම් ඉටු කිරීමයි. එනම් බදු ආදිය ගෙවීමයි. දේවතා බලි යනු දෙවියන්ට පින් දීමයි. එනම් ආගමික කටයුතු සිදු කිරීමයි.

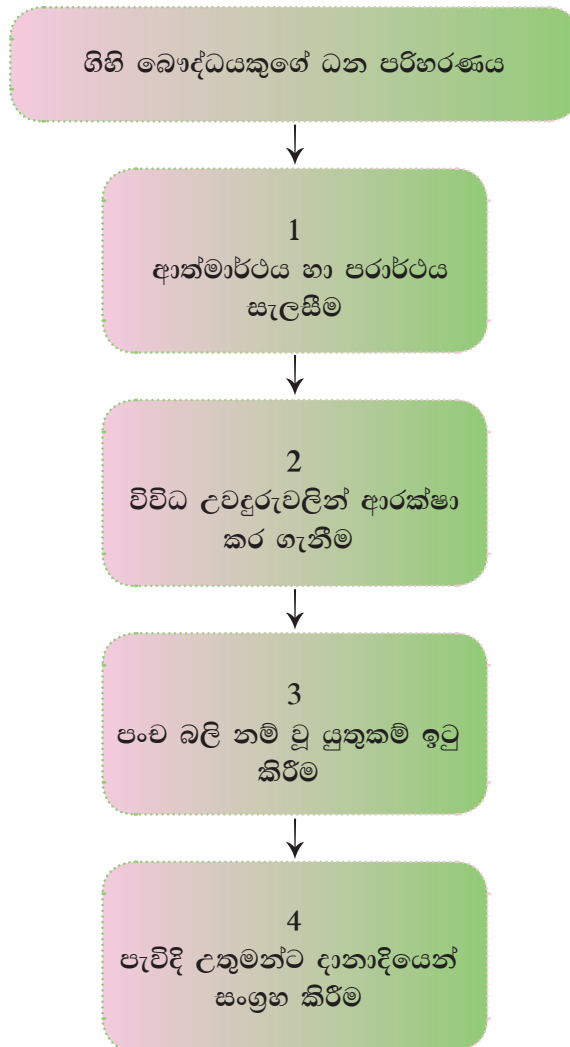
4. ධනය උපයන ගිහි බෞද්ධයා තමා උත්සාහයෙන්, කාය ශක්තියෙන්, දහඩිය වගුරුවා දැනුවත් ඉපයූ ධනය වැය කළ යුතු සිව් වැනි කරුණ නම් මහණ බමුණන්ට දන් දීමයි; පූජා පැවැත්වීමයි. මදයෙන් හා ප්‍රමාදයෙන් තොර වූ, ඉවසීම මැනවින් ප්‍රගුණ කළ, ආත්ම දමනයෙහි නිරත කෙලෙස් යටපත් කිරීමෙහි යෙදුණු, කෙලෙස් නැති කිරීම අරමුණු කොටගත් මහණ බමුණන්ට දක්ෂිණාව පිරිනැමිය යුතු ය.

මෙම සිව් වැනි කරුණ ද පැහැදිලි කර දුන් ගුරුතුමිය බෞද්ධ සමාජය ගිහි පැවිදි යනුවෙන් දෙයාකාර වන බව සිහිපත් කළා ය. හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් ගිහියන්ට ධර්ම දානයෙන් සංග්‍රහ කළ යුතු ය. එම සංග්‍රහ ලබන ගිහියන් විසින් හික්ෂුන් වහන්සේලාට ආර්ථික දානයෙන් සංග්‍රහ කළ යුතු ය. එලෙස ගිහි පැවිදි දෙපක්ෂය එකිනෙකාට උපකාරී ව කටයුතු කිරීම දෙපක්ෂයේ ම යහපතට හේතු වෙයි. ඉහත කී පරිදි මහණ බමුණන්ට දන් දෙන ගිහියෝ සැප ඇති තැන්වල උපදිති; සැප විපාක ලබති. මෙය ද උපයා ගත් ධනයෙන් ලබා ගත හැකි උසස් ප්‍රයෝජනයකි.

පත්ත යනු සුදුසු, යෝග්‍ය යන අර්ථය ඇති වචනයකි. කම්ම යනු කරනු ලබන ක්‍රියාව ය. මේ අනුව පත්තකම්ම යනු සුදුසු ක්‍රියාව හෙවත් කළ යුත්තයි. ඉහත කී සිව් ආකාර වූ ප්‍රාප්ත කර්ම (පත්තකම්ම) ක්‍රියාවට නැගීම නුවණැති සැබෑ ගිහි බෞද්ධයකුගේ වගකීම ය. මෙම ප්‍රාප්ත කර්මයන් අත්හැර කටයුතු කරන තැනැත්තාගේ ධනය නිසි ඵල උදා නොකරන්නේ ය. එබැවින් අස්ථානගත යැයි ද, සුදුසු අයුරින් භාවිතයට නොගත්තේ යැයි ද පත්තකම්ම සූත්‍රයේ සඳහන් වේ.

ලෝකයේ කවර සම්පතක් වුව ද නිසි ලෙස කළමනාකරණය කළ යුතු ය. විධිමත් පැවැත්මක් ඇති ව දුර දක්නා නුවණින් පරිභෝග කළ යුතු ය. ධනය හෙවත් හෝග සම්පත ද එසේ විධිමත් කළමනාකරණයකින් යුතු ව පරිහරණය කිරීමට බුදු දහම නොයෙක් අවස්ථාවල දී මග පෙන්වා තිබේ. මේ අනුව ධනය සිවු කොටසකට බෙදිය යුතු ය.

පත්තකම්ම සූත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ ධනය පරිහරණය කිරීමට අදාළ කළමනාකරණයයි. එය පහත දැක්වෙන රූප සටහනින් නිරූපණය කළ හැකි ය.

මෙහි මුලින් දැක්වූ “හරි හම්බ කරපු දේවල් දුක් මහන්සියෙන්.....” ගීතය නැවතත් ගායනා කළ ගුරුතුමිය අප ජීවත් වන සමාජයේ ඇතැමුන් උපයන ධනය තමාගේ යහපත , සැපත, සතුට පිණිස හෝ අනුන්ගේ යහපත , සැපත, සතුට පිණිස හෝ පරිහරණය නොකොට විවිධ දුෂිතත්වලට වැය කරන බව ද පෙන්වා දුන්නා ය. එයින් ධනය පිරිහෙයි. මිනිසුන්ගේ වර්තන ද පිරිහෙයි. සමාජයේ බොහෝ ගැටලු ද ඇතිවෙයි. එදා බුදුරදුන් වදාළ මෙම උපදෙස් අදට ද මුලුමනින් ම ගැළපෙන්නේ ය. මෙහි දී උන් වහන්සේ සෑම පැත්තකින් ම හිතසුව සැලසෙන පරිදි ධනය පරිහරණය කිරීමට උපදෙස් දී ඇත.

සාරාංශය

බුදු දහම ගිහියකු විසින් ධනය කෙසේ පරිහරණය කළ යුතු ද යි පැහැදිලි කරමින් විවිධ අවස්ථාවල දී නොයෙකුත් උපදෙස් ලබා දී ඇත. ඒ අතර අනාථ පිණ්ඩික සිටුකුමාට දේශනා කොට ඇති ප්‍රාථ්‍ය කර්ම සතර ඉතා වැදගත් ය. එමගින් පුද්ගලයකුට ආත්මාර්ථය මෙන්ම පරාර්ථය ද සැලකිල්ලට ගනිමින් මනා කළමනාකරණයකින් ඵලදායක ලෙස ධනය පරිහරණය කිරීමට උගන්වා තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. පත්තකම්ම හෙවත් ප්‍රාථ්‍ය කර්ම මොනවා දැයි හඳුන්වන්න.
2. පත්තකම්ම සූත්‍රයට අනුව උපයන ධනයෙන් ආත්මාර්ථය මෙන් ම පරාර්ථය ද සමබර ව සැලසෙන අයුරු පැහැදිලි කරන්න.

පුහුණුවට

දානඤ්ච ධම්ම වරියාව
ඤාතකානඤ්ච සංඝභෝ
අනවජ්ජානි කම්මානි
ඒතං මංගල මුත්තමං

(මංගල සූත්‍රය)

දන් දීම, ධර්මයෙහි හැසිරීම, නැයන්ට සංග්‍රහ කිරීම, නිවැරදි කර්මාන්ත කිරීම
මංගල කරුණු හෙවත් පුද්ගල දියුණුවට හේතු වන පිළිවෙත් වන්නේ ය.

පාලකයනට මග කියන බුදු දහම

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක කොසොල් රට හිමවත් ප්‍රදේශයේ ගල් ලෙනක විවේක සුවයෙන් වැඩ සිටියහ. ඒ අවස්ථාවේ උන් වහන්සේට මෙබඳු සිතුවිල්ලක් ඇතිවිය. එනම් "මේ රජවරු ධන සම්පත් රැස් කිරීමේ අපේක්ෂාවෙන් බදු අය කිරීම් ආදී විවිධ ක්‍රම මගින් මිනිසුන්ට පීඩා පමුණුවති. එසේ පීඩා සිදු නොකරමින් රාජ්‍ය පාලන කටයුතු කළ නොහැකි ද?" යන සිතුවිල්ලයි. එකල පාලනයේ පැවැති, ජනතාව දුක් පීඩාවනට පත්කරන ක්‍රියාකාරකම් බුදුරජාණන් වහන්සේට එබඳු සිතුවිල්ලක් ඇති වීමට හේතු වන්නට ඇත. සිදුහත් බෝසතුන් සක්විති රජකම අතහැර බුද්ධත්වයට පත් වූයේ ද ජනතාව දුකෙන් මුදවා ගනු සඳහා ය. එම අරමුණු පෙරදැරි කරගෙන කරනු ලැබූ දේශනාවල අඥාදායක පාලකයන් ජනතා හිතවාදී පාලකයන් බවට පත් කිරීමේ අභිලාෂය ගැබ් වී තිබිණි. දස වැනි ශ්‍රේණියේ දී එබඳු ඉගැන්වීම්වලින් කිහිපයක් අපි උගත්තෙමු. මෙම පාඨමෙන් තව දුරටත් බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම කිහිපයක් පිළිබඳ ව ඉගෙනීමට අවස්ථාව සැලසේ.

දසරාජ ධර්ම

ජනතා හිතවාදී පාලකයකු විසින් අනුගමනය කළයුතු දේශපාලන මූල ධර්ම අතරට දසරාජ ධර්මය ද ඇතුළත් වේ. පාලක පාලිත දෙපිරිස අතර පැවැතිය යුත්තේ පිය පුතු සබඳතාවට සමාන ළෙන්ගතු කමකි. දසරාජ ධර්මය අනුගමනය කරන පාලකයන් හට එම සබඳතාව පවත්වාගෙන යෑම අසීරු නොවනු ඇත.

1. දානය
2. සීලය
3. පරිත්‍යාගය
4. සෘජු බව
5. මෘදු බව
6. තපස

7. අක්‍රෝධය
8. අවිහිංසාව
9. ඉවසීම
10. විරුද්ධ නොවීම යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ එම ධර්මතා දහයයි.

1. දානය

මෙහි ආගමික අර්ථය වන්නේ පූජාවක් වශයෙන් හෝ අනුග්‍රහයක් වශයෙන් හෝ ලබා දෙන දෙයයි. නමුත් දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයේ දී භෞතික සම්පත් ලබා දීම පමණක් මෙයින් අදහස් නොකෙරේ; මින් රටවැසියාගේ ආර්ථික සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කරලීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රාග්ධනය ලබා දීම අර්ථවත් කෙරේ. කෘෂි කර්මාන්තය, වෙළෙඳාම, සත්ත්ව පාලනය, ආදී කිසියම් ජීවන වෘත්තියක් ආරම්භ කොට ක්‍රියාත්මක කරගෙන යෑමට අවශ්‍ය පහසුකම් පාලකයා විසින් ලබාදිය යුතු ය. ඒ තුළින් රටත් සමාජයත් ස්වයංපෝෂිත තත්ත්වයට පත්කළ හැකි ය. එම සුභ සාධක සේවා දානයට අයත් වේ.

2. සීලය

පාලකයා සදාචාර සම්පන්න අයකු විය යුතු ය. කායික හා වාචසික සංවරයෙන් යුක්ත වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. පාලිතයෝ නිතර ම පාලකයා අනුකරණයට යොමු වෙති. ගව ධර්මයේ නායකයා ඇදට ගමන් කරන විට සෙසු ගවයෝ ද ඇදට ගමන් කරති. නායකයා කෙළින් යන විට සෙසු අය ද කෙළින් යති. එබැවින් නායකයා අනෙක් අයට ආදර්ශයක් වෙමින් සිල්වත් ව ක්‍රියා කළ යුතු ය. ප්‍රතිපත්තිගරුක විය යුතු ය. වාරිත්‍ර වාරිත්‍ර ගැන සැලකිලිමත් ව ක්‍රියා කිරීම මූලික වශයෙන් ම සීලයට අයත් වේ.

3. පරිත්‍යාගය

සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ දී දානය හා පරිත්‍යාගය එක ම අරුතක් ලබා දීම සඳහා භාවිත කෙරෙන නමුත් පාලන මූලධර්මයක් ලෙස ගත් කල වෙනත් අරුතක් ද එහි අන්තර්ගත වේ. පාලකයා රටවැසියාගේ යහපත සඳහා තම කාලය, ශ්‍රමය, ධනය, සුවපහසුව යනාදිය කැප කළ යුතු ය. එම කැප කිරීම පරිත්‍යාගය ලෙස අර්ථවත් කෙරේ. රටක නායකයා ජනතාවගේ අයබදුවලින් යැපෙන නිසා එසේ කැප කිරීම ඔහුගේ පරම යුතුකමකි.

4. සෘජු බව

සමාජයක හෝ ආයතනයක හෝ නායකත්වය දරන කවරකුට වුවද විවිධ ප්‍රශ්නවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ. එම ගැටලු නිරාකරණය කිරීමට යෑමේ දී නොයෙකුත් බලපෑම් හා අභියෝග එල්ල විය හැකි ය. දේශපාලන හිතවත්කම් හා ඥාති සබඳතා ද නිවැරදි තීන්දු තීරණ ගැනීමට බාධක වේ. එවැනි බාධක සහ බලපෑම්වලට යොමු නොවී සතර අගතියෙන් තොර ව යුක්තිය හා සාධාරණත්වය වෙනුවෙන් අවංක ව කටයුතු කිරීම පාලකයාගේ සෘජු ගුණය වේ.

5. මෘදු බව

පාලකයා මෘදු ගුණයෙන් හෙබි අයකු ද විය යුතු ය. මෘදු බව යනු හදවතේ ඇති මොළොක් බවයි, තෙත් ගතියයි. ජනතාවට ආර්ථික හා සාමාජික ආදී වශයෙන් විවිධ ගැටලු හා අභියෝගවලට මුහුණ පෑමට සිදුවේ. එවන් අවස්ථාවන්හි දී පාලකයා ඒවාට විසඳුම් ලබා දීමට යොමු විය යුත්තේ කාරුණික හැඟීමෙනි; මොළොක් වූ හදවතිනි; ජන දූෂක හැඳින් ක්‍රියා කිරීමෙනි.

6. තපස

පසිඳුරන් පිනවීමට ගිජු නොවී ක්‍රියා කිරීම තපසයි. පාලකයකු පසිඳුරන් පිනවීමට දවසේ වැඩි කාලයක් ගත කළහොත් පාලිතයන් වෙනුවෙන්, රට වෙනුවෙන් කළ යුතු යුතුකම් පාලකයා වෙතින් බැහැර විය හැකි ය. එවිට පාලිතයන් ද අපේක්ෂා භංගත්වයට පත් ව විවිධාකාරයේ ප්‍රතිවිරෝධතා දැක්වීමට පෙළඹෙනු ඇත. එය රටක අස්ථාවරත්වයට හේතු වේ. එබැවින් රටක පාලකයා තුළ මනා ඉන්ද්‍රිය සංවරයක්, තැන්පත් සිතක් තිබිය යුතු ය.

7. අක්‍රෝධය

ක්‍රෝධ වේතනාවෙන් තොර ව කටයුතු කිරීම අක්‍රෝධයයි. වෙනත් පාලකයකුට හෝ රට වැසියකුට වෙර කිරීම, ක්‍රෝධ කිරීම දැහැමි පාලකයකුගේ පිළිවෙත නොවේ. සියලු රටවැසියන් තමන්ගේ දරුවන් ලෙස සිතා කවර හේතුවක් නිසාවත් වෙරයෙන්, ක්‍රෝධයෙන්, කෝපයෙන් ක්‍රියා නොකිරීමට පාලකයා වගබලා ගත යුතු ය.

8. අවිහිංසාව

පාලකයා හිංසා සහගත ක්‍රියාවලින් ද ඇත් විය යුතු ය. හිංසාව කායික මෙන් ම මානසික ව ද වේ. මිනිසා ඇතුළු සෑම සත්ත්වයෙකු ම හිංසනයට අකැමැති ය. අවිහිංසාවට කැමැති ය. එබැවින් නායකයාගේ වගකීම විය යුත්තේ සියලු ම හිංසාකාරී ක්‍රියාවලින් තොර ව මිනිසා ඇතුළු සෑම ජන කොට්ඨාසයක් ම පාලනය කිරීම ය. නමුත් රටේ පවත්නා නීතියට අනුගත ව වරදකරුවන්ට දඬුවම් පැමිණවීමෙන් බැහැර වීමක් මෙයින් අදහස් නොකෙරේ.

9. ඉවසීම

පාලකයා අනිවාර්යයෙන් ම ඉවසිලිවන්ත අයකු විය යුතු ය. දුරදිග සිතාබලා කටයුතු කරන්නකු ද විය යුතු ය. එසේ නොවී ක්ෂණික තීරණවලට එළඹ කටයුතු කළහොත් රටක පමණක් නොව ඕනෑ ම සංවිධානයක නායකත්වයේ පිරිහීම කඩිනම් වන්නේ ය. තාරුණ්‍යය හා බලය, ඉවසීම පලවා හරින සාධක වේ. නොඉවසිල්ල බොහෝ ගැටලු ඇති කරයි.

10. අවිරෝධතා

පාලකයකුට කටයුතු කිරීමට සිදුවන්නේ සම්පූර්ණයෙන් ම සමාන අදහස් දරන පිරිසක් සමග නොවේ. විවිධ අදහස් හා මතවාද දරන පිරිස් සමග කටයුතු කිරීමට ඔහුට සිදුවේ. එහි දී මධ්‍යස්ථ ව හා ගැටුමින් තොර ව කටයුතු කිරීම අවිරෝධතාවයි. තම අදහසට හෝ මතයට හෝ විරුද්ධ වුවා යැයි යමකුගෙන් පළිගැනීමට පාලකයකු යොමු වන්නේ නම් ඔහුට සාමකාමී සාර්ථක පාලනයක් කිරීමට නොහැකි වනු ඇත.

පංච සීල ප්‍රතිපත්තිය

ගිහියාගේ නිත්‍ය සීලය ලෙස ගැනෙන පංච සීලය ද රාජ්‍ය පාලන මූලධර්මයක් වශයෙන් ගත හැකි ය. දේශය, කුලය, ජාතිය, ආගම කුමක් වුව ද ශිෂ්ට සම්මත වූ මානව සමාජයක් තුළ සැබවින් ම පංච දුශ්චරිතය ගැරහීමට ලක් විය යුත්තකි. පංච ශීලයේ අර්ථවත් වන සුවර්තය, අන්‍යෝන්‍ය ආරක්ෂාව ද, සුහදත්වය ද, නිරවුල් පැවැත්ම ද තහවුරු කරයි. අවශ්‍යයෙන් ම ප්‍රජා නායකයකු තුළින් මෙකී පිළිවෙත ප්‍රකට විය යුතු ය. එය මූලික මානව ගුණධර්ම පහක් පිළිබිඹු කරන බැවිනි.

සීලය, විරමණය හා සමාදානය යන අංශ දෙකෙන් ම යුක්ත නිසා පුද්ගලයකු සිදු කරන මූලික වැරදි පහෙන් වැළකීම පමණක් නොව ආධ්‍යාත්මික ගුණ ධර්ම ප්‍රගුණ කිරීමක් ද ඒ තුළින් සිදුවේ. පාලකයකු ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීම යනු සමස්ත සත්ත්ව සංහතියේ ම ජීවත් වීමේ අයිතිය සුරක්ෂිත කිරීමකි. බියෙන් සැකෙන් තොර ව නිදහසේ තම ජීවිතය පවත්වාගෙන යෑමට සෑම අයකුට ම අවස්ථාව ලබා දීමකි. ඉතිහාසගත තොරතුරුවලට අනුව ඇතැම් පාලකයෝ ජනතාවට මොන ම විදියේ හිංසාවක් හෝ පීඩාවක් හෝ නොකිරීමට වගබලා ගත්හ. සමහර පාලකයින් තිරිසන්ගත සතුන්ගේ ජීවිත සුරක්ෂිත කරලීමේ අරමුණින් මාසාත ආඥාව පවා පැනවූ බවට තොරතුරු ලක් ඉතිහාසයේ ද දක්වේ.

රාජ්‍ය පාලකයින් යනු ජනතාවගේ අයබදුවලින් යැපෙන පිරිසකි. ඒ නිසා ඔවුන්ගේ යුතුකම විය යුත්තේ මහජන දේපොළ සුරක්ෂිත කිරීමයි. ආදර්ශමත් පාලකයෙක් කිසිවිටකත් ඒවා අනියමින් තමන් වෙත ලබා ගැනීමට උත්සාහ කළේ නැත. ඒ නිසා ජනතාවගේ සම්පත්වල ආරක්ෂාව තහවුරු විය. පාලකයකු මහජන දේපොළ අනියමින් තමන් සන්තක කර ගැනීම සොරකම් කිරීමක් වේ. එසේ ජනතා දේපොළ පැහැර ගෙන සුර සැප විඳීමට යොමු වූ පාලකයින්ගේ පැවැත්ම ස්ථාවර නොවී ය; ඔවුහු ප්‍රජාව විසින් තෙරපා හරින ලදහ.

පාලකයා සදාචාර සම්පන්න ජීවිතයක් ගත කරන අයකු විය යුතු ය. පාලකයා වැරදි කාම හැසිරීමට යොමු නොවිය යුතු ය. ධනය බලය පුද්ගලයකු සතු වන විට ඔහු අනිසි කාම සේවනයට යොමු වීමේ ප්‍රවණතාවක් දක්නට ලැබේ. වැරදි ලෙස කාම සේවනයට යොමු වීමෙන් පාලකයකුගේ පෞරුෂය බිඳ වැටෙයි. ඔහු ප්‍රජාවට මග පෙන්වීමට නුසුදුස්සකු වේ; පිරිහුණු චරිතයක් ඇත්තකු ද වේ.

පාලකයාගේ පැවැත්ම තහවුරු වීමට ඔහු පිළිබඳ ව ජනතාව තුළ විශ්වාසයක් තිබිය යුතු ය. ඒ සඳහා සත්‍ය වචන කතා කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඔහු කියන දේ කරන අයකු මෙන් ම කරන දේ කියන අයකු ද විය යුතු ය. ඇතැම් පාලකයෝ ජනතා ආකර්ෂණය ලබා ගැනීමට යම් යම් පොරොන්දු ලබා දුන්න ද බලයට පත් වූ පසු ඒවා ඉටු කිරීමට යොමු නොවෙති. ඒවා බොරු පොරොන්දු බවට පත්වේ. තමන් බොරුවෙන් මුළාකිරීම නිසා ජනතාව පාලකයා කෙරෙහි ද්වේෂයෙන් කල් ගෙවන අතර, කලහකාරී ක්‍රියාමාර්ග තුළින් ප්‍රතිචාර දක්වීමට ද පෙළඹිය හැකි ය.

යුක්තිය හා සාධාරණත්වය රට වැසියා පාලකයාගෙන් බලාපොරොත්තු වේ. මද්‍යසාර භාවිතයෙන් විකෘති වූ මානසිකත්වයක් ඇති අයකුට යුක්තිය හා සාධාරණය ඉටුකෙරෙන පරිදි තීන්දු තීරණ ගැනීමේ හැකියාවක් නැත. මතට යොමුවූ ඇතැම් පාලකයෝ බොහෝ විට අවස්ථාවාදීන්ගේ ගොදුරු බවට පත්වෙති. එවිට ඔවුහු තම සිතැඟියාවන් පාලකයා ලවා ඉටු කර ගැනීමට පෙළඹෙති. පාලකයන් බොහෝ අගතිගාමී තීරණවලට එළඹ විනාශ වන්නේ මේ නිසා ය. පාලකයා අනුකරණය කරමින් ජනතාව ද මතට යොමුවූ විට රට තුළ බොහෝ සමාජ හා ආර්ථික ගැටලු ඇතිවේ. දැනුම් පාලකයා පන්සිල් රකී. අන් අයද පන්සිල් හි පිහිටුවයි. පස්පව් කරන අයට පන්සිල් රැකීමේ ආනිශංසය ද කියා දෙයි. පංච සීල ප්‍රතිපත්තිය ආරක්ෂා වන්නේ එසේ වූ විට ය.

මේ කරුණු සැලකිල්ලට ගෙන පංච සීල ශික්ෂණයෙන් යුතු ව රටක් සමාජයක් පාලනය කරන පාලකයා නිසා සාමකාමී පරිසර වටපිටාවක් නිර්මාණය වේ. එය එම සමාජයේ ආර්ථික, දේශපාලනික, සාමාජික යන සියලු අංශවල සංවර්ධනයට හේතුවේ.

සිව් බඹ විහරණ

උතුම් ගුණ දහම් හතරක් සතර බ්‍රහ්ම විහාර හෙවත් චතු අප්පමඤ්ඤා ලෙස බුදුදහමේ දැක්වේ. මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා යනු එම ගුණ ධර්ම හතරයි. බුදුදහම උගන්වන කේන්ද්‍රීය සාරධර්ම එමඟින් අර්ථවත් වන්නේ ය. පුද්ගලයකු ගුණ ගරුක අයකු බවට පත් කිරීමට උපකාරී වන මෙම ගුණ ධර්ම දේශපාලන මූලධර්මයක් වශයෙන් ද ව්‍යවහාරයට පත් ව ඇත.

මෙත්තා හෙවත් මෛත්‍රිය යනු හිතවත්කමයි; මිතුරු කමයි. සෑම පාලකයකු ම තම මිතුරකු සම්බන්ධ ව පවත්නා හිතවත්කමට සමාන හිතවත්කමක් තම රට වැසියන් කෙරෙහි ද, සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි ද දැක්වීමට යොමු විය යුතු ය. එය කළ හැකි වන්නේ දියුණු කළ සිතුවිලි ඇති අයට පමණි. එබඳු පාලකයන්ගෙන් ජනතාවට කිසිදු අගතියක් සිදු නොවේ.

කරුණාව නම් දුකට පත් වූවන් දුකෙන් මුදවා ගැනීම සඳහා සිතෙහි ඇති වන අනුකම්පාවයි. පාලකයා නිතර ම සියලු රටවැසියන් තම දරුවන් ලෙස සිතා කටයුතු කළ යුතු ය. දරුවකුට විපතක්, කරදරයක් ඇති වූ විට වහා ම එයට විසඳුම් සෙවීමට යොමු වන පියකු මෙන් ක්‍රියා කළ යුතු ය. ඒ ආකාරයට ජනතා ගැටලු අනුකම්පා සහගත ව විසඳා සාධාරණය ඉටු කිරීමටත් විවිධ විපත් කරදර ඇති වූ විට ක්ෂණික හා දීර්ඝකාලීන විසඳුම් ලබා දීමටත් පාලකයා යොමු විය යුතු ය.

අනුන්ගේ දියුණුව දැක සතුටට පත් වීම, ඊර්ෂ්‍යා නොකිරීම මුදිතාවයි. රාජ්‍ය නායකත්වයට ද තම ජනතාවගේ දියුණුව හා සතුට දැක අවංක ව ම ඒ ගැන සිතා සතුටු වීමේ හැකියාවක් පැවැතිය යුතු ය. මුදිතාව තුළින් ක්‍රෝධය, පළිගැනීම වැනි අවගුණ සම්පූර්ණයෙන් ම බැහැර වේ. දයාව කරුණාව වැනි උතුම් ගුණ ජනිත කෙරේ.

කෙනකුගේ සිත තුළ උපදින මැදහත් බව උපේක්ෂාවයි. නමුත් කිසි ම දෙයක් ගණන් නොගෙන කටයුතු කිරීමේ ගතිය මෙයින් අදහස් නො කෙරේ. ජනතා සේවය සලසන පාලකයකුට ජනතාවගෙන් කීර්ති ප්‍රශංසා පමණක් නොව නින්දා අපහාස ද ලැබෙයි. ලාභ මෙන් ම අලාභ ද යසස මෙන් ම අයස ද හිමි වේ. ඒ කිසිවක් පිළිබඳ ව කම්පා නොවී උපේක්ෂාවෙන් කටයුතු කරන පාලකයා බුද්ධිමත් ය. ඔහුගෙන් කිසි විටකත් කිසිවකුට අගතියක් ඇති නොවේ.

සිව් බඹ විහරණයෙන් තම පාලන කටයුතු මෙහෙයවන පාලකයා කුමන මෙහොතකවත් ජාති, කුල, ආගම්, පක්ෂ, පාට ආදී පටු වාද හේද නොසලකා කටයුතු කරයි. එවිට ඔහු වෙත ජනතා ආකර්ෂණය නිතැතින් ම හිමිවේ. එබඳු පාලකයාගේ පැවැත්ම ප්‍රජා යහපත පිණිසම වේ.

රාජ්‍ය පාලකයකු විමට අප හැමට ම හැකියාවක් නැති බව සත්‍යයකි. එහෙත් පවුලක නායකත්වය දැරීමේ දී මෙන් ම යම් ආයතනයක, සංවිධානයක, රාජ්‍ය හෝ පෞද්ගලික ආයතනයක කළමනාකරුවකු විය හැකි ය. එබඳු තත්ත්වයකට පත් වූ විට අප එම ආයතනය හෝ සංවිධානය සෑම අයකු ම ආකර්ෂණය කරගත හැකි ජනතා හිතවාදී තැනක් බවට පත්කරලීමට කටයුතු කළ යුතුය. ඒ සඳහා අපට මෙම බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්මවල දැක්වෙන කරුණු උපකාරී කරගත හැකි ය.

සාරාංශය

රාජ්‍ය පාලනයට අදාළ ඉගැන්වීම් රැසක් බුදුදහමෙහි ඉගැන්වෙයි. දසරාජ ධර්ම, පංච සීල ප්‍රතිපදාව, සතර බ්‍රහ්ම විහරණ එයින් කිහිපයකි. ලෝක ඉතිහාසයේ මෙන් ම ලාංකීය දේශපාලන ඉතිහාසයේත් ශ්‍රේෂ්ඨ පාලකයන් බවට පත් වූ බොහෝ දෙනාගේ චරිත අධ්‍යයනයේ දී හෙළිවන කරුණක් නම් ඔවුන් දැනුම්වත් ව හෝ නොදැනුම්වත් ව බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්මවලින් කිහිපයක් හෝ භාවිතයට ගෙන තිබීමයි. එබැවින් හෙට දවසේ නායකත්වයට පත් වන අප සෑම දෙනා මේ ධර්මතා පිළිපැදීම තුළින් සාර්ථක නායකයකු වීමට අදිටන් කර ගත යුතු වේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. ඔබ දස වැනි ශ්‍රේණියේ දී ඉගෙන ගත් බෞද්ධ දේශපාලන මූල ධර්ම තුනක් ලියන්න.
2. දස රාජ ධර්මවල දැක්වෙන දානය හා පරිත්‍යාගය අතර වෙනස දක්වන්න.
3. සමාජයේ දී ඔබට සිව් බඹ විහරණ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අවස්ථා දෙකක් නිදසුන් සහිත ව දක්වන්න.
4. බොරුවෙන් වැළකී කටයුතු කරන පාලකයකුට ලැබෙන ප්‍රතිලාභ තුනක් ලියන්න.

පැවරුම

බෞද්ධ පාලන මූලධර්ම පදනම් කරගෙන ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට පත් ලාංකීය රජවරුන් දෙදෙනෙකුගේ ජීවන තොරතුරු ඇතුළත් කර කුඩා පොතක් සකස් කරන්න.

පුහුණුව

දානං සීලං පරිච්චාගං	-	අජ්ජවං මද්දවං තපං
අක්කෝධං අවිහිංසඤ්ච	-	ඛන්තිඤ්ච අවිරෝධනං

ලොව්තුරු සුවේ පදනම සම්මා දිට්ඨියයි

බුදුදහමෙහි ආර්ය යන වචනය යොදා ඇත්තේ උතුම්, ශ්‍රේෂ්ඨ යන අර්ථයෙනි. ඒ උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨත්වය කරා යන මාර්ගය නිසා හෝ ශ්‍රේෂ්ඨයන් විසින් අනුගමනය කළ මග නිසා හෝ ආර්ය මාර්ග නමින් හඳුන්වනු ලැබේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් බරණැස ඉසිපතනයේ මිගදායේ දී පස්වග මහණුන් උදෙසා දෙසූ ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව නම් වූ දම්සක් පැවතුම් සූත්‍රයේ දී අර්ය මග්ග යන වචනයත්, මජ්ඣිමා පටිපදා යන්නත් එකම අර්ථය සඳහා යොදා ඇත.

මිනිස් මනස නිතර ම පෙළඹෙන්නේ ලෝකික වූ ලාමක ක්‍රියා කෙරෙහි ය. එබැවින් ලෝකිකත්වයේ සිට ලෝකෝත්තරත්වය කරා ගමන් කිරීමේ දී පුද්ගලයා හැඩ ගැසිය යුත්තේ පිළිවෙළකට ය. එම පිළිවෙළ ක්‍රමය හෙවත් බෞද්ධ ආර්ය මාර්ගය පියවර තුනක් මත ගොඩ නැගුණකි. අධිශීල, අධිචිත්ත, අධිප්‍රඥා ඒ තුනයි. මේවා ත්‍රිවිධ ශික්ෂා නමින් ද හැඳින්වේ. ත්‍රිවිධ ශික්ෂා නම් ආර්ය මාර්ගයයි. සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප යන අංග ද්වය අධිප්‍රඥාවටත්, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව යන අංග තුන අධිශීලයටත්, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි යන අංග තුන අධිචිත්තයටත් අයත් වේ.

ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යනුවෙන් හඳුන්වන විට සම්මා වාචාවෙන් එය ආරම්භ විය යුතු ය. නමුදු ආර්ය මාර්ගය ආරම්භ වන්නේ සම්මා දිට්ඨියෙනි. ඊට හේතුව ලෝක තත්ත්වය යථා පරිදි දැකීමට නුවණක් හෙවත් ප්‍රඥාවක් තිබිය යුතු වීම ය. ලෝකික වේවා, ලෝකෝත්තර වේවා, මෙලොව වේවා, පරලොව වේවා උභයාර්ථ සාධනයට මූලික වන්නේ සම්මා දිට්ඨිය හෙවත් නිවැරදි දැකීම ය. වැරදි මග, වැරදි ක්‍රියා, වැරදි සිතුවිලි, වැරදි වචන නිසා සිදුවන්නේ අවැඩක් ම ය, අනර්ථයක් ම ය, පිරිහීමක් ම ය. මිච්ඡා දිට්ඨිය නමින් වැරදි දැකීම හැඳින්වේ. සම්මා දිට්ඨිය යනු නිවැරදි ව දැකීම ය. මෙම නිවැරදි දැකීම සච්චිභංග සූත්‍රයට අනුව, දුක පිළිබඳ ඥානය, දුක්ඛ සමුදය පිළිබඳ ඥානය, දුක්ඛ නිරෝධය පිළිබඳ ඥානය, දුක්ඛ නිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය වශයෙන් දැක්වේ. තවද අටුවාවල සම්මා දිට්ඨිය පස් ආකාරයකින් දක්වා ඇත.

1. තමන් කරන ක්‍රියාවන්හි විපාක තමන් කරා පැමිණෙන බව දැකීම කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨියයි.
2. ලෞකික ධ්‍යාන උපදවාගත් පසු සිල් රැකීමෙන් හා සිත පිරිසිදු කර ගැනීමෙන් ඇතිවෙන විශේෂ ප්‍රතිලාභ නිවැරදි ව දැන ගැනීම ධ්‍යාන සම්මා දිට්ඨියයි.
3. සියල්ල අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් දැකීම විදර්ශනා සම්මා දිට්ඨියයි.
4. සෝවන් ආදි මාර්ග සිත්වල පහළ වන සිව්සස් අවබෝධ කර ගන්නා දැක්ම මාර්ග සම්මා දිට්ඨියයි.
5. සෝවන් ආදි ඵල සිත්වල ඇතිවෙන දැක්ම ඵල සම්මා දිට්ඨියයි.

මෙහි කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය, ධ්‍යාන සම්මා දිට්ඨිය හා විපස්සනා සම්මා දිට්ඨිය යන මේවා ලෞකික ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට ද, මාර්ග හා ඵල සම්මා දිට්ඨිය ලෝකෝත්තර පුද්ගලයන්ගේ සිත්වලට ද සීමා වේ. සිව්සස් දහම් අවබෝධ කර ගැනීමට මුල් වන්නේ ද සම්මා දිට්ඨියයි. ඒ සිව්සස් දහම් දැක්ම නම් දුක පිළිබඳ දැකීම ය, දුකට හේතුව දැකීම ය, දුකට හේතුව නැති කිරීම පිළිබඳ දැකීම ය, දුකට හේතුව නැති කිරීමේ මග පිළිබඳ දැකීම ය. එමෙන් ම ලෝක ස්වභාවය ඇති සැටියෙන් ම දැකීම ද සම්මා දිට්ඨියෙන් ම සිදුවන්නකි. ඒ අනුව ලෝකෝත්තර මගට පිවිසීමේ පළමු පියවර යහපත් වන විට අන් පියවර ද යහපත් වනු නිසැක ය. එබැවින් බුදුදහමේ සම්මා දිට්ඨියට හිමි වන්නේ සුවිශේෂී තැනකි.

ඒ යහපත් දැක්ම නිසා ඉදිරියට ලැබෙන ප්‍රතිඵල ගැන ද අප දැන ගත යුතු ය. නිවැරදි දැක්මක් ඇති තැනැත්තාගේ සංකල්ප හෙවත් සිතුවිලි ද නිවැරදි වේ. එය සම්මා සංකප්ප නමින් හැඳින්වේ. ඒ නිවැරදි සිතුවිලි නෙක්ඛම්ම සංකප්ප, අව්‍යාපාද සංකප්ප, අවිහිංසා සංකප්ප වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ. වස්තු කාම හා ක්ලේශ කාමයන්ගෙන් වෙන් වී හෙවත් අකහැර ගිහි ගෙහි සම්බාධ අවබෝධ කරගෙන පැවිදි වීමට පහළ වන සිතුවිලි නෙක්ඛම්ම සංකප්ප නම්නුත්, ද්වේෂය, චෛරය, ක්‍රෝධය, තරඟව ආදි සිතුවිලිවලින් බැහැර ව මෙන්තා සහගත සිතුවිලිවලින් වාසය කිරීම අව්‍යාපාද සංකප්ප ලෙසත්, සතුන්ට හිංසා පීඩා නොකොට දුකට, කරදරයට පත් අය කෙරෙහි හිංසාවේ ආදීනව දුක එයින් බැහැර වීමේ සිතුවිලි අවිහිංසා සංකප්ප ලෙසත් හැඳින්වේ. වැරදි සිතුවිලිවලින් බැහැර ව නිවැරදි සිතුවිලිවලින් යුක්ත වීම නිර්වාණය පිළිබඳ සිතුවිලිවලට යොමු කිරීමකි. නිවැරදි දැක්ම හා නිවැරදි සිතුවිලි පහළ වීම හා එයට අනුව ක්‍රියා කිරීම අධිප්‍රඥා ශික්ෂාවට අයත් වේ.

අධිප්‍රඥාවට පත් පුද්ගලයාගේ ලක්ෂණය ඉන්ද්‍රිය සංවරයයි. ඉන්ද්‍රිය සංවරය ඇති වන්නේ සීලය තුළිනි. ඉන්ද්‍රිය සංවරය යනු සිතට ලැබෙන අරමුණු පාලනය කර ගැනීමේ ශක්තියයි. ආර්ය මාර්ගයේ සීලය නැමැති පදනමෙන් සිදුවනුයේ බාහිර අරමුණුවලින් නොසන්සුන් ව කෙරෙන කායික වාචසික විසමාවාරයන්ගෙන් බැහැර වීමයි. එසේ බැහැර වන විට වාචසික හා කායික ක්‍රියා යහපත් වේ. මේ බව ධම්ම පදයේ එන පහත ගාථාවෙන් මැනවින් පැහැදිලි වේ.

කායේන සංවරෝ සාධු	- සාධු වාචාය සංවරෝ
මනසා සංවරෝ සාධු	- සාධු සබ්බත්ථ සංවරෝ
සබ්බත්ථ සංවුතෝ භික්ඛු	- සබ්බ දුක්ඛා පමුවචති

යන්නෙන් ආර්ය මාර්ගයේ පදනම පැහැදිලි වන අතර අවසානය සියලු දුක් නැති කිරීම වේ. එම පරමාර්ථය කරා යාම සඳහා කායික වාචසික හා මානසික සංවරය පදනම වේ. බොරු කීම, කේලාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කථා කිරීම යන වාචසික දුරාවාරවලින් වැළකීම සම්මා වාචා නම් වේ. සම්මා වාචා යනු අකුසල චිරතියකි. මෙය නරකින් වැළකීම පමණක් නොව ධම්ම වරියා, සම වරියාවේ යෙදීමක් ද වේ. එනම් සත්‍ය වචන, ප්‍රිය වචන, අර්ථවත් වචන ම කථා කරන්නෙක් බවට පත් වීම ය. මනසෙහි සන්සුන් බව ඇති වන්නේ එවිට ය. එබැවින් වාචසික සංවරය යනු පුද්ගලයාගේ පමණක් නොව සමාජයෙහි පැවැත්මට ද උපකාර වන්නක් වේ.

යහපත් වචන ඇති තැනැත්තාගේ කායික ක්‍රියා ද යහපත් වේ. එය සම්මා කම්මන්ත නමින් හැඳින්වේ. මිනිස් මනසේ ඇති වන නොසන්සුන්තාව නිසා කායික වශයෙන් විසමාවාර ඇති වේ. ඒ කායික විසමාවාර නිසා සතුන් මැරීම, සොරකම් කිරීම කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම සිදුවේ. ඒ සඳහා ලෝභය, ද්වේෂය, රාගය වැනි ක්ලේශ මූලික වේ. එවැනි කෙනෙකුට කිසිදු විටක චිත්ත සමාධියක් ගොඩ නගා ගත නොහැකි ය. සිතේ තැන්පත් බව ඇති වූ තැනැත්තා කායික විසමාවාරයන්ගෙන් වැළකී යහපත් ක්‍රියාවල යෙදේ. ඒ තුළින් පුද්ගල පැවැත්ම මෙන් ම සමාජයෙහි පැවැත්ම ද යහපත් වෙනවා පමණක් නොව සමාධියට ශක්තිමත් පදනමක් දැමීමක් ද වනු ඇත.

කායික ක්‍රියා නිවැරදි වන විට ඔහුගේ දිවි පැවැත්ම ද නිවැරදි වේ. එය සම්මා ආජීවය නමින් හැඳින්වේ. පුද්ගලයාගේ මානසික තත්ත්වය කෙරෙහි ජීවන තත්ත්වය ද සුවිශේෂී ව බලපානු ලැබේ. වැරදි දිවි පැවැත්මක යෙදෙන පුද්ගලයා අනායාසයෙන් ම කායික වාචසික දුරාවාරය වෙත යොමුවීම නොවැළැක්විය හැකි ය. භික්ෂුවක් නම් නැති ගුණ ඇගවීමේ කුහනා, ලපනා ආදී විසිඑක් වැදෑරුම් වංචනික දුරාවාරවලින් වැළකී, දෑහැම් අයුරින් සිව්පසය ලබා ජීවත් වීම ආජීව පාරිශුද්ධ ශීලය නමින් හැඳින්වෙන අතර එතුළින් කායික වාචසික වැරදි ක්‍රියාවලින් වැළකීමට ද, චිත්ත සමාධිය උදාකර ගැනීමට ද හැකිවේ. ගිහියෙක් නම් දෑහැම් ජීවන වෘත්තියක යෙදීමත්, වෙළෙඳාම ජීවන වෘත්තිය ලෙස සිදු කරන්නේ නම් වසවිස, සතුන්, මස්, ආයුධ, මත්පැන් යන වෙළෙඳාම් පසෙන් වැළකීමත්, හොර කිරුම්, මිනුම්, වැරදි මුදල් භාවිත කිරීම්වලින් වැළකී දෑහැම් වෙළෙඳාමක යෙදීමත් සම්මා ආජීවය ලෙස හැඳින්වේ.

තෙරුවන් සරණ ගිය දූහැමි උපාසකයකු ආර්ය මාර්ගයට පිළිපත් පුද්ගලයකු ලෙස සැලකේ. නීති පත්සිල් රකින පුද්ගලයා යනු සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීවයෙන් යුත් අයකු ලෙස සැලකේ. මෙවැනි අය ආර්ය මාර්ගයේ ගමන් කරන්නෝ වෙති. මේ අනුව බෞද්ධ ආර්ය මාර්ගය තුළ දී ම මේවා ක්‍රියාත්මක කළ හැකි බව ද පැහැදිලි වේ.

අධිසීලය සම්පූර්ණ වන විට අධිචිත්තය ගොඩ නැගීමට පහසු වේ. අධිචිත්තය යනු සිත උසස් තත්ත්වයකට පත් වීමයි. නොසන්සුන් සිතකට කිසිදු විටක යමක ඇති තතු ඇති සැටියෙන් දැකීමට නොහැකි වේ. අධි චිත්තය ඇති කර ගැනීමට සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධියෙන් යුක්ත විය යුතු වේ. ලෞකික සිත නිතර ම පැරණි හුරු පුරුදු කරා යාම ස්වාභාවික ය. සිත අලුත් මුහුණුවරකට ගැනීමට නම් මහත් වෙහෙසක් දැරිය යුතු වේ. ඒ ගන්නා උත්සාහය සම්මා වායාම නමින් හැඳින්වේ.

1. නූපන් අකුසල් නූපදවීම
2. උපන් අකුසල් නැති කිරීම
3. උපන් කුසල් වැඩි දියුණු කිරීම
4. නූපන් කුසල් ඉපදවීමට ගන්නා උත්සාහය වශයෙන්

එය සිව් වැදැරුම් වේ. කායික, වාචසික සමාවාර අධිශීලයේ දී ද මානසික සමාවාර සම්මා වායාමයේ දී සිදු වේ. මේ මගින් සිත කුසල් අරමුණක ම තබා ගැනීමට හැකි වේ. අධිචිත්තයේ දෙවන පියවර සම්මා සතියයි. අකුසලයෙන් සිත බැහැර කොට කුසල් අරමුණක තබා ගත හැකි වන්නේ යහපත් සිතිය තුළිනි. එම සිතිය පිහිටුවා ගන්නා ආකාරය දම්සක් පැවතුම් සූත්‍රය, සච්ච විභංග සූත්‍රය හා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ විස්තරාත්මක ව දක්වේ. එය සත්ත්වයන්ගේ විශුද්ධිය පිණිස, සෝකය, වැළපීම්වලින් තොරවීම සඳහා, දුක්ඛ දෝමනස්සයන්ගෙන් මිදීම පිණිස, නිවන් අවබෝධය පිණිස එක ම මග ලෙස පහත සතර සතිපට්ඨානයේ හඳුන්වා ඇත.

1. කය අනුව බැලීම කායානුපස්සනාවයි
2. වේදනාව අනුව බැලීම වේදනානුපස්සනාවයි
3. ධර්මය අනුව බැලීම ධම්මානුපස්සනාවයි
4. සිත අනුව බැලීම චිත්තානුපස්සනාවයි

මේ සතර දීර්ඝ විචාරයකට භාජනය කිරීමෙන් කමටහන් සතළිසක් වශයෙන් ද විග්‍රහ කෙරේ. උපචාර හා අප්පතා යන අවස්ථාවලින් යුත් සිත පිහිටුවා ගැනීම සමථ භාවනා ක්‍රමයට ඇතුළත් වේ. අරමුණක් දෙස බලාගෙන හෝ නැති නම් තම ඥාන ශක්තිය විහිදුවා කල්පනා කිරීමෙන් හෝ විවිධ අරමුණු කෙරෙහි විසිරී ගිය සිත එකමුතු කොට පිහිටුවා ගැනීම සම්මා සතියෙන් සිදු වේ. මෙය සම්මා සමාධියට පදනම වේ.

විවිධ අරමුණු කෙරෙහි සිත විසිරී යා නොදී එක ම අරමුණක සිත පිහිටුවා ගැනීම සම්මා සමාධිය නම් වේ. සිත දියුණු කරන බැවින් චිත්ත භාවනා නමින් ද, සිතේ සමාධිය ඇති කරන බැවින් සමාධි භාවනා නමින් ද, සමථ භාවනාව හැඳින්වේ. කුසල ධර්ම මතු කරන ආකාරය අනුව සම්මා සමාධිය සිව් ආකාරයකට හා පස් ආකාරයකට දැක්වේ. එනම් වතුර්ථ ධ්‍යාන හා පංචම ධ්‍යාන ලෙස ය.

කාමච්ඡන්දාදී පංච නිවරණ යටපත් කරන විට චිත්තක්ක, විචාර, පිති, සුඛ, ඒකග්ගතා යන ප්‍රථම ධ්‍යානාදී ධ්‍යාන අංග පහළ වේ. ඒ ධ්‍යාන අංගවලට පත්වෙන විට සිත ඉහළ මට්ටමකට පත්වෙන බැවින් අධිචිත්තය ලෙස නම් කෙරේ. එසේ සිත දියුණු කර ගැනීමෙන් චිත්ත සමාධිය ද, ඒ චිත්ත සමාධිය දියුණු කරලීමෙන් සම්මා ඥානය ද, සම්මා ඥානය දියුණු කරලීමෙන් සම්මා විමුක්තිය ද උදා වීමෙන් නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ පුද්ගලයකු බවට පත් වේ.

සාරාංශය

උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨත්වය කරා යන මග, ශ්‍රේෂ්ඨයින් විසින් අනුගමනය කළ මග යන අරුතින් ආර්ය මාර්ගය හඳුන්වන අතර, ඒ ආර්ය මාර්ගය පිළිවෙළින් අනුගමනය කළ යුතු බැවින් අනුපූර්ව යන වචනය යොදා ඇත. ඒ අනුපූර්ව ලක්ෂණ අධිශීල, අධිචිත්ත, අධිප්‍රඥා යනුවෙන් හැඳින්වෙන අතර එහිලා සම්මා දිට්ඨියට හිමිවන්නේ සුවිශේෂී තැනක් බවත්, නිවැරදි දැක්මකින් තොර ව නිවන් අවබෝධ කළ නොහැකි බවත්, ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය තුළින් ලෞකික ජීවිතයේ උදාවත්, ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය තුළින් ලෝකෝත්තර උදාවත් සිදුවෙන බව මෙයින් පැහැදිලි වේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. ආර්ය මාර්ගය පැහැදිලි කරන්න.
2. සම්මා දිට්ඨිය ආර්ය මාර්ගයේ පූර්වාංගම අංගය වන ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.
3. අනුපූර්ව ශික්ෂාව අනුගමනය කිරීමෙන් අපට ලැබෙන ප්‍රතිඵල මොනවා ද යි පැහැදිලි කරන්න.

පුහුණුව

සීල පරිභාවිතෝ සමාධි
මහප්ඵලෝ හෝති මහානිසංසෝ
සමාධි පරිභාවිතා පඤ්ඤා
මහප්ඵලා හෝති මහානිසංසා
පඤ්ඤා පරිභාවිතං චිත්තං
සම්මදේව ආසමේහි විමුච්චති

සීලයෙන් පිරිපුන් වීම සමාධියේ මහත් ඵල මහානිශංස බවට ද, සමාධියෙන් පිරිපුන් බවට පත්වීම ප්‍රඥාවේ මහත්ඵල මහානිශංස බවට ද හේතු වේ. ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන් වීමෙන් සිත මැනවින් (කාමාසව, භවාසව, අවිජ්ජාසව යන) ආශ්‍රමයන්ගෙන් මිදෙයි.

